BUITEN de orde

jaargang 24, Ⓐ kwartaalblad Vrije Bond, 2014 nummer 1

De ideologie van de participatiemaarschappij
Wet werk en bijstand legaliseert dwangarbeid
Alert! Extreem rechts in Nederland

€ 2,50

Colofon 2014 nummer 1

Buiten de Orde is een uitgave van de Vrije Bond, anarchistische zelforganisatie.
Buiten de Orde verschijnt vier maal per jaar. Overname van artikelen met bronvermelding wordt van harte toegejuicht.

Abonnementen

Leden van de Vrije Bond krijgen *Buiten de Orde* gratis thuis. Niet-leden kunnen zich abonneren door € 15,00 (kostendekkend abonnement) over te maken op giro 5495473 tnv Vrije Bond te Amsterdam onder vermelding van 'abonnement Buiten de Orde'. Voor mensen in de gevangenis is *Buiten de Orde* overigens gratis. Oude nummers zijn op te vragen bij het secretariaat van de Vrije Bond.

Adressen Vrije Bond

Secretariaat
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam
085 877 89 58
secretariaat@vrijebond.nl
www.vrijebond.nl

Redactie Buiten de Orde
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam
085 877 89 58
redactie@buitendeorde.nl
www.vrijebond.nl/buitendeorde

Solidariteitskas
Postbus 1338
3500 BH Utrecht
solidariteitskas@
vrijebond.nl

ISSN: 09247629

Verkooppunten BdO:

Het Fort van Sjakoo, Amsterdam
De Rooie Rat, Utrecht
Rampenplan, Amsterdam
Rosa, Groningen
Isis, Groningen
Zwart en Rood, Gent

Inhoudsopgave

Redactioneel

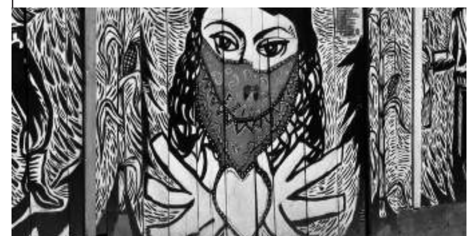
Jazeker, een nieuw nummer van Buiten de Orde – iets vertraagd, maar de redenen voor vertraging worden steeds beter. Terwijl redacteuren bezig waren met het produceren en verwerken van proza, maar ook van poëzie, wordt er een team met nieuwe vormgevers ingewerkt. Welkom Suzanne en Johan, en dank Lylette! En dat is niet alles: achter de schermen werken we aan een nieuwe vormgeving, om het snel naderende vijfentwintigjarige bestaan van Buiten de Orde passend luister bij te zetten.

Intussen lacht dit nummer jullie vriendelijk toe, met sowieso de inmiddels vaste rubrieken, de kronieken over migratiestrijd, economie en internationaal oproer en verzet, en met een themadossier. Het thema is: twintig jaar Zapatistas. Artikelen onder meer over de naamgever, de revolutionair Zapata zelf, over de Mexicaanse revolutie, de nasleep en dimensies van recente sociale strijd in Mexico, over een bezoek aan Zapatistas, in vrijheid en in gevangenschap. Maar ook een belangrijk stuk over het leerproces dat strijdbewegingen bijvoorbeeld van Koerden doormaken onder invloed van de ervaringen van de Zapatistas.

Naast het thema hebben we diverse actuele stukken: over Blockupy en het vrijhandelsverdrag, een achtergrondstuk over de participatiemaatschappij. Ook vestigen we aandacht op het hoger beroep van de wegens opruiing veroordeelde Joke Kaviaar, op 15 mei. Politiek op filosofisch niveau komt aan bod in een bespreking van het gedachtegoed van Badiou, er is een tweetal gedichten opgenomen, evenals columns. Aankondigingen en korte verslagen ontbreken niet, bijvoorbeeld over een lezing van Gabriel Kuhn, over het tweehonderdste geboortejaar van de anarchistisch grondlegger Bakoenin, en over het Ferdinand Domela Nieuwenhuismuseum.

Nee, dit overzicht is niet compleet, het is maar om een indruk te geven. En nee, het is ook allemaal niet goed genoeg. Maar dát, lieve lezeressen en lezers, heeft een reden: jij hebt zelf dat briljante artikel, dat rake gedicht, dat van traangas doortrokken actieverslag, die woedende maar wel degelijk hout snijdende ingezonden brief, die hilarische column, die treffende tekening immers nog niet ingestuurd. Waar wacht je op? Waarmee we maar willen zeggen: de Buiten de Orde is niet van de redactie op zichzelf. De Buiten de Orde is van ons allemaal. Wij gaan weer aan de slag, jullie ook?

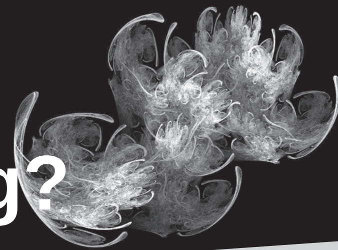
De redactie

Een verhaal over Tina, GTFO en hoe uit de grot te komen met een idee van Alain Badiou

Door Jan Nol

Wat is verandering?

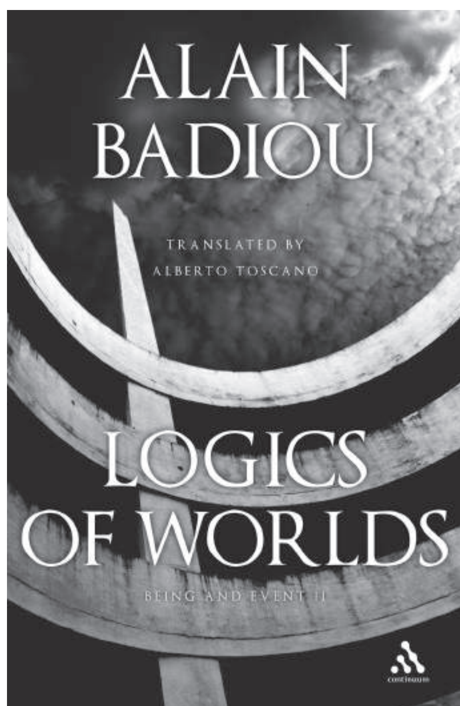

TINA:'There is no Alternative!' GTFO: 'Get the Fuck Out!'

Lang, lang geleden was er eens een wereld met veel verhalen. Als er een kindje op de wereld werd gezet, werd diegene geboren in een groot verhaal dat vervolgens het leven bepaalde. Je had het grote verhaal van de verlossing zoals de religies het vertelden, of het grote verhaal van emancipatie zoals van Marx, of van therapie zoals van Freud. Nou, daar was je dan mooi klaar mee. Dat die grote ideologieën of verhalen waren gestorven kondigde Jean-Francois Lyotard af; dat deed hij in zijn La condition postmoderne (1979).

Postmodernisme

Zo werd het postmodernisme geboren, wat staat voor het idee dat er geen enkel groot verhaal ten grondslag ligt aan het leven. Het denken in het postmodernisme is radicaal experimenteel om zodoende ruimte open te laten voor de ander.[1] Het uitgangspunt van de postmodernisten is dat er alleen talen en lichamen bestaan.

Dat betekent dat er slechts individuen zijn die in gemeenschappen kunnen wonen, voor wie het mogelijk is met elkaar te communiceren middels taal. Een eigenschap van die lichamen en talen is dat ze eindig zijn. Dus geen oneindigheid of God; en zie hier: het walhalla van de postmodernen.[2] Een beetje problematisch blijkt echter dat de oneindigheid (het Ene, God) opbloeit vanuit plekjes die voor de postmodernen, die immers slechts talen en lichamen tot hun beschikking hebben, niet te bereiken zijn. Denk bijvoorbeeld aan de bloei van de New Age beweging destijds.[3] Een tegenvaller voor de voor postmodernen.

Wee je gebeente als je de status quo wilt veranderen

Neoliberalisme

Is het postmodernisme de ideologie van het neoliberalisme? Het neoliberalisme kwam tegelijkertijd opzetten met het postmodernisme en het einde van de ideologische evolutie werd even later, ten tijde van de val van de muur, ook door Francis Fukuyama afgekondigd in zijn Het einde van de geschiedenis en de laatste mens (1989). Het ideaal van de redelijkheid is hier dan de liberale democratie geworden.[4] De Westers-liberale invulling van vrijheid en gelijkheid gaat echter alleen op voor diegenen die (legaal) in de forten van de Westerse liberale democratieën wonen; de anderen zijn natuurlijk achterlijke barbaren en fundamentalisten. Maar hoezo vrijheid en gelijkheid? In de Westerse democratie staat de pluraliteit van meningen centraal en verbergt volgens de filosoof en wiskundige Alain Badiou de consensus dat politiek niets meer behelst dan het representeren van deelbelangen, die zich in de huidige situatie voordoen. Op die manier zal de Westerse democratie geen verandering van de status quo toelaten.

Wee je gebeente als je de status quo wilt veranderen; dat kan niet, dan ben je in het geheim en oneerlijk bezig. Dus een poging de status quo te veranderen zal worden beoordeeld als een machinatie van het Kwaad.[5] Het kapitalisme is volgens Badiou trouwens helemaal niet postmodern, omdat de eigenschappen van het hedendaagse en klassieke kapitalisme overeenkomen; dat betekent dat de banken en de zogenaamde vrije markt overheersen. Het grote verhaal van tegenwoordig is volgens een ironische Badiou: 'Save the Banks!' Tijd voor verandering!

Opbouw van dit artikel 'Wat is verandering?'

Laat dat nu precies zijn waarover Badiou een idee ontwikkelt: het veranderen (of zo je wilt: omverwerpen) van de status quo. Daarover gaat dit artikel en (1) aan de hand van Plato worden er voorbeelden gegeven hoe uit de grot te komen waarin wij gevangen zitten. Met (2) de ecologie wordt volgens Badiou beschreven hoe het mogelijk is de revolutionaire traditie te revolutioneren. En, (3) wat is dat eigenlijk volgens Badiou: verandering? Uiteindelijk zullen we zien (4) dat volgens hem de buitensporige staatsmacht wordt ontmaskerd door het handelen van een subject (en dat is geen individueel mens).[6] We moeten zien te bewerkstelligen dat de ideologische lijm loslaat; de lijm die onze individuele identiteiten – o.a. culturele identiteiten – aan elkaar vastplakt.[7] Volgens Badiou begint het allemaal met een idee...

Geen mysterie van het zijn

Zo heeft Badiou bijvoorbeeld het idee dat er niet zoiets bestaat als het mysterie van het zijn. Dingen hebben volgens hem op zichzelf geen betekenis. Dat doet weer denken aan het postmodernisme dat ik zonet beschreef – er zijn alleen lichamen en talen – echter Badiou bekritiseert het postmodernisme radicaal. Dingen zijn volgens Badiou namelijk oneindig te ontleden.[8] Dat is een waarheid voor Badiou en dat is precies wat hij toevoegt:

er zijn talen en lichamen, maar er zijn ook waarheden. Zodoende pakt hij het oneindige terug voor de filosofie, 'leaving the old God nowhere to hide'.[9] Dat behoeft een nadere toelichting.

De waarheid dat dingen oneindig zijn te ontleden

Dat dingen oneindig zijn te ontleden houdt in, dat het fundament van de dingen oneindigheid en veelvoudigheid is. Er is dus volgens Badiou, in tegenstelling tot de postmodernisten, wel een fundament, maar dat is niet één totale waarheid of één ding of één concept, maar een veelvoudigheid. Dat betekent dat het een waarheid is, dat het Ene niet bestaat (dat is zoiets als 'God bestaat niet'). Datgene wat dan wel bestaat is een veelvoudige veelvoudigheid zonder het Ene. In termen van de wiskundige verzamelingenleer van Cantor, die Badiou gebruikt, zegt hij dat er in het begin een lege verzameling is, dat is de leegte (= the void =).[10] Het dubbelzinnige is dat de leegte zowel ten grondslag ligt aan het bestaan in een situatie, als wel dat het niet te representeren is (later meer daarover).[11] En laat het nu precies de staat zijn die de leegte uitsluit en daarmee bepaalt wat telt als bestaand, bepaalt wat mogelijk en wat onmogelijk is.

(1) De staat van de situatie als Plato's grot

Om deze, zacht gezegd, niet zo rooskleurige situatie waarin wij ons volgens Badiou bevinden, te verduidelijken, gebruikt hij Plato's grotallegorie. Hiermee denkt hij het centrale probleem van de emancipatie van de mensheid te kunnen aantonen. Plato beweerde dat alle mensen opgesloten zitten in een grot, waarin je slechts schaduwen kunt zien en het onmogelijk is de waarheid te zien die zich buiten bevindt. Om de waarheid te kennen moeten de gevangenen zich bevrijden en zich buiten de grot begeven. Zodoende is het volgens Plato mogelijk om, in plaats van een gevangene, een werkelijk subject te worden. Er is in die situatie klaarblijk-elijk een verandering nodig.[12]

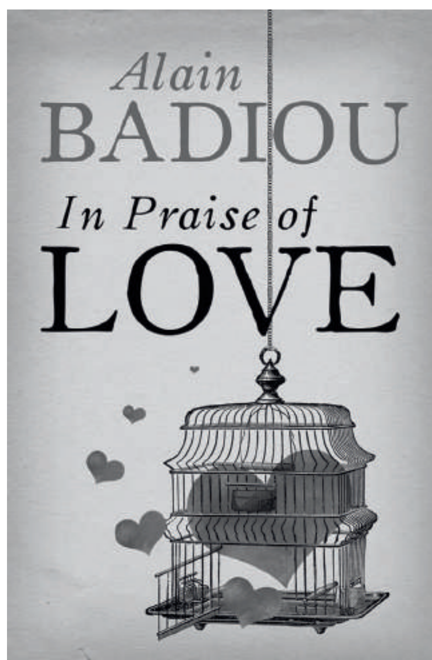
Hun bewegingsvrijheid wordt dusdanig beperkt dat zij gevangen zitten, net als in Plato's grot

De huidige grot

Badiou's metaforische grot is de staat (van de situatie) en wordt onder meer door het kapitalisme en de parlementaire democratie en hun instituties bestiert; het postmodernisme is een ideologie die daar mooi bij past. Binnen die instituties worden mensen onderdrukt en de mond gesnoerd. Hun bewegingsvrijheid wordt dusdanig beperkt dat zij gevangen zitten, net als in Plato's grot. Om in het hier en nu, buiten Plato's grot te komen, moeten mensen nieuwe mogelijkheden creëren die anders zijn dan de huidige status quo. Het is begrijpelijk dat de machthebbers in de huidige situatie de status quo willen handhaven; het is voor hen namelijk goed zo. Ze beweren dat het reëel is dat je binnen moet blijven omdat het noodzakelijk, redelijk en rationeel is.[13]

Hoe buiten de grot te komen? Stap een: een idee

De mogelijkheid om buiten de grot te komen beschrijft Badiou in twee stappen. De eerste stap is de bewustwording van de macht aan de binnenkant van de grot. De macht bepaalt volgens hem wat tot de mogelijke veranderingen behoort en wat niet. Hieruit blijkt de sterke relatie tussen macht en verandering.[14] Preciezer uitgedrukt is de eerste stap het hebben van het idee dat het niet klopt dat alleen de macht, de staat en de instituties en dergelijke, bepalen wat mogelijk is en wat niet. Het houdt het idee in van iets anders, van een buitenkant als de plek van nieuwe mogelijkheden.[15]

Het is de verandering volgens de wet van verandering in de moderne wereld: verander of sterf

Stap twee: het evenement

De tweede stap is het vinden van de middelen om de weg van de nieuwe mogelijkheden in te slaan. Volgens Badiou is hierbij hulp nodig van het centrale begrip in zijn filosofie: het evenement.[16] Het evenement houdt een kortstondige breuk in met de staat (van de situatie). Met het evenement begint elke diepgaande vernieuwing. Het evenement opent in de wereld de mogelijkheid van wat eigenlijk als onmogelijk is gegeven (door de staat van de situatie).[17] Een evenement is contingent en heeft twee eigenschappen. De eerste is dat het altijd al voorbij is; het is het achteraf benoemen en erkennen dat er iets overduidelijk gebeurd is. De tweede eigenschap is dat met het evenement geen daden gelegitimeerd kunnen worden.[18] Het evenement gebeurt bij toeval en is niet te berekenen of organiseren; het is een soort disfunctioneren van de binnenkant.[19] Voorbeelden van evenementen zijn de Franse Revolutie, Parijs in mei 1968, het wetenschappelijke Cantor-evenement, het muzikale Schönberg-evenement en ontmoetingen op het terrein van de liefde.[20]

(2) Het veranderen van de moderne wereld van verandering

Laten we in ons achterhoofd houden dat het essentieel is voor Badiou dat verandering altijd relatief is ten opzichte van iets dat niet verandert. Hij onderscheidt twee visies over waaruit verandering bestaat. De eerste is de visie van de moderne wereld waarin er altijd verandering is; nieuwe uitvindingen, nieuwe producten, nieuwe technologieën, enzovoorts. Het is de verandering volgens de wet van verandering in de moderne wereld: verander of sterf. De tweede visie over verandering streeft Badiou zelf na. Hij wil een verandering van de moderne wereld zelf. Dat betekent een verandering van de wet van die wereld. Dus dat is de verandering van de wet van verandering.[21] Hoe dat voor elkaar te krijgen?

De klassieke revolutionaire visie

In ieder geval niet door slechts conservatief te zijn, want dan blijft alles bij het oude. Tegenover de traditionele, conservatieve strijd voor herhaling, die als een actieve bewerkstelliging van hetzelfde kan worden opgevat, plaatst Badiou de klassieke revolutionaire visie. Die streeft duidelijk een verandering na en houdt vaak een vernietiging van de oude wereld en het creëren van een nieuwe in. Problematisch hierbij is gebleken dat de natuur niet goed binnen deze visie past omdat de natuur een herhaling en passiviteit inhoudt. Dat is de reden dat de ecologie niet direct is opgenomen binnen de klassieke revolutionaire visie.[22]

De ecologie

De ecologie verschilt van de klassieke revolutionaire visie omdat de ecologie opgevat kan worden als een traditionele revolutie. De ecologie wil een nieuwe traditie creëren, dat is een revolutie van de klassieke revolutionaire visie, die Badiou ook een traditie noemt; de klassieke revolutionaire visie is een traditie van verandering. Het grote verschil met de ecologie is dat de ecologie een verlangen omvat naar een nieuwe traditie die een mogelijke toekomstvisie inhoudt waarbinnen tegelijkertijd plaats is voor zowel verandering als voor herhaling. Een hedendaagse ecologische visie is de deep ecology. Die bekritiseert de vernietiging van de natuur door de mensheid in de moderne wereld. Die vernietiging komt volgens de deep ecology voort uit een soort monsterlijk verlangen naar vernieuwing en verandering, dat uiteindelijk ook de verandering van de natuur zelf betekent. De deep ecology wil tegelijkertijd zorg dragen voor de natuur en strijden tegen dat monsterlijke verlangen.[23]

Verandering is alleen mogelijk ten opzichte van iets dat niet verandert

(3) Wat is verandering eigenlijk?

Zoals gezegd is er volgens Badiou alleen verandering mogelijk ten opzichte van iets dat niet verandert. Zonder hier heel detaillistisch op in te gaan, is dat wat niet verandert volgens Badiou een veelvoudigheid op het niveau van het zijn; de zijns-identiteit verandert niet. Een veelvoudigheid is namelijk altijd identiek aan zichzelf.[24] Die pure identiteit heeft geen betrekking op de wereld en kan alleen gedacht worden (met wiskunde). Het bestaan is een in zichzelf besloten mogelijkheid van het zijn. Op het niveau van het bestaan is de bestaansidentiteit wel veranderlijk. Pas als de veelvoudigheid zich in de wereld bevindt, heeft hij direct vele relaties met andere veelvoudigheden. De bestaansidentiteit heeft geen absolute waarde en kan wel veranderen.[25] De zijns-identiteit en bestaansidentiteit zijn te snappen met het voorbeeld van jij of ik. Een mens blijft in haar of zijn leven altijd diegene die zij of hij is; dat is een onveranderlijk zijn van jou of mij. Vanaf baby, kind, adolescent, volwassene tot bejaarde, zijn en blijven we dat unieke, dat zelfde, gedurende ons hele leven; dat we dezelfde zijns-identiteit hebben kunnen we alleen denken. Want, in onze ervaring van het bestaan van onszelf, veranderen we; ons uiterlijk verandert, we maken allerlei ontwikkelingen door, ons gevoel verandert; dat wil zeggen dat onze bestaansidentiteit verandert. Het lullige van de staat is nu juist, dat zij denkt te kunnen bepalen wat bestaat en wat niet en bovendien wil de staat bepalen dat die bestaansidentiteit vaststaat.

(4) De buitensporige staatsmacht en hoe die te ontmaskeren

De staat re-presenteert. Een re-presentatie door de staat betekent te worden ingesloten in een situatie. Cruciaal in dit opzicht is dat de staat datgene representeert wat altijd allang gepresenteerd is. Dit betekent dat de staat dubbel controleert. Joost de Bloois maakt dit inzichtelijk met een voorbeeld: De staat representeert een verzameling mensen in Nederland als 'Nederlandse burgers', door elke Nederlander te tellen. Dit gebeurt echter in een situatie waarin de bestaande verzameling van mensen al gepresenteerd is en die gepresenteerde verzameling is veelvoudig. Dat betekent dat ons bestaan als mens nooit kan worden herleid tot bijvoorbeeld een hobby, huidskleur, religie, politieke voorkeur, sekse of nationaliteit.[26]

Het politieke evenement

Dat is waar de buitensporige staatsmacht zichtbaar wordt. De plek in de sociale orde waar het duidelijk wordt dat de staatsmacht excessief is, is de plek waar het politieke proces begint; dat is de plaats van het politieke evenement. De overmatige macht van de staat bestaat, nogmaals, uit de dubbele controle door de staat. In het genoemde voorbeeld betekent dat, dat de staat de legale burgers telt en ze nogmaals telt door een onderverdeling te maken in diverse sub-cate-gorieën: zoals volwassene-kind, man-vrouw, autochtoon-allochtoon, et cetera. In de eerste telling worden de elementen van een verzameling geteld en in de tweede telling de elementen van een deelverzameling. In de veelvoudige verzameling wordt een situatie gepresenteerd en in de deelverzameling wordt het dubbelen (middels de representatie) zichtbaar; dat is de plaats van de excessieve staatsmacht. Zo bepaalt de staat uiteindelijk welke eigenschappen telbaar zijn en welke eigenschappen niet-telbaar zijn, wat bestaat en wat niet bestaat, wat mogelijk is en wat niet mogelijk. Voor Badiou staat daarentegen de bestaansidentiteit niet vast.[27]

Politiek wordt de kunst van het onmogelijke

Badiou beschrijft dat als alles zijn gangetje gaat, het overschot aan macht van de staat verborgen blijft achter de schijn van culturele identiteiten en gemeenschappelijke banden die onze persoonlijke identiteiten vormen. Een politiek proces begint dus niet met een van te voren gedefinieerde groep. Als een politiek proces de buitensporige staatsmacht aantoont, dan wordt politiek de kunst van het onmogelijke; oftewel, dan vindt er een evenement plaats. Het onmogelijke verwijst naar de leegte (de lege verzameling) die door de staat wordt buitengesloten. Uit de leegte kan echter een nieuwe waarheid worden gepresenteerd aan de wereld, bijvoorbeeld dat het Ene niet bestaat; en dat heeft radicale consequenties. TINA? GTFO!

Notes

1 Docherty, T. (1994), 'Postmodern theory, Lyotard, Baudrillard and others', in: Kearney, R. (red.). *Continental Philosophy in the 20th Century*. New York: Routledge, p. 479.

2 Badiou, A. (2009). *The Logics of Worlds*. (Toscano, A. vert.). Londen: Continuum, p. 8-9. Oorspronkelijke uitgave 2006.

3 Het Ene, of God wordt ook in delen van de New Age gezocht en door de verklaring die in de tekst wordt gegeven is misschien de opkomst en bloei van de New Age ook (ten dele) te verklaren.

4 'In de principes van de liberale democratie zou de mens zijn ware aard gevonden hebben. Een volmaaktere wijze van samenleven dan de democratische is volgens Fukuyama niet voorstelbaar en daarmee is de geschiedenis ten einde gekomen. De liberale democratie belichaamt het ideaal van menselijkheid; de ervaren tegenstrijdigheid tussen werkelijk menselijk bestaan en ideaal menszijn die de geschiedenis voortstuwde wordt erin opgeheven. Wat de laatste mens nog rest is louter het daadwerkelijk implementeren van de principes van vrijheid en gelijkheid. Tegelijkertijd vreest Fukuyama dat met deze laatste opheffing een wezenlijk aspect van de menselijke identiteit verloren dreigt te gaan. Aan het einde van de geschiedenis zou de specifiek menselijke vrijheid kunnen verdwijnen ten bate van een veilig en gelijkvormig economisch bestaan uit zelfbehoud' (Van Andel, G. (2010). 'Aan het einde van de geschiedenis'. Doctoraalscriptie Univ. Leiden: http://www.filosofie.info/wp-content/uploads/aan-het-einde-van-de-geschiedenis.pdf).

5 De Bloois (2013). *Badiou*. Amsterdam: Boom, p. 75.

6 Gezien de ruimte ga ik in dit artikel niet verder in op Badious subjectbegrip.

7 Bosteels (2011). *Badiou and Politics*. Londen: Duke University Press, p. 29-30. Badiou (2007). *De Ethiek* (Hofstede vert.). Utrecht: IJzer, p. 7. Origineel gepubliceerd 2003.

8 Badiou en Tarby (2013). *Philosophy and the Event*. Cambridge: Polity Press, p. 137. Origineel gepubliceerd 2010.

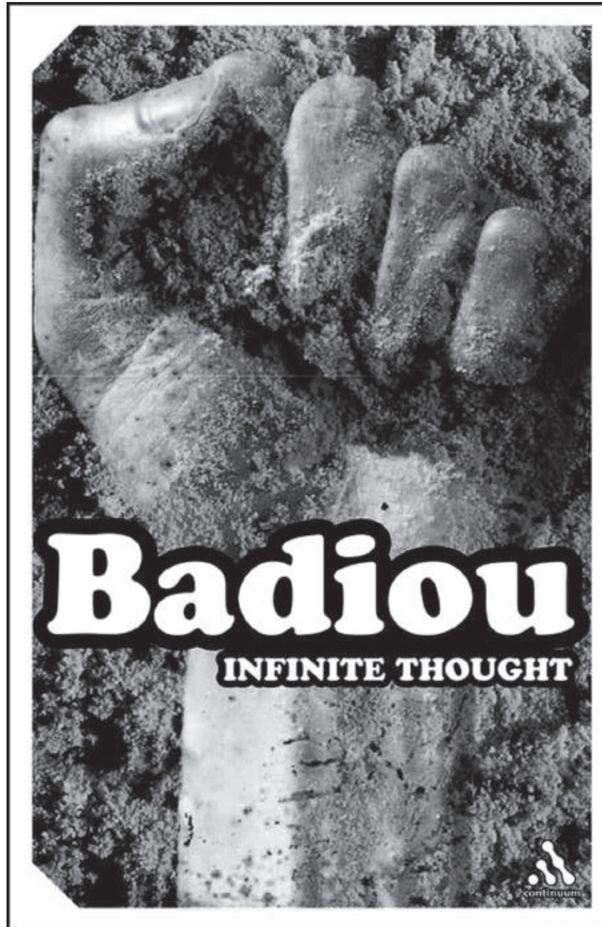
9 Caputo (2012). Review of: Watkin (2011). Difficult Atheism: Post-theological thinking in Alain Badiou, Jean-Luc Nancy and Quentin Meillassoux. In: Notre Dame Philosophical Reviews. An electronic Journal. http://ndpr.nd.edu/news/31269-difficult-atheism-post-theological-thinking-in-alain-badiou-jean-luc-nancy-and-quentin-meillassoux/

10 Badiou's gebruik van Cantors verzamelingenleer houdt in dat het onmogelijk is om alle verzamelingen en elementen in een grootste verzameling te omvatten, omdat als je dat hebt gedaan, je die zogenaamd grootste verzameling ook weer in een nog grotere verzameling kunt vatten, et cetera, et cetera, tot in het oneindige.

11 Hoens' inleiding op Badiou, *Paulus*, (Hoens en De Wit vert.). Kampen: Ten Have, p. 12. Origineel gepubliceerd 1977.

12 Badiou draait Plato in die zin om, dat Badiou een grotschildering (van een paard bijvoorbeeld) niet beschouwt als een schaduw. Maar dat het dier op de grotwand een idee is. 'Het is allesbehalve de neerdaling van de Idee in het zintuiglijke, maar de zintuiglijke creatie van de Idee. 'Dit is een paard'' (De Bloois, Van den Hemel (2012). *Alain Badiou: Inesthetiek: filosofie, kunst, polit* Amsterdam: Octavo, p. 215).

13 Badiou, *The Subject of Change*, p. 59. In dit essay wordt verslag gedaan van een deel van een seminar van Badiou over verandering, dat hij in de zomer van 2012 aan de European Graduate School in Zwitserland in elf bijeenkomsten heeft gegeven (Zie de website van de European Graduate School voor videoverslagen: www.egs.edu). Duane Rousselle heeft als student dit seminar uitgewerkt en dit is in boekvorm uitgegeven door Atropos Press. Alain Badiou heeft voorin het boek laten noteren dat hij het verslag van de orale bijdrage niet geschreven of nagelezen heeft en dat in het gebruik van de tekst hiernaar verwezen moet worden. Badiou (2013). *The Subject of Change: Lessons from the European Graduate School*. (Rousselle, D. red.). Dresden: Atropos Press. Van Rousselle's website is het boek gratis te downloaden: http://dingpolitik.wordpress.com

14 Badiou, *The Subject of Change*, p. 59. Dus als Badiou er van uitgaat dat de staat (van de situatie) de mogelijkheden bepaalt en Badiou daarbuiten mogelijkheden wil denken, dat wordt de leus van Parijs mei 1968 ook meer helder: 'wees realistisch, eis het onmogelijke'.

15 Badiou, *The Subject of Change*, p. 60.

16 Rokus Hofstede, de Nederlandse vertaler van *Badious L'Éthique* (1993), schrijft dat het Franse événement door hem vertaald wordt als evenement. Het evenement bij Badiou heeft niet de Nederlandse betekenis van gebeurtenis, omdat het evenement veel zeldzamer is. De connotatie van een spektakel bij het woord evenement is in het Frans en Nederlands niet van toepassing (Vertaler Rokus Hofstede in Badiou, *De Ethiek*. p. 8).

17 De Bloois, Van den Hemel. *Alain Badiou*, p. 286.

18 Inleiding van vertaler Hoens op Badiou, *Paulus*, p. 14-6.

19 Badiou, *The Subject of Change*, p. 61.

20 Nieuwe waarheden kunnen volgens Badiou alleen buiten de filosofie als waarheidsprocedures tot stand komen in vier domeinen: de kunst, de liefde, de politiek en de wetenschap. Er is volgens Badiou geen subject van de waarheid mogelijk van onderwijs, landbouw of atletiek, omdat zij altijd verbonden zullen blijven met representatie en kennis, hier geldt alleen het bestaan of de individualiteit en hier is geen sprake van waarheid (Hallward, P. (2003). *Badiou. A Subject to Truth*, Minneapolis: University of Minnesota Press, p. 181-2). Kritiek op deze bepaling door Badiou van slechts vier domeinen is enerzijds de vraag waarom deze vier domeinen, anderzijds kan men zich afvragen of het overkoepelende domein wellicht de religie moet zijn.

21 Badiou, *The Subject of Change*, p. 10.

22 Badiou, *The Subject of Change*, p. 5, 6.

23 Badiou, *The Subject of Change*, p. 5, 6. Zie ook Adorno en Horkheimer *De dialectiek van de Verlichting*. Hierin beschrijven zij dat de rationalisering en verlichting zich tegen de mens zelf keert.

24 Als er een element is in een veelvoudigheid dat verschillend is van een andere veelvoudigheid, dan is het niet dezelfde veelvoudigheid maar een andere.

25 *Badiou*, The Subject of Change, p. 50.

26 *De Bloois*, Badiou, p. 111.

27 Bosteels, *Badiou and Politics*, p. 29-30. Hoens' introductie op Badiou, *Paulus*, p. 13-4.

WEES NIET BANG MENSEN-
IK DOE DIT ELKE DAG
BEUK
DAME.
HEEFT U INGECHECKT?
NEE, IK RIJD ZWART.
OOIT BENT U ME DANKBAAR.
MH

EEN AVOND MET GABRIEL KUHN OVER ANARCHISME EN REVOLUTIE

De anarchistische publicist Gabriel Kuhn gaf op 23 januari een inleiding over de anarchistische bewegingen en hun ideeën over revolutie in de Amsterdamse boekwinkel Het Fort van Sjakoo. Daarna werd er in de met dertig mensen goed gevulde winkel – in het Engels – fervent gediscussieerd.

door Kees Stad

Gabriel Kuhn is een relatief jonge publicist die een bewonderenswaardige lijst aan boeken op zijn naam heeft staan, over uiteenlopende onderwerpen als hardcore punk en straight edge, piraterij, voetbal en een overzicht van anarchistische bewegingen wereldwijd. Zijn laatste boek, *Turning Money into Rebellion*, is het verhaal van een groep activisten in Denemarken die banken beroofde om de buit aan revolutionaire bewegingen in de Derde Wereld te geven. Kuhn is Oostenrijker van geboorte, maar heeft de halve wereld over gezworven en woont nu in Stockholm.[1]

Eerlijk gezegd was ik naar de avond gegaan zonder al te hoge verwachtingen. Vanwege het thema en het oeuvre van de inleider, dat ik verder niet gelezen heb, had ik verwacht dat er zo'n emotioneel pleidooi voor activisme gegeven zou worden, zonder al teveel onderbouwing. Zoals we wel vaker meemaken als rondreizende boekjesmakers uit het arsenaal van Amerikaanse onstuimige uitgeverijen langskomen. Maar ik werd prettig verrast met een ijzersterk, helder en goed opgezet verhaal. De discussie die er op volgde was misschien minder interessant en ging weer eens alle kanten op, maar voltrok zich in een prettige sfeer.

Het concept 'revolutie'

Gabriel Kuhn begon zijn verhaal met te vertellen waarom hij het thema (het concept 'revolutie') belangrijk vond, hoewel hij er zelf mee worstelde en geen duidelijke conclusie zou hebben. Ook waarschuwde hij dat hij een korte inleiding wilde houden en daarom wel gedwongen zou zijn om de boel veel te schematisch te beschrijven.

Hij begint met te schetsen hoe de laatste vijftien jaar anarchistische bewegingen en ideeën een flinke groei hebben gemaakt. Overal op de wereld, en vooral bij de plotselinge opstanden die we op veel plekken kunnen zien, duiken anarchisten en hun symbolen op de voorgrond op. Maar welke ideeën en concepten die anarchisten precies hebben, is minder duidelijk dan bij vorige momenten in de geschiedenis waarbij dat zo was. De historische anarchisten hebben altijd een duidelijk idee gehad over het perspectief van een maatschappelijke revolutie (door Kuhn gedefinieerd als 'een radicale herverdeling van rijkdom en macht in de maatschappij'). Ter illustratie verwijst hij naar een boek over de Duitse anarchist Gustav Landauer en de korte vestiging van de radenrepubliek in Beieren in 1919. Als anarchisten tegenwoordig gevraagd wordt naar hun motivatie, komen ze niet met concrete verhalen over een revolutie, maar hebben ze het eerder over 'ethiek' of een 'gevoel' en spelen boeken en manifesten waarin uitgelegd wordt wat het perspectief is geen enkele rol.

Overigens relativeert Kuhn later in zijn verhaal het belang van alle wilde ideeën over revolutie die onder anarchisten gecultiveerd werden. Want eigenlijk is het ze nooit gelukt om die revolutie ook uit te voeren. Met uitzondering van de eerdergenoemde Münchener radenrepubliek en Spanje in de jaren 1930 misschien, al kan die revolutie volgens Kuhn nauwelijks aan de anarchistische criteria voldoen. Dat alles in tegenstelling tot communisten, die menig revolutie hebben zien slagen, maar waarover het eindoordeel natuurlijk veelal negatief uitvalt. Gebrek aan 'totaal succes' heeft veel anarchisten overigens nooit weerhouden om zich in te blijven zetten, ook voor deelstrijden die veel reformistischer waren.

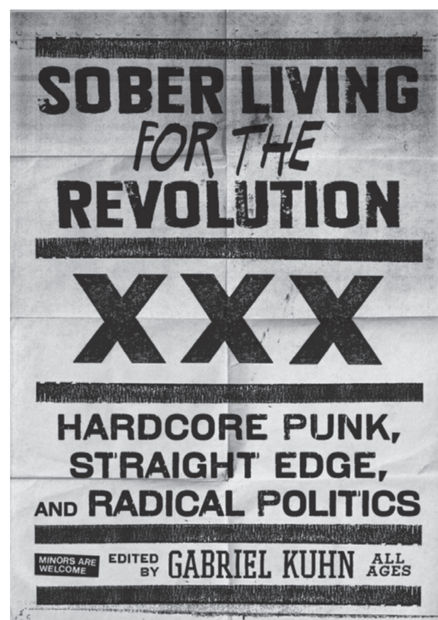
Gabriel Kuhn somt een reeks aspecten op die anarchistische bewegingen inbrengen en die onomwonden positief zijn. Hij noemt er vier. Ten eerste zijn ze duidelijk een historische drijvende kracht. Er worden en werden belangrijke zaken op de agenda gezet, bijvoorbeeld (uit het verleden) het recht op een achturige werkdag, abortus, en veel andere thema's. Het is ook een radicale stem in debatten, bijvoorbeeld *no borders*, het probleem van representatie, het problematiseren van gevangenissen en strafrecht. Daarnaast wordt er een subcultuur opgebouwd en een structuur geboden, die voor activisten belangrijk is en zaken biedt als een identiteit, een gemeenschap, en veiligheid. En ten slotte wordt er een activistische cultuur gevormd, rond thema's als migratie, precaire arbeid, *queer* et cetera. Hoewel dat allemaal belangrijke zaken zijn, merkt Kuhn op, hebben ze vaak weinig te maken met revolutionaire politiek. In de meeste gevallen zijn ze eerder gericht op het creëren van eilandjes waarop het leven onder kapitalistische verhoudingen wat beter uitgehouden kan worden. Er is weinig meer te bespeuren van een revolutionair perspectief gericht op massaorganisatie om de boel structureel te veranderen.

Hedendaagse structurele antwoorden

Dan schetst Kuhn drie stromingen, of posities, die een structureel antwoord proberen te formuleren op dat hiaat. Grofweg kun je drie posities onderscheiden (en weer waarschuwt hij dat het hier noodgedwongen te schematisch voorgesteld wordt, mede vanwege de discussie).

Volgens Kuhn maakt het platformisme een flinke opleving door

* De Platformisten, oftewel degenen die het in 1926 in Parijs opgestelde conceptprogram *Organisational Platform of the General Union of Anarchists* aanhangen van Nestor Makhno en de zijnen (nadat ze de strijd in Rusland/Oekraïne tegen de bolsjewisten hadden verloren).[2] Er is vaak kritiek op het program en groepen die dat aanhangen omdat ze te hiërarchisch zouden zijn en te star aan bepaalde principes vasthouden. Maar volgens Kuhn maakt het platformisme een flinke opleving door, omdat veel anarchisten het informele en ongestructureerde van veel anarchistische kringen zat zijn. Het program is ook nogal ouderwets volgens Kuhn, omdat het hoofdzakelijk refereert aan de oude anarchistische massa- en arbeidersbeweging, die tegenwoordig echt niet meer bestaat.[3]

* De insurrectionalisten. Deze stroming is ongeveer het tegenovergestelde, en wordt door Kuhn vriendelijk omschreven als een beweging die 'spontane daden' voorop-stelt, waarvoor volgens de aanhangers geen uitgebreide plannen nodig zijn (en al helemaal geen doorwrochte boeken en dat soort zaken), de verklaringen zijn vaak eerder poëtisch en revolutionair geweld wordt geromantiseerd. Kuhn houdt het kort over deze stroming omdat die 'zo ver afstaat van mijn opvattingen over anarchistische politiek, dat ik ze niet echt serieus kan nemen'.

* De laatste stroming is de 'evolutionary response': mensen en groepen die vinden dat het hele idee van een revolutie misplaatst is, omdat het gaat om een langzaam proces waarin steeds meer plaats gemaakt en ruimte gewonnen wordt voor een anarchistische samenleving (denk aan communes, terug naar de natuur, alternatieve scholen et cetera). Deze opvattingen kunnen zich ook beroepen op 'oude denkers' zoals de eerdergenoemde Gustav Landauer, die benadrukte dat de zo verfoeide staat ook een sociale relatie is. Ook die laatste stroming kent in de ogen van Kuhn de nodige zwaktes en problemen. Wat is bijvoorbeeld het verschil met allerlei reformistische stromingen? En hoe verdedig je je vrijplaatsen tegen repressie, zo gauw ze daadwerkelijk wat voor gaan stellen? Kortom: hoe geloofwaardig is het dat dit ooit tot een structureel maatschappelijk alternatief kan leiden?

Radicale geluiden zijn nog steeds belangrijk

Daarom, besluit Kuhn, is het toch belangrijk om het begrip revolutie te koesteren en het opnieuw trachten te formuleren. Hij somt nog even een paar redenen op waarom dat begrip belangrijk is. Ten eerste was het altijd een centraal onderdeel van de anarchistische identiteit. Sinds die beweging in de jaren 1870 ontstond, hebben de leden gepoogd om 'ideeën te formuleren over hoe de bestaande orde verslagen zou kunnen worden en vervangen door een samenleving gebaseerd op anarchistische principes'. Radicale geluiden zijn nog steeds belangrijk, en het loont de moeite om uit te drukken wat je visie is en hoe die dan verschilt van een reformistische, die alleen wat scherpe randjes weg wil vijlen. Mocht het 'evolutionaire' antwoord al kloppen, dan is nog de vraag welke strategie dat dan oplevert. Zonder revolutionair aspect hou je de bewegingen met de inhoud die beschreven werd aan het begin van de lezing, met dus belangrijke en noodzakelijke elementen, maar die ook te vinden zijn bij allerlei andere sociale bewegingen (bijvoorbeeld katholieke jongeren, hippies et cetera). Daar zou anders alleen een sociaal-cultureel verschil mee zijn. Maar zichzelf respecterende anarchisten willen hopelijk een duidelijker verhaal hebben over wat ze willen en waarom ze er zijn.

Discussie

Vervolgens wordt 'het publiek' aan het woord gelaten, keurig geleid door de spreker op basis van vingertjes opsteken. Het debat is bij flarden interessant, maar leidt niet echt tot grootse conclusies of observaties. Sommige aanwezigen zien het probleem niet zo en vinden dat er 'toch goed samengewerkt' wordt door verschillende strominkjes en dat die de algemene opvatting delen dat 'monolithische ideeën' zoals bij communisten of religies niet acceptabel zijn. Ook wordt gewezen op de grote kracht van directe actie en dat anarchisten niet bang zijn om de handen uit de mouwen te steken. Even wordt de stemming introspectief als iemand erop wijst dat de beweging (inclusief het debat van deze avond) nogal wit is en dat er allerlei vormen van seksisme voorkomen, en dat het misschien belangrijker is dat eerst op te lossen. Verschillende mensen, en later ook de inleider, benadrukken dat dat belangrijk is, maar vinden wel dat het een 'parallel proces' moet zijn; tegelijkertijd moet er ook gewerkt blijven worden aan (andere) strategische ontwikkelingen. Anderen vinden weer dat ze niet vertegenwoordigd worden door iemand anders, en dat de daden van een ander dus ook niet verantwoord hoeven te worden. De inleider is het eens met de door uw scribent geopperde stelling dat vroegere discussies vaak veel helderder waren omdat ze gebaseerd waren op doorwrochte studies die iedereen gelezen had en waar men dan op reageerde, terwijl tegenwoordig alles veel diffuser en (door internet en sociale media) hopeloos gefragmenteerd is.

Een paar mensen in het publiek zijn duidelijk gecharmeerd van het insurrectionalisme, en vinden dat er vooral weer een 'opstandigheid' moet terugkomen, want daar ontbreekt het nogal aan in Nederland. Hoewel sommigen dan ook weer stellen dat dat 'ook een organisatorische kwestie is, zelfs bij syndicalisten'. Sommigen gaan zo ver om het insurrectionalistische stokpaardje op te voeren dat 'eerst het hele systeem omver moet en we dan wel zien wat er voor in de plaats komt'. Maar als je daar geen ideeën over hebt, hebben fascisten die wel, wordt er gerepliceerd, dan zullen die dankbaar het vacuüm vullen. 'Of we dan niet vinden dat niets van het huidige systeem of de samenleving het behouden waard is' wil nog iemand weten. Want als dat zo is, mag je je volgens haar ook geen revolutionair noemen. Gelukkig bloedt deze hopeloze discussie al snel weer dood als er weinig aanhang voor blijkt te bestaan (en tegengeworpen wordt dat het een illusie is om te denken dat je zelf buiten de maatschappij staat, je bent er immers onderdeel van) en gaat de discussie weer naar andere onderwerpen. Over het aan revolutie gerelateerde en verdwenen concept 'gewapende strijd', over vakbonden en of die een rol kunnen spelen in het revolutionaire proces (Kuhn vindt van wel, sommigen vinden ze hiërarchisch en onacceptabel, 'maar dan moet je op zijn minst aangeven wat je dan wel wilt, zeker in deze tijden van crisis'). En over de observatie dat de deelnemers aan opstanden tegenwoordig na een paar dagen blijken te lijden aan *insurrectionary fatigue* (opstandsmoeheid), wat een reden te meer is om na te denken over je inhoud.

In wat afsluitende woorden, onderbroken door nieuwe inbreng vanuit het publiek, merkt Kuhn op dat het opmerkelijk is dat er bij de huidige economische crisis en bezuinigingen en afbraak van rechten, ondanks de grote en vaak militante opstandige roerselen, zo veel cruciale vragen niet beantwoord worden. Dat verklaart ten dele waarom mensen zich niet massaal bij links-radicale bewegingen aansluiten. Ze weten immers niet wat er daar op het programma staat. 'Mensen weten dat er niet alleen veel te winnen is, maar ook veel te verliezen'. Natuurlijk gaat het niet alleen om het ontwikkelen op theoretisch gebied; praktijk is evenzeer nodig. Maar praktijk alleen is kennelijk niet genoeg.

Noten:

1. Voor meer info over Kuhn, zie: www.pmpress.org/content/article.php?story=gabrielkuhn
2. Voor meer info over het platformisme, zie: http://libcom.org/thought/platformism-an-introduction
3. Zie over het platformisme ook het boek Black Flame van Schmidt en Van der Walt (ook in het Duits vertaald en uitgegeven bij Nautilus als Schwarze Flamme).

TTIP-TAFTA:
Met de economische NAVO naar de Mooie Nieuwe Investeerderswereld

Het wordt een 'Corporate Utopia' genoemd, een luilekkerland voor ondernemingen, door het Seattle to Brussels Netwerk, doelend op de onderhandelingen over het Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) *en de aanpalende Trans-Atlantische Vrijhandelszone* (TAFTA).

DOOR RIOT DOG BARKING AT THE SYSTEM

Terwijl ondernemersorganisaties, de Europese commissie en de regering van de VS de gebruikelijke optimistische vooruitzichten voorspiegelen, kristalliseert het *Corporate Utopia* als een hel voor alle anderen uit. Als er niet weer een breed verzet op gang komt zoals jaren geleden tegen de MAI en ACTA-onderhandelingen, zou het best kunnen zijn dat we binnenkort voorgoed afscheid kunnen nemen van de laatste resten aan sociale bescherming, rechten van arbeiders en consumenten, milieubescherming, mensenrechten en democratie.
Samen met het eveneens geplande Trans-Pacific Partnership (TPP) wordt een systeem gebeiteld en juridisch verankerd waaraan vanwege diens economische overmacht vervolgens alle andere staten zich moeten onderwerpen.

De onderhandelingen over de TTIP zijn in juli 2013 in Washington begonnen, waarbij het zeker niet toevallig was dat elke openbaarheid ver te zoeken was. Officieel wordt gerekend met een tijdsschema van twee jaar voordat het verdrag daadwerkelijk ondertekend wordt. De geheimhouding zou moeten verzekeren dat niet publiekelijk bekend wordt wat er allemaal op het spel staat, terwijl honderden adviseurs van bedrijven voorrangstoegang genieten tot de documenten en de politici. Als reden voor de geheimhouding wijst Lori Wallach (van de Amerikaanse consumentenorganisatie Public Citizen, vert.) in maandblad *Le Monde Diplomatique* ook nog op het volgende: 'Zo'n verdrag zou de overheden, van nationale regering tot aan gemeentelijke bestuursniveaus, verplichten om hun bestaande en toekomstige beleid aan te passen aan de omvangrijke regelgeving. In dit verdrag zouden op diplomatiek niveau uitonderhandelde wetsvoorstellen vastgelegd worden, die naar de wens van de ondernemingen ook veel gebieden zouden beslaan die niet direct met handel te maken hebben: bijvoorbeeld over de veiligheid en markering van levensmiddelen, de grenswaarden van chemische en giftige belasting, het gezondheidswezen en de prijzen van medicijnen, het recht op privacy op internet, energievoorziening en culturele 'dienstverleningen', patenten en copyrights, de ontginning van land en grondstoffen, de rechten en arbeidsmogelijkheden van migranten, de openbare aanbestedingen en nog veel meer.' De nagestreefde 'harmonisering' in 'niet-handelsbeleidsgebieden' wordt door Lori Wallach als 'langzame staatsgreep' omschreven. Want: 'Als niet voldaan wordt aan de normen van het bedrijfsleven, dan kunnen handelssancties van onbeperkte tijdsduur opgelegd worden. Of de bedrijven kunnen aanspraken maken op gigantische schadevergoedingen. (...) [De] voordelen die een dergelijke 'economische NAVO' de bedrijven zou bieden, zouden bindend zijn, blijvend en praktisch niet terug te draaien, aangezien elk afzonderlijk beding alleen met de instemming van alle deelnemende lidstaten aangepast zou kunnen worden.'[1] Deze omstandigheid maakt dat de bedingen in het verdrag onaantastbaar zouden zijn voor democratische controlemechanismen als verkiezingen, politieke campagnes of publieke protestacties.

Maar waarom wordt deze agenda er juist nu doorheen gedrukt?

De bekende oude waanvoorstellingen over het nut van groei

In een rapport stelt het Seattle to Brussels Network vast: 'EU-handelscommissaris Karel de Gucht heeft sterk overdreven verklaringen over de economische effecten van TTIP opgesteld. Op basis van onderzoeken die door het bedrijfsleven werden gefinancierd, werd een stijging van het bruto binnenlands product (BBP) van een procent beloofd, en het scheppen van 'honderdduizenden banen'. Desondanks kwam de eigen inschatting van de Europese Commissie over de effecten van TTIP tot de slotsom dat een groei van rond de 0,1 procent een meer realistische prognose zou zijn. (...) De sociaaleconomische en ecologische risico's voor zo'n triviale economische winst zouden catastrofaal kunnen uitpakken. De met de liberalisering van de handel verbonden gestegen concurrentie tussen de EU en de VS zou een economische herstructurering kunnen creëren die zelfs tot verlies van banen zou kunnen leiden.'[2] Bovendien is het zinvol om eerdere vrijhandelsverdragen te bekijken, zoals NAFTA (in 1994 begonnen vrijhandelsverdrag tussen VS, Canada en Mexico, vert.), om tot een inschatting te kunnen komen van de gevolgen van TTIP: in tegenstelling tot de oorspronkelijke prognoses van de NAFTA-voorstanders dat er '20 miljoen banen geschapen' zouden worden, heeft NAFTA tot nu toe tot het verlies van een miljoen banen in de VS geleid. Daar komt dan nog een verhoging van de druk op lonen en achteruitgang in arbeidsomstandigheden bij, zowel in de VS als in Mexico.[3]

Neerwaartse spiralen bij uiteenlopende normen

Lori Wallach schrijft: 'Maar waarom wordt deze agenda er juist nu doorheen gedrukt? In Washington hoort men daarover de

Meer in het algemeen zou door TTIP gestegen productie en handel de milieuvervuiling en uitputting van grondstoffen versterken

theorie dat de Europese politici op dit moment wanhopig op zoek zijn naar een of ander resultaat, dat ze als impuls voor economische groei zouden kunnen opvoeren. Daarom vertonen ze nu een nieuw soort flexibiliteit en zouden ze bereid zijn voor dit doel alle belangrijke instrumenten ter bescherming van publieke belangen uit handen te geven. (…) De meeste huidige prognoses gaan uit van de aanname dat verlaging van invoertarieven altijd een sterke economische opleving veroorzaakt, wat empirisch al lang ontkracht is. (…) Verschillende (…) rapporten die politici en ondernemersverbonden bij het venten gebruiken, beperken zich daarom maar tot het centrale doel van het trans-Atlantische project: de eliminatie van de non-tarifaire handelsbelemmeringen (die dus niets met invoertarieven van doen hebben, vert.), zoals ze het terugdraaien van allerhande wetgeving en regelgeving ter bescherming van publieke belangen eufemistisch noemen. Deze rapporten baseren zich geheel en alleen op de onbewezen mantra dat de afschaffing van verworvenheden van de welvaartsstaat op de een of andere manier voor iedereen economische winst zou brengen. Maar zelfs met zulke goedkope optelsommen voor het TAFTA-project, komen ze slechts op een zeer armzalige economische balans uit. Waarbij ze ook nog de kwantificeerbare kosten onder het tapijt schuiven, die de consumenten en de lokale economie te verduren krijgen als alle verworvenheden in het publieke bereik, van het gezondheidswezen tot aan milieubescherming en de welvaartsstaat in de ruimste zin van het woord, weer teruggeschroefd worden.'[4] Op het gebied van het wegruimen van 'storende factoren op handelsgebied' willen de ondernemersverbonden aan weerszijden van de Atlantische Oceaan bereiken dat concerns volgens dezelfde regels en zonder interventies van staatswege kunnen opereren. 'Men wil de regeringen in naam van de 'gelijkwaardigheid' en de 'wederzijdse erkenning' inperken om ze te dwingen ook die producten en diensten toe te laten, die niet aan de binnenlandse normen voldoen', aldus *Le Monde Diplomatique*.[5]

Genetische gemanipuleerde producten

Dat zal bijvoorbeeld zijn uitwerking hebben op het gebruik van genetisch gemodificeerde organismen (ggo's). Het verbond van biotech-concerns (BIO), waar bijvoorbeeld Monsanto lid van is, verwacht dat de TTIP-onderhandelingen de in de VS en Europa sterk verschillende toelatingsnormen zullen gelijkschakelen, waardoor ggo's sneller op de Europese markt zouden worden toegelaten. Verder eisen de concerns die gentechniek produceren of gebruiken, dat de ggo-labeling door het TAFTA-verdrag komt te vervallen. In de VS werd op die manier in de helft van de deelstaten een spaak in het wiel gestoken van pogingen om genetisch gemanipuleerde producten te markeren.[6] Aan de Europese kant van de Atlantische Oceaan mikt TTIP dan wel niet direct op wetswijzigingen op dit gebied, maar wordt verwacht dat de verplichting om ggo's op labels aan te geven via de weg van een versnelde testfase de facto uit de weg geruimd wordt.[7]

Databescherming

Een ander betrokken gebied is dat van de databescherming. Zo verlangt de Digital Trade Coalition, een anoniem verbond van internet- en IT-concerns, dat de strengere regels voor databescherming in de EU niet zouden mogen verhinderen dat data naar de VS vloeien. De actuele – en in het kader van het NSA-schandaal plausibele – inschatting van de EU, dat de databescherming in de VS niet voldoende afgedekt is, wordt door de Coalition als 'onredelijk' van de hand gedaan. Het zal dan ook geen verrassing zijn dat de US-Council for International Business (USCIB), die eveneens voor een verlichting van de databescherming pleit, onder andere uit concerns bestaat die voor de NSA dataspionage bedreven hebben.[8] Een TAFTA-verdrag zou kunnen betekenen dat het in 2012 door het EU-parlement na massale protesten afgekeurde ACTA-verdrag via de achterdeur toch nog in de Europese wetsstructuur terecht komt. Als een vergelijkbaar hoofdstuk over intellectuele eigendomsrechten bij een TAFTA-verdrag een rol zou spelen, dan zouden de Europese burgers ertoe gedwongen kunnen worden om hun persoonlijke gegevens prijs te geven aan concerns aan beide kanten van de Atlantische Oceaan, en hun recht op privacy te verliezen. In verwijzing naar de vooral in relatie met de VS minimale bescherming van privacy in de EU, verlangen het grote ondernemersverbond BusinessEurope en de US-Chamber of Commerce dat 'de invoering van onnodig strenge en afwijkende toegankelijkheid tot privacy en opslag van gegevens, bescherming en lokalisering van de data, zonder meer verhinderd moet worden.'[9] Het bespioneren van burgers naar voorbeeld van de NSA is de bedrijven een bijzonder punt van zorg, aangezien er van de providers een alomvattende controle van het internetverkeer wordt verlangd. Het Seattle to Brussels Network vreest dat TTIP 'de handhaving van de wet hoofdzakelijk in handen van de private bedrijven zou leggen, en werkelijk elk mens zou met een muisklik tot potentiële misdadiger bestempeld kunnen worden – zelfs als de zogenaamde 'misdaden' niet om commerciële redenen begaan zouden zijn.[10]

Uiteindelijk ligt ook de voedselzekerheid onder vuur van het bedrijfsleven

Landbouw en voedselzekerheid

Uiteindelijk ligt ook de voedselzekerheid onder vuur van het bedrijfsleven. Zo zou de vleesindustrie in de VS graag zien dat het verbod op met chloor en andere desinfectiemiddelen behandeld hoendervlees in de EU geschrapt wordt. Ook het verbod in de EU op vlees dat met groeihormonen is behandeld wil de vleesindustrie graag weg hebben. Daartoe behoren kankerverwekkende middelen als Ractopamine of het door Monsanto gebruikte rBST. Zulke middelen zijn in 160 landen, waaronder alle EU-landen, verboden of beperkt. Het ondernemersverbond

BusinessEurope zou op haar beurt graag wetten in de VS opheffen waarmee voedselautoriteiten besmette voedingsmiddelen uit de markt kunnen halen.[11]

Het schrappen van invoerheffingen en 'non-tarifaire barrières', waar TTIP op gericht is, zou de Europese landbouw blootstellen aan concurrentie van de grote agrobusiness uit de VS. Dat zou leiden tot toenemende concentratie van macht in handen van bedrijven, ten nadele van consumenten en boeren. TTIP zou een 'hervorming van de Europese landbouw in de richting van meer duurzaamheid in economische, sociale en ecologische zin, ondergraven en een eind maken aan het oogmerk om tot kortere ketens te komen tussen consumenten en producenten, evenals [aan] de versterking van lokale en regionale voedselketens.'[12]

Arbeidersrechten

In het rapport van Seattle to Brussels Network wordt daarnaast beschreven: 'De harmonisatie van regels zou ook ernstige gevolgen kunnen hebben voor de rechten van arbeiders en vakbonden, aangezien het recht op vrije vereniging en collectieve loononderhandelingen in de VS veel slechter verankerd is dan in Europa. [Bij een verdrag over TAFTA] zouden we in de toekomst kunnen zien dat Europese en Amerikaanse arbeiders met elkaar gaan concurreren en zo laag mogelijk gaan zitten in de vertwijfelde poging om private investeringen aan te trekken.'[13]

Gezondheidswezen

Typerend is ook dat de ondernemers zich erop gezet hebben om REACH te laten stranden, de EU-wetgeving voor veilige chemicaliën. REACH maakt het mogelijk dat de productie, verkoop en toepassing van chemicaliën gereguleerd wordt, om gezondheidsrisico's te beperken. De chemische industrie wenst een aanpassing van de EU-wetten in de richting van de veel laksere wetgeving in de VS, waar de autoriteiten over veel minder sturingsmogelijkheden beschikken. Zodoende moet gevreesd worden dat door TTIP ook de EU-markt door ziekmakende en milieuschadelijke chemicaliën overspoeld zal worden. Ook de beoogde versterking van intellectuele eigendomsrechten zou tot gevolg kunnen hebben dat de rechten van patiënten op betaalbare en goede medicijnen (generica) nog verder ondergraven worden.[14]

Milieu- en klimaatbeleid

Ook het klimaatbeleid via de emissiehandel geraakt in het vizier van het bedrijfsleven. Met name het grotere verband van de Amerikaanse vliegtuigbranche zou liever niet verplicht worden om voor de mede door de vliegtuigbedrijven veroorzaakte CO2-uitstoot te betalen en ziet daarin een 'onnodige beperking' die afgeschaft zou moeten worden.[15] Meer in het algemeen zou door TTIP gestegen productie en handel de milieuvervuiling en uitputting van grondstoffen versterken en in naam van de 'harmonisering' de reguleringen van bescherming van ecosystemen afbouwen. TAFTA zou onder druk van BusinessEurope en de US-Chamber of Commerce op een onmiddellijke ondergraving van het voorzorgsbeginsel mikken, waar het Europese milieubeleid op gebaseerd is. Met name de producenten van ethanol, dat veelal uit genetisch gemanipuleerde mais en soja wordt verkregen, verhogen de druk op de uitfasering van de EU-richtlijn voor vernieuwbare Energie (RED). Deze richtlijn zorgt ervoor, ondanks alle sluipwegen, dat het vee dat voor biomassa-energie ingezet wordt, tenminste een minimale reductie van broeikasgassen teweegbrengt. De bedrijven hebben het ook voorzien op de talrijke moratoria en verboden van de *fracking*-technologie in Europa, en vooral op de schaliegas-reserves in Polen, Denemarken en Frankrijk.[16]

Privatisering van publieke voorzieningen

De TTIP-onderhandelingen richten zich ook op de dienstensector, met het verklaarde doel om 'elke binnenlandse speelruimte voor de "regulering" van gebieden zoals het transportwezen, gezondheid, energie- en waterverzorging, tot aan de regionale of lokale ruimtelijke inrichting of af te schaffen.'[17]

Financiële sector

Last but not least staan ook het terugdraaien van de controlerende en beperkende regels voor de financiële sector op de TTIP-agenda, met de bijbehorende liberalisering en deregulering van financiële diensten. Wat bestreden wordt is enerzijds de belasting op financiële transacties in Europa, en omgekeerd de strengere regels van de hervormingen van de financiële markten in de VS. Het resultaat van de onderhandelingen zou niet alleen het verbod op riskante financiële producten en diensten uitsluiten. Er zou zelfs de mogelijkheid geschapen worden om beperkende wetten van afzonderlijke landen aan te vechten, die bepaalde riskante producten en diensten of omstreden juridische constructies verbieden.[18]

Tribunalen van de juridische bedrijven chanteren 'recalcitrante' landen

TTIP zou tot een juridische bevoorrechting voeren van ondernemingen ten opzichte van de soevereiniteit van staten. Het recht van bedrijven om bij een arbitragegerecht staten aan te klagen wordt benadrukt. Het bijzondere aan deze arbitrage-gerechten is dat ze noch democratisch samengesteld worden, noch aan regels van de rechtsstaat voldoen. Ze worden doorgaans samengesteld uit drie rechters, die vaak ook als advocaten voor bedrijven actief zijn. Deze tribunalen zijn er niet toe verplicht bij landen te zijn aangesloten, laat staan dat haar besluiten toegelicht moeten worden en ook bestaat er geen mogelijkheid tot beroep. Op basis van bestaande vrijhandelsverdragen is er ondertussen een heuse juridische bedrijfstak ontstaan, in de vorm van advocatenkantoren die erin gespecialiseerd zijn om in opdracht van bedrijven landen aan te klagen, omdat deze landen maatregelen voor milieubescherming of consumentenbescherming getroffen hebben. Zulke maatregelen worden door bedrijven als belem-

Last but not least staan ook het terugdraaien van de controlerende en beperkende regels voor de financiële sector op de TTIP-agenda

mering van de bedrijfsvoering beschouwd en sinds het begin van de jaren 2000 is het aantal klachten dat bij dergelijke tribunalen is ingediend enorm gestegen. Daardoor is meer dan 400 miljoen dollar aan belastinggeld naar bedrijven gevloeid die zaken gestart zijn tegen verboden giftige substanties, licentieregels, wetten over waterbescherming of bosgebruik en andere 'investeringsvijandige' regels. Op dit moment zijn bij deze tribunalen klachten aanhangig ter waarde van 14 miljard dollar, die betrekking hebben op zaken als toelating van medicijnen, aansprakelijkheid voor milieuschade, of klimaatbescherming en energiewetgeving. Het TTIP-TAFTA-project zou dit dreiginstrument van investeerders tegen de staat een geheel nieuwe reikwijdte geven.' [19] Vaak volstaat namelijk al de dreiging met een eis tot miljarden aan schadevergoeding om vooral staten uit de periferie te laten verhinderen dat ze de bedoelde maatregelen in het publieke belang nemen, of worden ze daardoor gedwongen om alleen sterk verwaterde varianten in te stellen.

Lori Wallach noemt een paar voorbeelden van lopende disputen tussen investeerders en staten bij zulke tribunalen: 'De verhoging van minimumlonen in Egypte en een Peruaanse wet voor controle op giftige emissies, worden momenteel aangevochten door bedrijven uit de VS en de EU, met beroep op hun (voor)rechten als investeerders. Andere bedrijven hebben klachten ingediend met een beroep op het NAFTA-verdrag tegen garantieprijzen voor bijmenging van hernieuwbare energie en tegen een moratorium op *fracking*. De tabaksgigant Philip Morris is een zaak begonnen tegen progressieve anti-rook wetten in Uruguay en Australië, nadat het bedrijf er niet in geslaagd was de wet bij lokale rechtbanken te laten intrekken. Zo heeft ook het Amerikaanse farmaconcern Eli Lilly met verwijzing naar het NAFTA-verdrag een klacht aanhangig gemaakt tegen Canada omdat dat land eigen criteria gebruikt voor toelating van medicijnen (met als doel medicijnen te bieden die voor iedereen betaalbaar zijn). Het Zweedse energieconcern Vattenfall wil van Duitsland een miljarden hoge schadevergoeding vanwege de beperkende vergunningen voor kolencentrales en de stapsgewijze stillegging van kerncentrales. [20] Ook het geval van Chevron helpt om te begrijpen waar het hier om gaat: het olieconcern werd door een rechtbank in Ecuador veroordeeld tot het betalen van 18 miljard Amerikaanse dollar aan schadevergoeding, omdat het bedrijf het Ecuadoriaanse oerwoud zwaar vervuild heeft bij olieboringen. Dat heeft niet alleen milieuverontreiniging veroorzaakt, maar ook talloze ziektes zoals kanker bij mensen. Chevron benut nu sinds geruime tijd de investeerders-arbitragegerechten om aan de schadevergoeding te ontkomen. [21]

Internationale implicaties: Kolonialisme *reloaded*

Het Seattle to Brussels Network merkt op: 'Met meer dan een derde van de totale mondiale handel die momenteel tussen de VS en de EU loopt, zou TTIP het grootste handelsblok van de wereld vormen. De effecten daarvan zouden ver voorbij het Atlantische gebied reiken, aangezien TTIP de facto de handelsregels opnieuw zou structureren. (…) TTIP zou daarom een instrument kunnen worden om het mondiale zuiden op een ontwikkelingspad te dwingen richting de belangen van de VS en de EU. TTIP zou in het bijzonder een strategie kunnen zijn voor de elites van Europese en Amerikaanse bedrijven, om opkomende economieën als India, Rusland, China, Brazilië, Zuid-Afrika en de ASEAN-regio te overtroeven en weer een leidende rol te verkrijgen in een veranderende wereldorde, die de hegemonie van de EU en VS bedreigt. [22] Ook binnen Europa zou TTIP er toe leiden dat het rijke centrum en de verarmde en hoe dan ook door het bezuinigingsdictaat zwaar getroffen periferie verder uit elkaar drijven.

Vertaling en bewerking (van een artikel van linksunten.indymedia.org):
Globalinfo.nl

Noten:

1 http://www.monde-diplomatique.de/pm/2013/11/08.mondeText1.artikel,a0003.idx,0
2 http://www.tni.org/sites/www.tni.org/files/download/brave_new_atlantic_partnership.pdf
3 http://www.tni.org/sites/www.tni.org/files/download/brave_new_atlantic_partnership.pdf
4 http://www.monde-diplomatique.de/pm/2013/11/08.mondeText1.artikel,a0003.idx,0
5 ibid.
6 ibid.
7 http://www.tni.org/sites/www.tni.org/files/download/brave_new_atlantic_partnership.pdf
8 http://www.monde-diplomatique.de/pm/2013/11/08.mondeText1.artikel,a0003.idx,0
9 http://www.tni.org/sites/www.tni.org/files/download/brave_new_atlantic_partnership.pdf
10 ibid.
11 http://www.monde-diplomatique.de/pm/2013/11/08.mondeText1.artikel,a0003.idx,0
12 http://www.tni.org/sites/www.tni.org/files/download/brave_new_atlantic_partnership.pdf
13 ibid.
14 ibid.
15 http://www.monde-diplomatique.de/pm/2013/11/08.mondeText1.artikel,a0003.idx,0
16 http://www.tni.org/sites/www.tni.org/files/download/brave_new_atlantic_partnership.pdf
17 http://www.monde-diplomatique.de/pm/2013/11/08.mondeText1.artikel,a0003.idx,0
18 ibid.
19 ibid.
20 ibid.
21 http://www.tni.org/sites/www.tni.org/files/download/brave_new_atlantic_partnership.pdf
22 ibid.

Verder lezen: bilaterals.org

Mainstream deskundologen over de crisis

Terwijl de heerlijke nieuwe wereld van de CBS-statistieken eindelijk echte groei van de Nederlandse economie laat zien (0.7 procent, yeah) komt een opvallend aantal deskundigen met de waarschuwing dat het kaartenhuis nog steeds op instorten staat. Om bovendien niet in herhaling te vallen met louter makkelijke 'linkse kritiek' op de huidige economie en diens crisis, deze keer wat bezorgde mainstream-geluiden.

door Kees Stad

Dubbeltje op zijn kant

Het is om verschillende redenen de moeite waard om de alarmerende berichten uit mainstream economenland bij te houden. Vooral omdat ze goed aangeven waar we in ieder geval onheil kunnen verwachten. Maar ook omdat ze argumenten leveren om de 'mooi weerberichten' van Rutte en consorten te ontkrachten, waarmee ze graag weer vrolijk terug zouden willen gaan naar de *business as usual* van voor de crisis. Wat verder opvalt aan de analyses van de alarmistische mainstream-economen, is dat je er weinig aan hebt als het gaat om denkbeelden over hoe een alternatieve economie eruit zou moeten zien. Maar toch...

Aan de analyse van mainstream-economen heb je weinig over hoe alternatieve economie eruit zou moeten zien

Tekenend is een interview dat The Real News Network – een degelijk tv-project dat dagelijks op internet media produceert – op 5 februari uitbracht. De uitzending bestond uit een interview (door presentator Paul Jay) met de Duitse econoom Heiner Flassbeck onder de titel 'Gevaar van Mondiale Recessie na 30 jaar Neoliberale contrarevolutie'.[1] Hieronder een stukje vertaling:

'Als je de financiële pers en de financiële katernen van de grote kranten leest, dan wordt er deze dagen veel gespeculeerd over de vraag of we nu op de drempel van weer een nieuwe recessie staan. Wij verwelkomen over het onderwerp hoe gevaarlijk dit moment is opnieuw Heiner Flassbeck, vanuit Frankrijk. Heiner diende als directeur van de afdeling over Globalisering en Ontwikkelingsstudies bij de VN-afdeling over handel en ontwikkeling die bekend staat als UNCTAD. Daarvoor was hij staatssecretaris bij het Ministerie van Financiën in Duitsland. En nu is hij professor in de economie bij de Universiteit van Hamburg.

Jay: De vraag is eigenlijk heel simpel: Hoe gevaarlijk is dit moment?

Flassbeck: Nou dit moment is erg gevaarlijk omdat we op de hele wereld nog steeds in een zeer breekbare situatie zitten. Japan worstelt om uit de deflatie te komen. Europa is bezig om in deflatie te geraken. Dat is een nieuwe ontwikkeling van de laatste paar maanden, en het gaat snel richting deflatie. De VS en het VK zien er iets beter uit. Ze lijken op weg te zijn naar herstel. Maar dat herstel is ook zeer fragiel. Kijk naar de Verenigde Staten. Het opveren van de consumptie is daar vooral aangedreven door een vermindering van de spaarquote. Dat is niet echt een solide en stabiele ontwikkeling.

Jay: Even kijken of we het snappen. In eerdere tijden werd de economie voor een groot deel aangedreven door *creditcard* schulden. En nu zeg je dat het herstel dat er is, komt doordat mensen hun spaargelden aanspreken.

Flassbeck: Ja. Nou, voor velen zijn het de *creditcards*, de spaarquote is alleen maar een gemiddelde voor de hele economie.[2] Die neemt dus weer af in de Verenigde Staten. Dat is naar mijn mening heel problematisch, omdat het voor veel mensen betekent dat ze hun kredietgrens bereiken en naar een situatie van oversschuldbelasting geraken. Het is dus nergens in de wereld een erg stabiel herstel.'

En de opkomende markten – als de opkomende markten in de problemen komen, dan bestaat het gevaar voor de wereld om in een derde dip te komen. Het behoort absoluut tot de mogelijkheden dat we weer in een recessie of stagnatie vervallen. En we weten allemaal hoe lang het duurde voor de Federal Reserve (de Centrale Bank in de VS, vert.) tenminste een paar bellen wist opgeblazen te krijgen, zodat mensen zich iets zekerder voelden en wat van hun spaargeld af durfden te nemen. Als we nu een nieuwe terugval hebben, dan zal het veel ernstiger zijn en zal het zeer, zeer moeilijk zijn om daar weer uit te komen met wat economische maatregelen.'

Een bel op barsten

Een andere deskundige die geen barst gelooft van de juichstemming onder politici dat we weer lekker gaan groeien, is de Zuid-Koreaanse econoom Ha-Joon Chang. Die heeft een opiniestuk geschreven in het Britse dagblad The Guardian, waarin hij weinig heel laat van het sprookje over 'economisch herstel'. Het enige dat er gebeurd is, volgens Chang, is dat er veel geld in de financiële markten en aandelenhandel is gepompt, zonder dat politici strengere regels instelden om herhaling van 2008 te voorkomen. Dat gaat dus fout.'

Het enige wat er gebeurd, is dat er veel geld in financiële markten en aandelenhandel is gepompt

Ha-Joon Chang is onder meer schrijver van het boek 23 T*hings they don't tell you about Capitalism* (dat ook in het Nederlands vertaald werd als 23 *dingen die ze je niet vertellen over kapitalisme* [3]). Onlangs stond er nog een paginagroot interview met hem in de Financial Times waarin hij onder meer fulmineert tegen de hype om economie als wetenschap alleen nog te bedrijven met modellen, statistieken en veel wiskunde.[4] Zelf heeft hij nooit veel van wiskunde begrepen, vertelt hij, maar des te meer kennis over economische processen opgedaan.

In het stuk in T*he Guardian* beschrijft hij hoe dat wat verkocht wordt als herstel van de economie (uit de crisis die in 2008 toesloeg), in feite zorgt voor opgepompte aandelenkoersen, waar geen enkele reële waarde tegenover staat. Dat kan niet goed gaan, dat moet gaan barsten. Insiders in de aandelenhandel weten dat best, maar moeten wel in het sprookje geloven (of net doen of ze dat doen) omdat anders niemand meer zaken met ze doet.

Insiders weten het best dat het niet goed kan gaan, maar moeten wel in het sprookje geloven, of net doen alsof

Het resultaat is, helaas, dat zich in de VS en het VK aandelenbubbels van historische omvang aan het ontwikkelen zijn op de twee belangrijkste beurzen ter wereld, wat weer een nieuwe financiële crisis dreigt te worden.'

Een oplossing volgens Ha-Joon Chang zou zijn om het overtollige kapitaal dat nu die bellen opblaast, er weer uit te halen door een krapper monetair beleid, en door strengere regels in te voeren. Maar dat zijn nu net twee zaken waar de heersende politici niet aan willen (en waarvan de neoliberale souffleurs ze vertellen dat het rampzalig zou zijn). Ha-Joon Chang geeft toe dat dergelijke maatregelen ook tot gevolg kunnen hebben dat de bel gaat barsten. Maar dat is in ieder geval beter dan nog langer wachten tot die bellen nog veel schadelijker zijn. Bovendien, eindigt Chang zijn betoog, hoort er nog een aanpalend beleid bij, namelijk het doen herleven van de reële economie (dus daadwerkelijke productie van goederen en diensten waar behoefte aan is). De beste manier om dat te doen is 'het verhogen van de lonen, in plaats van de schulden'. Voor meer van analyse zie zijn volledige artikel op de website van *The Guardian*.[5]

Engelen over zeepbellen en lonen...

In Nederland is het vooral Ewald Engelen die aan de boom schudt. Net als Ha-Joon Chang laat hij veelvuldig weten niet tegen kapitalisme te zijn. Maar hij vindt dat het beteugeld moet worden, om te voorkomen dat het zichzelf opblaast. Zoals in het begin al gezegd: we gaan niet bij ze te rade voor alternatieven, maar wel voor hun analyse over de bestaande verhoudingen. In een stuk in weekblad *De Groene Amsterdammer* (20 februari 2014)[6] legt hij uit hoe de Nederlandse economie de laatste jaren alleen in stand gehouden wordt door export, die mogelijk gemaakt wordt door loonmatiging. Het resultaat is volgens Engelen 'het uitmergelen van de binnenlandse economie'. De werkelijkheid is niet die van eindelijke groei, maar van dalende consumentenbestedingen, scherp stijgende werkloosheid, een recordaantal bedrijfsfaillissementen, stijgende voorzieningen van banken op slechte leningen, et cetera (de opsomming gaat nog een tijdje door).

Wat de drie heren hierboven gemeen hebben, is dat ze allen zoals dat heet neo-keynesianen zijn. Ze pleiten allen voor verhoging van de inkomens, met name door loonstijgingen, als oplossing voor de crisis. Dat zet ze frontaal tegenover de neoliberalen die juist de economie willen 'herstellen' door die meer competitief te maken, onder andere door de loonkosten juist verder te beperken.

Neo-keynesianen pleiten voor loonstijgingen terwijl neoliberalen pleiten voor drukken van loonkosten

Fundamentelere critici van het heersende economische model stellen echter dat dat een door de feiten achterhaalde oplossing is, die uitgaat van herstel van traditionele groei. Daar is op mondiaal niveau echter nauwelijks ruimte voor. De ecologische crisis wordt steeds duidelijker, ook in economische termen: grondcstoffen raken op, vervuiling en uitstoot veroorzaakt onherstelbare schade...

Graeber en de Bank of England

Wie niet beschuldigd kan worden van mainstream denken over economie, is de anarchistische antropoloog David Graeber, die met zijn boek over vijfhonderd jaar schuld baanbrekend onderzoek heeft verricht. In (alweer) *The Guardian* (van 14 maart 1014)[7] vestigt hij de aandacht op een rapport van de Bank of England over geldschepping.[8] Daarin wordt erkend dat het oude idee dat banken geld uitlenen op basis van wat ze ingelegd krijgen, volledig achterhaald is. De werkelijke situatie is dat banken simpelweg geld scheppen. Het uitgeleende geld heeft geen enkele materiële basis, en is vergelijkbaar met een ouderwets schuldbriefje. Alsof we elkaar zouden betalen met een kattebelletje waarop vermeld staat dat meneer X mevrouw Y zo-en-zoveel verschuldigd is. Dat systeem houdt alleen maar stand zolang niemand twijfelt aan de waarde van de schuldpapiertjes. Als er een collectieve twijfel zou ontstaan, zou het kaartenhuis instorten, en dat een gerenommeerde instelling als de Bank Of England dat nu openlijk erkent, is volgens Graeber tekenend voor de instabiele stand van de mondiale economie.

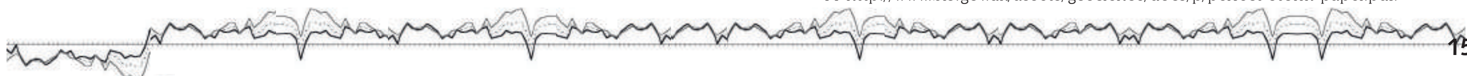
NASA

Als je dan nog niet genoeg alarmerende verhalen voor de kiezen hebt gehad, zou je eens een kijkje moeten nemen in het laatste rapport van de gezaghebbende milieu-afdeling van de Amerikaanse ruimtevaartdienst NASA, het *Goddard Space Flight Center*. Volgens het rapport is er een gerede kans dat 'de mondiale industriële beschaving ineen zou storten in de komende decennia, door het niet-duurzame gebruik van hulpbronnen en de toenemende ongelijke verdeling van welvaart'.[9] Het onderzoek van NASA over de 'perfecte storm' die een dergelijke ineenstorting zou kunnen veroorzaken, is weliswaar theoretisch, maar wordt ook door andere onderzoeken zoals van KPMG[10] en het Britse ministerie van Milieu[11] ondersteund. Hoog tijd voor een ander systeem, zou je zeggen.

Noten

1 http://www.truth-out.org/opinion/item/21678-danger-of-global-recession-after-30-years-of-neoliberal-counterrevolution-flassbeck-3-3.
2 http://nl.wikipedia.org/wiki/Gemiddelde_spaarquote.
3 http://www.globalinfo.nl/Recensies-enzo/23-dingen-over-kapitalisme-waar-men-nooit-over-praat.html.
4 http://www.ft.com/cms/s/2/27a2027e-5698-11e3-8cca-00144feabdc0.html#axzz2uWWyMNpT.
5 http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/feb/24/recovery-bubble-crash-uk-us-investors.
6 http://www.groene.nl/artikel/revolutionair-document.
7 http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/mar/18/truth-money-iou-bank-of-england-austerity.
8 http://www.bankofengland.co.uk/publications/Documents/quarterlybulletin/2014/ qb14q102.pdf.
9 http://www.theguardian.com/environment/earth-insight/2014/mar/14/nasa-civilisation-irreversible-collapse-study-scientists.
10 http://www.kpmg.com/global/en/issuesandinsights/articlespublications/future-state-government/pages/resource-stress.aspx.
11 http://www.bis.gov.uk/assets/goscience/docs/p/perfect-storm-paper.pdf.

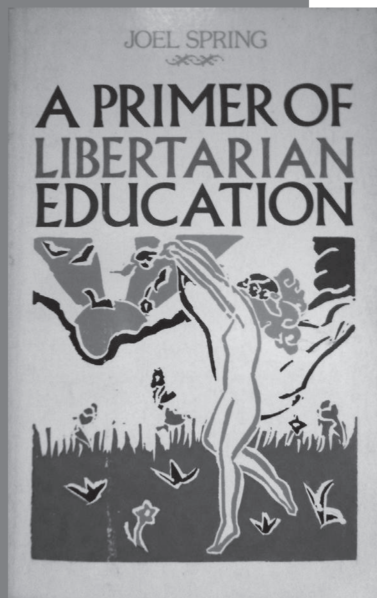
Boekbespreking

A Primer of Libertarian Education

Sinds ik als docent ben afgestudeerd ben ik eigenlijk aan het twijfelen of ik wel in het reguliere onderwijs wil werken, of dat ik mij wil toeleggen op het verkennen van nieuwe, radicalere wegen. In mijn zoektocht hiernaar maakte ik kennis met 'democratisch' onderwijs op een radicaal onderwijsproject in Gelderland. Inmiddels ben ik sinds de zomer werkzaam op de school die helaas per 1 maart ter ziele gaat. Op één van mijn kennismakingsbezoeken kreeg ik de kans om boeken te lenen. A Primer of Libertarian Education *was één van die titels op de stapel en een boek dat een bespreking verdient.*

DOOR TOMMY RYAN

Interessant is dat de schrijver van dit boek eigenlijk niet zozeer tegenstellingen zoekt tussen deze verschillende scholen van denken, maar kijkt waar deze aan elkaar grenzen, overlappen en elkaar aanvullen

LibEd

'Libertarian edcucation' zou je kunnen vertalen als *libertair* of *vrij* onderwijs. Vrij onderwijs kan echter nogal verwarrend zijn in verband met het Nederlandse begrip van de Vrije School. Dit is namelijk niet zozeer libertair onderwijs maar behelst het antroposofisch onderwijs – zeker tegenwoordig – gestaafd op een klassiek schools model. Ik verkies dan ook de term libertair onderwijs te gebruiken, daar dit naar mijn mening direct verwijst naar het doel: een bevrijdende vorm van onderwijs.

Het boek A *Primer of Libertarian Education* van Joel Spring biedt in vogelvlucht een overzicht in de ideeën van het libertair onderwijs en de verschillende scholen van denken die hierop van invloed zijn (geweest). Het boek begint met een inleiding waarin het idee van libertair onderwijs in de sfeer van revolutionaire bewegingen wordt geplaatst. De schrijver stelt hierbij dat het succes van radicale veranderingen – bijvoorbeeld sociale revoluties – in een samenleving voor een deel afhankelijk zal zijn van veranderingen in de houding en structuur van die samenleving. In dit idee verruimt Spring het begrip *onderwijzen* en verlegt de grenzen hiervan tot buiten de school. Hiermee raakt hij ook de opvoeding en de structuur van de familie. De nadruk ligt hierbij op het stimuleren van niet-autoritaire en revolutionaire karaktereigenschappen tegenover, zoals vandaag de dag, het accepteren van autoriteit en hiërarchie en het reproduceren hiervan.

Na de korte inleiding volgt een enigszins chronologisch verhaal over het ontstaan van het *reguliere* of 'nationale' onderwijs. Dit biedt een interessante blik op de oorspronkelijke doelen én effecten van dit nationale onderwijs en bekijkt ook wat deze zijn binnen het huidige onderwijs. Hierna worden vervolgens de verschillende tradities in het radicaal onderwijs belicht en tegenover die van het reguliere onderwijs gesteld – in grote lijnen het anarchisme, marxisme en de links-Freudianen (de linkervleugel van denkers die hun ideeën baseren op de theorieën van Sigmund Freud).

Een kort overzicht

Het boek onderzoekt de oorsprong van de kritiek op de vorming van een nationaal onderwijssysteem waarbij we kennis maken met de filosofen Jean-Jacques Rousseau, William Godwin en Max Stirner. Vooral bij deze laatste twee denkers, vroege anarchisten, herken je duidelijk de agitatie tegen de vorming van de moderne natiestaat. Op veel plekken in Europa en Amerika begon deze zich te vormen eind achttiende en begin negentiende eeuw, en onderwijs speelde hier een belangrijk rol in. In de opvolgende generaties denkers worden Francisco Ferrer (bekend van de *Modern School*), Emma Goldman en nog later Ivan Illich behandeld. Binnen het denken van de anarchistische onderwijsvernieuwers is het begrip van het '*eigendom over het zelf*' van groot belang.

Wat betreft het marxisme is Paulo Freire toch wel de meest inspirerende en belangrijke denker die behandeld wordt. Als leraar in post-koloniaal Brazilië hield hij zich bezig met de emancipatie van boeren- en de inheemse gemeenschappen. Een belangrijk medium in zijn theorie en praktijk was hierbij taal; door middel van een taalgebruik dat weerslag had op de dagelijkse belevingswereld van mensen ontwikkelde hij een methode die mensen in een relatief korte tijd kon leren lezen en schrijven.

Over de derde stroming, die van de links-freudianen, komt de schrijver met een scherpe conclusie over het falen van het populair worden van hun ideeën. Spring stelt dat zij zich vooral op individuele problematiek bleven focussen en geen aansluiting hebben gezocht bij bredere maatschappelijke bewegingen. Zij bleven zogezegd verwijderd van een basis en vooral op academisch niveau actief. Toch is het niet zo dat hun ideeën er niet toe doen. Dit blijkt ook uit de uitvoerige behandeling van Wilhem Reich en A.S. Neil waarmee onderwerpen als seksuele bevrijding en het kind en kind-zijn worden uitgediept. A.S. Neil is onder andere bekend van de Summerhill school in Groot Brittannië.

Joel Spring deinst er in zijn boek niet voor terug om ook het economische en sociaal revolutionaire aspect van onderwijs aan te snijden. Een voorbeeld hiervan is de economische bevrijding van vrouwen

Interessant is dat de schrijver van dit boek eigenlijk niet zozeer tegenstellingen zoekt tussen deze verschillende scholen van denken, maar kijkt waar deze aan elkaar grenzen, overlappen en elkaar aanvullen. Daarmee is het een erg constructief boek dat, buiten de soms moeizame relatie tussen verschillende politieke stromingen, naar de feitelijke ideeën kijkt en waar kracht uit te putten valt.

Belang voor het hier en nu

Ook al is A *Primer of Libertarian Education* al weer enige jaren geleden geschreven (1975), het is nog steeds verbijsterend inspirerend en staat ook voor nu nog bol van relevante constateringen. Zo haalt hij de schrijver op het einde het begrip 'career-education' aan, een fenomeen dat juist in Nederland de afgelopen jaren steeds meer terreinwinst heeft weten te boeken. Wat 'career-education' precies is kun je in Springs boek lezen.

Ook bevat het boek een aantal inspirerende voorbeelden. Zij geven een blijk van wat onderwijs werkelijk is en hoe breed dat onderwerp gezien kan worden. Een krachtig voorbeeld hiervan is de vrije speeltuin-beweging uit de jaren 1940. Hierin kan men, zo stelt Spring, de eerste tekenen van verzet zien tegen het gebrek aan zelfbeschikking in de moderne stad en staat. Er werden door buurten speelplaatsen opgericht op braakliggende terreinen. Deze werden enkel van bouwmaterialen en gereedschappen voorzien. Het proces van het spelenderwijs vormgeven van de eigen speelomgeving was een veelzijdig leerproces vol waardevolle vaardigheden en leermomenten. Binnen de volgebouwde stad vol regels en reguleringen is hier nauwelijks meer ruimte voor. De speeltuinen werden vaak na een bepaalde periode weer afgebroken om weer van voor af aan te kunnen beginnen óf om iets nóg mooiers te maken. De huidige kinder-bouw-dorp-dagen die je op veel plekken in het land kunt vinden in de zomer lijken hier volgens mij nog het meest op. Al zijn deze niet in essentie een bewust radicaal fenomeen.

Zwakheden in de eindconclusie

Joel Spring deinst er in zijn boek niet voor terug om ook het economische en sociaal revolutionaire aspect van onderwijs aan te snijden. Een voorbeeld hiervan is de economische bevrijding van vrouwen. Zo spreekt hij over het belang van bredere maatschappelijke verandering zodat vrouwen niet enkel onderwijs genieten om, zoals nog steeds het geval is, een secundaire economische rol te spelen.

Waar het overgrote deel van het boek een heerlijk opzwepend en inspirerend verhaal is, doet hij zichzelf later echter een beetje te kort. Hij komt voor een paar problemen met nogal reformistische voorstellen waarbij ik mijn wenkbrauw toch menig keer ongemakkelijk moest optrekken. Het zijn voorstellen die naar mijn mening totaal niet passen bij hoe radicaal hij eerder in zijn boek verschillende vlakken binnen het onderwijs behandelde. Dat vind ik zonde.

Desalniettemin blijft A *Primer of Libertarian Education* een titel die menig docentenopvatting eens heerlijk kan opfrissen en de zaken die we als docenten hebben geleerd op onze opleidingen eens in een heel ander daglicht stellen. Wat mij betreft echt een aanrader voor elke (aspirant) docent. En natuurlijk ook voor elke leerling en student om je docenten eens flink mee om de oren te slaan.

Joel Spring, A *Primer of Libertarian Education*
(1975). ISBN: 0-914156-12-8

Als de vos de passie preekt…

De ideologie van de participatiemaatschappij

Onderstaand artikel is het gevolg – niet het verslag – van een discussieavond in Den Haag in december 2013, tijdens welke een fractielid van de Stadspartij het thema participatiemaatschappij ter discussie stelde als een vorm vanorganisatie van onderop. Ik heb nadere aantekeningen gemaakt.

door Jan Bervoets

Vragen naar een definitie

In de troonrede werd geconstateerd dat 'de klassieke verzorgingsstaat langzaam maar zeker (…) in een participatie-samenleving' verandert. In de volksmond en in het bureaucratisch jargon is dit woord hertaald in 'participatiemaatschappij', omdat de begrippen 'samenleving' en 'maatschappij' synoniemen zijn, beiden te vertalen als société in het Frans, society in het Engels en Gesellschaft in het Duits. Kees van Kooten merkte tijdens het Groot Dictee op dat participatie-maatschappij eigenlijk betekent een vennootschap van deelnemende bankinstellingen, maar in Frankrijk gebruikt men ook de uitdrukking société anonyme (SA) voor naamloze vennootschap (NV).

De maatschappij is het collectief van samenlevingen waarin we binnen onze horizon verkeren

Over de maatschappij als samenleving

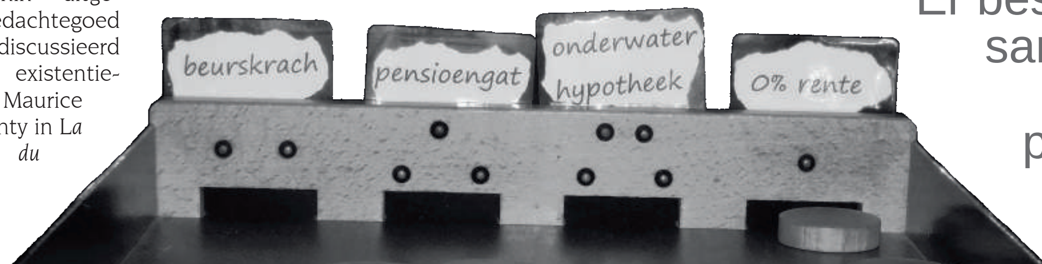
Met de maatschappij wordt de samenleving in zijn geheel bedoeld, oftewel het collectief van samenlevingen waarin we binnen onze horizon verkeren. De mens is een sociaal wezen, of zoals Marx het formuleerde 'een maatschappelijk zijn' en een individu kan zichzelf niet profileren dan binnen de context van de maatschappij. Ja, zelfs zijn existentie wordt uitgedrukt in maatschappelijke gedragsstructuren, die voor een deel worden bepaald door de maatschappelijke verhoudingen waar hij mee- of tegen speelt. In de vorige eeuw is dit door Marx en Bakoenin uitgewerkte gedachtegoed nader bediscussieerd door de existentie-filosoof Maurice Merleau Ponty in *La structure du comportement* (de structuur van het gedrag) en verder bediscussieerd door Michel Foucault en Noam Chomsky. Men kan de maatschappij dus definiëren als een collectief van individuele gedragingen, en de ideale definitie daarvan zou het gemene veelvoud moeten zijn. Ik heb de term afgeleid van de rekenterm 'kleinste gemene veelvoud', maar omdat er tegenwoordig maar één wereldwijde maatschappij is, lijkt op dit punt nadere vergelijking uitgesloten.

Wat = Hoe

Er is dus maar een maatschappij, en dat is die waarin wij leven. Maar zij kent tal van gemeenschappen met substructuren en men moet niet de fout maken de structuren daarvan te definiëren als statische abstracties als gevolg van rationele rekensommen. De wereldmaatschappij kent tal van definities en projecties, die vaak geen spiegel zijn van het gemene veelvoud, maar streven naar een grootste gemene deler of abstractie. Tal van sociologische structuurprojecties hebben in de tegenwoordige tijd dezelfde functie als vroeger, toen God nog bestond, de omschrijving van Gods wil – in naam waarvan hier en daar opstanden zijn uitgeroepen, maar uiteindelijk veel is geoordeeld over goed en kwaad en vrijheden zijn onderdrukt.

Ook in het atheïstische domein van maatschappijdefinitie zijn tal van vergelijkingen mogelijk met de daaraan gekoppelde richtlijnen voor participatie: de stammenmaatschappij, de standenmaatschappij, de prestatiemaatschappij, de spektakelmaatschappij, de burgermaatschap-pij, de socialistische maatschappij van Marx, de socialistische maatschappij van Stalin, enzovoort. Misschien ook de anarchistische maatschappij, als we in ons bestaande systeem de voorafspiegeling daarvan proberen te projecteren; daarom. Al deze toevoegingen met zelfstandige of bijvoeglijke naamwoorden geven omschrijvingen van sc maatschappijen waarin men denkt te leven, die men verwerpt of waarin men zou willen leven. De beelden die zij oproepen zijn autoritaire of niet-autoritaire samen-levingen, maar zij drukken in ieder geval aspiraties uit die een dialectiek oproepen, beleid definiëren, tot discussie leiden.

Foucault definieert maatschappijen ook op deze manier maar prijst ze niet. Hij beschrijft structuren daarbinnen die uitsluiten, die een maatschappij als het ware reduceren tot een stammenmaatschappij met zijn eigen architectonische totems. Als 'archeoloog' reduceert hij het sociologische begrip structuur tot zijn oorspronkelijk geologische betekenis: de bovengrondse architectonische laag van stenen gebouwen, zoals als gevangenissen, psychiatrische inrichtingen en de monumentale panden waarmee de bestaande normen en waarden worden verheerlijkt. De structuren van de maatschappij worden kaders van versteend of verstaald materiaal, waarmee mensen op wetenschappelijke wijze worden geregeerd. Op dat punt was Pim Fortuyn indertijd zeer openhartig: hij wilde minister-president van het land worden om als leider de modellen te bepalen waarmee de structuur van de Nederlandse natie zou worden bepaald (*Babyboomers*, laatste hoofdstuk). Maar wij weten inmiddels ook dat zelfs diverse meest vergaande omschrijvingen van maatschappelijke vrijheid als door Charles Fourier of Rudolf Steiner groepen uitsloten als Chinezen, joden of indianen.

Er bestaat geen samenleving zonder participatie

Een identieke vergelijking

Binnen het conglomeraat van maatschappijtermen duikt nu het woord participatiesamenleving of participatiemaatschappij op. Nu bestaat er geen samenleving zonder participatie, anders zou men niet samenleven, juist het marxistische axioma van de mens als 'maatschappelijk zijn' houdt de facto participatie in. Het samengestelde woord participatiemaatschappij is dus een tautologisch begrip: het eerste lid betekent hetzelfde als het tweede. Zonder context is het woord zinledig. Maar in de context van de troonrede staat het dialectisch tegenover de verzorgingsstaat en predikt het ideologie: het is een moreel alternatief voor sociale verzekeringen, de bijstand en de steun aan onderwijs en zorg waarvoor de vorige regeringen hebben gepretendeerd zich sterk te maken. Dat wordt nu aan 'de burger' of aan 'de markt' overgelaten.

Maar er is meer aan de hand. In allerlei publicaties en discussies wordt de maatschappij nu een soort Bibelebontse berg, waarin participatie voor nagenoeg elk begrip wordt geplakt. Erkent men dat begrip niet, dan participeert men niet. Want er komen participatiewetten en de gemeentelijke overheden gaan participatiegraden meten. En volgens de logica van het kinderrijmpje lijkt het daarop neer te komen: geen huis en geen lepel met participatiepap uit je participa-tienap. Het is een geopenbaarde partici-patie met voorschriften en geboden van overheden die door het zedelijke leiderschap van het staatshoofd worden gesanctioneerd.

Valse vergelijkingen

Dat heeft dus niets te maken met de *natuurlijke* vorm van participatie die essentieel is voor de menselijke samenleving, het door Kropotkin gedefinieerde beginsel van wederzijdse hulp als oorsprong van de evolutie van de mensheid als geselecteerde diersoort in het Darwinistische systeem. Wederzijdse hulp is het collectieve wapen in de strijd om zelfbehoud van de mensheid, maar die wordt niet gerealiseerd door organisatie van bovenaf, maar van onderop. Deze orde heeft in de loop der geschiedenis verstoringen gekend. De oorspronkelijke samenlevingen van wederzijdse hulp zijn door roof van productiemiddelen, oorlogen en leidersbeginselen – al dan niet in naam van goden – veranderd in autoritaire, feodale en kapitalistische samenlevingen. Daarin hebben etnische en materiële ongelijkheid, schuld, slavernij, arbeidsvervreemding en eendimensionale taakstellingen andere rolpatronen geschapen en zijn voor de oorspronkelijke participatie diverse rollenspelen in de plaats gekomen.

Participatie in de burgermaatschappij is uitgesloten zonder gehoorzaamheid aan de wettelijke regels die door de leiding van die maatschappij zijn vastgesteld. Participatie in de kapitalistische samenleving wordt gemeten naarmate men gecontroleerde loonarbeid verricht en bijdraagt aan de winsten van de top van het kapitalistische systeem. Dit wordt bevestigd in een tekst van Geert Dhondt, waarin wordt gesteld dat het kapitalistische systeem elke vorm van werkelijke participatie uitsluit en dat er een ander systeem is vereist dat participerende economie wordt genoemd.*

> Participatie in burgersamenleving is uitgesloten zonder gehoorzaamheid aan regels door de leiding vastgesteld

Participatiegraden worden gemeten aan de bereidheid die burgers weten te tonen om voor loon te werken of in opdracht 'vrijwilligerswerk' te verrichten. Zelf aangemeld vrijwilligerswerk kan worden afgekeurd. Participatie wordt in het laatste geval erkend met een bijstandsuitkering. Wederzijdse hulp wordt volgens een sociale wet zodanig geïnterpreteerd dat een bureaucratische instantie die steun verleent daarvoor tegenprestaties vordert, beoordeelt en zo nodig oplegt in de vorm van dwangarbeid. Participatie in die vorm kan worden gemeten door een controledienst. Uitkeringsgerechtigden worden beoordeeld aan de hand van vastgestelde 'participatiegraden', en wie een nul krijgt – en geen uitkering – wordt als verdachte in de gaten gehouden. (Hoe ver dit kan gaan kan men zelf een beetje meemaken als men in Berlijn het DDR-museum bezoekt aan de voet van de Dom en daar indrukken krijgt van het gecontroleerde en gedisciplineerde leven aldaar.)

Nog een cirkelgang

De participatiesamenleving zoals die in de troonrede wordt voorgesteld, dient als alternatief voor de verzorgingsstaat. Maar dat is – zoals gezegd – geen participatie van onderop, hooguit een oproep voor mantelzorg op plaatsen waar de gesubsidieerde zorg voor zieken en gebrekkigen vervalt en waar vooralsnog de door Pim Fortuyn gepredikte arbeidsdienstplicht als vervanging van de militaire dienstplicht ontbreekt. Want de staat trekt zich niet terug: ze wordt weer de nachtwakerstaat van weleer die aan het kapitaal de vrijheid laat en in zijn dienst de orde handhaaft. Heeft de recht-bank het over de maat-schappij, dan is het de maat-schappij van het kapitaal en het recht om zelf participatievormen voor te staan die dat vervangen is – zoals wij weten van de Internationale – ijdel. Participatie in de nachtwakerstaat is participatie aan de 'veiligheid' van het scala van afluistersystemen, het prijsgeven van je privacy, gedogen dat je wordt verdacht door een systeem dat alles ziet. Er hangt nu meer dan een driehoekig oog boven je toiletruimte.

Daarom moet ons antwoord op dit soort troonredes zijn: participeren wij onder deze omstandigheden in een maatschappij die wij willen?

Ons antwoord

Als wij niet kunnen participeren zoals wij dat willen, als wij in de bestaande maatschappij niet kunnen bijdragen aan de samenleving waartoe de natuur ons heeft voorbestemd, dan zijn wij vreemd in deze maatschappij en moet de mensheid haar veranderen. En deze verandering moeten wij helpen realiseren door ons te verenigen met wie het met ons eens is, om samen te strijden tegen de machten die haar in stand houden. Want wij herstellen een maatschappij waarvan de structuren verstoord zijn en vervalst.

Ja, zeker willen wij participeren in een maatschappij. Maar in een maatschappij die door de gehele mensheid is opgebouwd en waarin we ons er van bewust zijn dat we daar werkelijk aan meewerken. Dus niet door gehoorzaamheid aan voorschriften, regels en controlesystemen die zelf bedreigend zijn voor de maatschappij en aan een stelsel dat slechts door ideologische propaganda in stand wordt gehouden. Niet in een stelsel van wetten dat hoe langer hoe minder een werkelijk rechtsstelsel kan zijn, dat van de vragen die wij stellen 'opruiing' maakt.

* Geert Dhondt, P*articiperende economie, een theoretisch alternatief voor het kapitalisme*, (vertaling: Mirjam Bonné). Brochure verkrijgbaar via de AnarchoSyndicalistische Bond.

De nieuwe Wet Werk en Bijstand legaliseert dwangarbeid

Op 1 juli 2014 zou de nieuwe Wet Werk en Bijstand in werking treden. De ergste problemen met deze wet zijn de dingen die er niet in staan. Dat maakt het erg moeilijk de invoering ervan te bestrijden omdat de politici steeds alleen maar spreken over de dingen die er wel instaan.

door Anita de Waal

Het meest besproken onderdeel van de wet is de verplichte 'tegenprestatie'. Ter voorbereiding van deze verplichting is hiermee in een aantal gemeenten geëxperimenteerd. Deze experimenten hebben de belangrijkste bezwaren tegen 'de tegenprestatie' wel aan het licht gebracht. Een aantal andere bezwaren is echter nog helemaal niet duidelijk omdat de Wet Werk en Bijstand vanaf 1 juli op een aantal andere belangrijke punten ook zou veranderen. En die wijzigingen kunnen ook gevolgen hebben voor 'de tegenprestatie'. Inmiddels heeft ook de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) forse kritiek geuit op de nieuwe wet en heeft gesteld dat het onmogelijk was de wet uit te voeren vanaf 1 juli. Dit artikel gaat nog uit van de wet zoals aangenomen begin dit jaar maar inmiddels is de inwerkingtreding uitgesteld tot 1 januari 2015 en is er een aantal wijzigingen in de Tweede Kamer voorgesteld en aangenomen. Dit betekent niet dat de grote lijn van de nieuwe wet zal gaan wijzigen.

Hoe komt de overheid aan inkomsten?

Op het gevaar af mensen te vervelen met overheidshuishoudboekjes, is het van groot belang te weten waarom het onmogelijk is dat de Wet Werk en Bijstand door gemeenten 'menselijk' kan worden uitgevoerd. Het Rijk krijgt inkomsten uit belastinggeld. Daarnaast krijgt het Rijk inkomsten uit eigendom. Beide vormen van inkomsten zijn de afgelopen jaren sterk verminderd. Inkomsten uit belasting zijn lager geworden, omdat de belasting voor vermogenden en bedrijven sinds 1980 bij voortduring is verlaagd. De inkomsten uit eigendom zijn sterk teruggelopen omdat de overheid veel staatsbedrijven heeft verkocht sinds het aanbreken van het neoliberale tijdperk. Daartegenover heeft het Rijk een aantal noodlijdende banken opgekocht tegen een veel te hoge prijs. Het Rijk komt dus niet meer uit met het huishoudboekje, en heeft de politieke keuze gemaakt dit tekort af te wentelen op de laagste inkomens.

Een manier om minder opvallend de kosten op de laagste inkomens af te wentelen is de vorm van 'decentraliseren' die nu wordt toegepast. De gemeenten verkrijgen hun inkomsten uit bijdragen van de Rijksoverheid, uit eigendom, uit gemeentebelastingen en leges. De inkomsten uit eigendom zijn zeer sterk verminderd omdat ook de gemeenten veel eigendom hebben verkocht. De meeste gemeentebelastingen en leges zijn vrij nutteloze inkomsten voor gemeenten omdat zij niet meer mogen vragen dan de dienst kost en de opbrengsten alleen mogen besteden ten behoeve van die specifieke dienst. Dus de gemeente kan voor een paspoort of het ophalen van het vuilnis niet meer vragen dan het kost en mag die inkomsten alleen gebruiken voor het produceren van paspoorten respectievelijk het ophalen van vuilnis. Ze kunnen er geen bibliotheek mee open houden.

De gemeenten zijn dus voor vrijwel hun volledige beleidsruimte afhankelijk van 'het zakgeld' dat ze van de Rijksoverheid ontvangen. De Rijksoverheid stoot taken af naar de gemeenten en vermindert het zakgeld niet. Sterker, het geld dat naar de gemeenten gaat is verhoogd. Maar de taken die de gemeenten erbij krijgen kosten heel veel geld (uitvoering van de WMO, de bijstand enzovoort). Veel meer dan het bedrag dat de gemeenten extra krijgen van de Rijksoverheid. Omdat de gemeenten bij lange na niet uit kunnen komen met het geld dat ze ontvangen om hun gemeente een beetje leuk draaiende te houden heeft het Rijk gezegd dat ze 'creatief' moeten zijn en andere inkomsten moeten zien te genereren.

Wat doen de gemeenten in de uitvoering van de Wet Werk en Bijstand?

De Wet Werk en Bijstand zal uitgevoerd worden door de gemeenten. Dit betekent dat de gemeenten bepalen of

- iemand in aanmerking komt voor een uitkering;
- iemand zich aan de verplichtingen houdt die de wet verbindt aan het recht op een uitkering;
- er zwaarwegende bezwaren zijn om iemand niet in te schakelen voor een tegenprestatie;
- iemand zich houdt aan de verplichtingen die de wet verbindt aan de 'tegenprestatie'.

De Wet Werk en Bijstand is vaag waar het eisen betreft waaraan het individu moet voldoen, maar heel duidelijk over de sancties waaraan het individu wordt onderworpen als hij zich niet aan de eisen houdt. De uitvoerder van die wet – de gemeente – moet die vage eisen invullen. Maar het is ook de gemeente die – indien iemand zich wel aan de regels houdt – de uitkering moet betalen, ook als het geld op is. Het kan dus niet anders werken dan dat de gemeenten de eisen aan het individu zo hoog mogelijk zullen interpreteren om de kans dat een uitkering moet worden uitbetaald zo klein mogelijk te maken. Om ervoor te zorgen dat ook de ambtenaren die deze wet moeten uitvoeren begrijpen wat de bedoeling is, hebben gemeenten systemen ontwikkeld waardoor hun ambtenaren zwaar onder druk staan om de kosten van de Wet Werk en Bijstand zo laag mogelijk te maken.

Het recht op bijstand bestaat vanaf 1 juli 2014 niet meer

De nieuwe wet

Om te beginnen is het fundament onder de bijstandswet weggeslagen. De bijstandswet, in 1963 ingesteld als opvolger van de armenwet, is vanaf 1965 een recht voor al diegenen die (legaal) in Nederland wonen en geen andere vorm van inkomsten hebben. De armenwet was geen recht maar een 'bedeling' van de overheid op basis van liefdadigheid. Het recht op bijstand bestaat vanaf 1 juli 2014 niet meer. Dat staat er niet letterlijk maar o.a. de volgende wijzigingen in de wet komen daarop neer:

- Iemand die echt geen inkomen heeft, kan een bijstandsuitkering aanvragen, maar deze uitkering begint een maand nadat de persoon in kwestie zonder inkomen is gekomen. Dus dat betekent dat iedereen een maand levensonderhoud zelf moet kunnen overbruggen.
- Omdat de bijstand een recht is en een vangnet voor huishoudens die geen andere vormen van inkomsten hebben is het zeer beperkt mogelijk een sanctie op te leggen die de inkomsten van een huishouden onder het bijstandsniveau brengt. Het bijstandsniveau is namelijk het uiterste minimum waarvan iemand volgens de overheid zou moeten kunnen leven. Sancties (dat is iets anders dan uitkeringen die teruggevorderd worden omdat iemand inkomsten heeft verzwegen) die een forse korting op dat minimale inkomen betekenen zouden iemand zodanig in financiële problemen brengen dat dit voorheen niet acceptabel werd geacht. Vanaf 1 juli verplicht de wet de gemeenten de bijstand drie maanden lang volledig in te houden indien iemand zich niet aan bepaalde verplichtingen houdt.

Het fundament van de bijstand – het recht op een minimaal bestaan – is verdwenen. De bijstand is dus weer een armenwet geworden; bedeling die wordt gegeven in de vorm van 'liefdadigheid'.

Wat betekent een vage formulering voor de uitvoering van de wet?

Een aantal voorbeelden ('belanghebbende' = degene die een bijstandsuitkering aanvraagt/ontvangt):

Art. 9 lid 6:
De belanghebbende is verplicht zich te onthouden van zeer ernstige misdragingen jegens de met de uitvoering van deze wet belaste personen en instanties tijdens het verrichten van hun werkzaamheden.

Wat zijn precies vormen van ernstige misdragingen? En wie bepaalt of de belanghebbende zich 'ernstig misdraagt'? Precies, de zwaar onder druk staande ambtenaar die belast is met de uitvoering van de wet.

Art. 18 lid 2:
Het college verlaagt de bijstand overeenkomstig de verordening, (…) indien de belanghebbende naar het oordeel van het college tekortschietend besef van verantwoordelijkheid betoont voor de voorziening in het bestaan.

Dus de ambtenaar die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de wet toetst 'het tekortschietend besef van verantwoordelijkheid'. Dat vergt m.i. een vergaand psychologisch inzicht, kennis van alle feiten en omstandigheden waarin de belanghebbende verkeert en een zeer scherpe formulering van het begrip 'tekortschietend'. Dat zal toch niet de bedoeling zijn van de uitvoering van dit wetsartikel. Dus wie gaat bepalen wat 'tekortschietend' betekent? Wie gaat bepalen hoe het staat met het 'besef' van de belanghebbende? Alweer: de zwaar onder druk staande ambtenaar die belast is met de uitvoering van de wet.

Art. 18 lid 4:
Het college verlaagt in ieder geval de bijstand met 100% voor een periode van drie maanden ter zake van het niet nakomen door de belanghebbende van de volgende verplichtingen:
(…) d. bereid te zijn om te reizen over een afstand met een totale reisduur van 3 uur per dag of om te verhuizen, indien dat noodzakelijk is voor het naar vermogen verkrijgen, het aanvaarden of het behouden van algemeen geaccepteerde arbeid.

In deze regel geen enkele uitzondering, bijvoorbeeld als iemand geen reiskostenvergoeding krijgt en tegen een minimumloon moet werken, waarbij kinderopvang en reiskosten een dusdanig hoge aanslag op het inkomen betekenen dat de belanghebbende helemaal aan de bedelstaf raakt.

e.
Het verkrijgen en behouden van kennis en vaardigheden, noodzakelijk voor het naar vermogen verkrijgen, het aanvaarden of het behouden van algemeen geaccepteerde arbeid.

Algemeen geaccepteerde arbeid is nader gedefinieerd nadat een mevrouw naar de rechter is gegaan omdat ze werd gekort op haar uitkering toen ze weigerde bij een sekslijn te gaan werken. Maar een restaurateur van schilderijen die een baan kan krijgen als schoffelaar en zich beroept op zijn vak om dat te weigeren (de kans dat zijn handen onherstelbaar beschadigd raken waardoor hij nooit meer in zijn vak kan werken) geef ik weinig kans.

f.
Het naar vermogen verkrijgen, het aanvaarden of het behouden van algemeen geaccepteerde arbeid niet belemmeren door kleding, gebrek aan persoonlijke verzorging of gedrag.

Het niet belemmeren door uiterlijk of gedrag kan betekenen dat een vakbondsactivist zijn re-integratie belemmert door zijn gedrag. Dat kan ook betekenen dat iemand zijn re-integratie belemmert door lang haar, een hoofddoek, een oorbel…

i.
op het verzoek van het college aantonen dat aan de in de onderdelen a tot en met h genoemde verplichtingen is voldaan.

Hier wordt een belanghebbende verplicht iets aan te tonen dat niet aangetoond kan worden. Hoe moet iemand aantonen dat hij onschuldig is aan belemmering? De verplichting is niet helder, de definitie van belemmeren is onduidelijk en de verplichting aan de overheid om eerst te onderbouwen op grond waarvan iemand verdacht wordt van 'belemmering' ontbreekt ook. Deze hele regeling, met één mogelijke sanctie: het inhouden van de volledige uitkering gedurende drie maanden, is volkomen willekeurig en ter beoordeling aan wie? Precies, de zwaar onder druk staande ambtenaar die belast is met de uitvoering van de wet.

Het is een kleine greep uit de vele wijzigingen in de nieuwe wet, die mensen die van een bijstandsuitkering afhankelijk zijn, overlevert aan totale willekeur van armlastige gemeenten, die van het Rijk 'creatief' moeten worden om uit te komen met veel te weinig geld.

De tegenprestatie volgens het kabinet

De tegenprestatie wordt een verplichting voor iedereen in de bijstand, waarbij aan de gemeenten de keuze wordt gelaten om bepaalde mensen of groepen buiten de regeling te laten vallen. Deze kleine wijziging van de wet is gepresenteerd als een compromis, maar dat is het natuurlijk helemaal niet. Iedereen wist al dat gemeenten helemaal niet in staat zijn alle mensen in de bijstand tot een tegenprestatie te dwingen. Het ligt voor de hand dat alleenstaanden met kleine kinderen, 55-plussers en mensen die uit WSW-regelingen vloeien voorlopig buiten de regeling blijven, omdat die voor de gemeenten te weinig opbrengen. De tegenprestatie is namelijk één van de weinige mogelijkheden die de gemeenten hebben om 'creatief' inkomsten te vergaren.

> Hoe kan er arbeid bestaan die wel kapitalistisch nuttig is, maar waar geen reëel inkomen tegenover staat?

De wet stelt dat de tegenprestatie maatschappelijk nuttige arbeid moet zijn die niet leidt tot verdringing van reguliere arbeid. Nu werkt het kapitalistische systeem zo dat alles wordt gemeten in geld. Dus indien de kapitalistische samenleving van mening is dat bepaalde arbeid nuttig is, dan staat daar een reëel loon tegenover. Zo werkt het kapitalistische systeem. Het is niet mijn systeem, maar het is wel het systeem van de Nederlandse samenleving. Dus hoe kan er arbeid bestaan die wel kapitalistisch nuttig is, maar waar geen reëel inkomen tegenover staat?

Een loon lager dan het minimumloon is geen reëel loon voor reële, maatschappelijk nuttige arbeid. Dit betekent dat iemand in de bijstand per definitie geen maatschappelijk nuttige arbeid kan verrichten zonder dat dit leidt tot verdringing van reguliere arbeid. Want maatschappelijk nuttige arbeid wordt in een kapitalistische maatschappij betaald door middel van loon. Mensen worden geacht als tegenprestatie vier dagen werk te verrichten. Dat is een bijna fulltime baan. Bij de overheid – en de tegenprestatie is een vorm van arbeid in overheidsdienst – geldt een 36-urige werkweek. Dat gaat de 'tegenprestatie' ver te boven zo vond ook een rechter al. Toch blijft de politiek volhouden dat het wel over 32 uur werken per week kan gaan. En dat klopt, want de wet zegt niet uit hoeveel uur de tegenprestatie maximaal mag bestaan. De rechter in Middelburg (uitspraak van 25-2-2013, LJN: BZ5171) vond 32 uur vorig jaar overigens te veel. Maar een nieuwe wet houdt volgens politici blijkbaar een nieuwe ronde in, want in veel interviews vinden politici 32 uur geen probleem.

De tegenprestatie in de praktijk

De tegenprestatie is dus maatschappelijk nuttige arbeid die reguliere arbeid verdringt en bestaat uit werkzaamheden die men gedurende 32 uur per week moet verrichten. Gemeenten moeten enorm bezuinigen en dat lukt het beste door mensen te ontslaan. Overheden zijn arbeidsintensieve bedrijfstakken. Om de werkzaamheden toch nog gedaan te krijgen worden mensen in de bijstand verplicht om 32 uur in de week voor de gemeente te werken tegen een bijstandsuitkering. Zo wordt in Amsterdam het Amsterdamse Bos – zeer symbolisch want in de jaren dertig aangelegd door mensen in de werkverschaffing – mede onderhouden door mensen in de bijstand. Dat behoort gewoon tot de taken van de groenvoorziening. Bepaalde taken, zoals het digitaliseren van bestanden, worden uitbesteed aan een gemeentelijke dienst die alleen maar werkt met mensen met een bijstandsuitkering. Vroeger werd daarvoor een bedrijf ingehuurd dat betaalde krachten in dienst heeft om datzelfde werk te doen. Dit zijn de activiteiten die de gemeente laat doen om geld te besparen.

Maar de gemeente kan ook 'creatief' inkomsten genereren door middel van de tegenprestatie. Bedrijven kunnen via de gemeente mensen in de bijstand inhuren waarbij zij de gemeente een bedrag doneren en tegen een vergoeding, lager dat het minimumloon, mensen aan het werk hebben in het reguliere arbeidsproces. Dit kan met een contract waarin een bedrijf zich vastlegt eventueel de bijstandsgerechtigde door te laten stromen naar een reguliere baan. Dat gebeurt nooit, maar dat is wel de constructie. De bedrijven die van deze regeling gebruik maken, laten in sommige gevallen arbeid die regulier verricht wordt door mensen die ver boven het minimumloon verdienen nu uitvoeren tegen een vergoeding onder het minimumloon. Dat is niet alleen verdringing van reguliere arbeid maar ook een vorm van concurrentievervalsing. Om deze concurrentievervalsing te lijf te gaan zullen steeds meer bedrijven gebruik gaan maken van de goedkope arbeidskrachten in de bijstand. En dat is een vicieuze cirkel want steeds meer mensen zullen worden ontslagen en in de bijstand komen wanneer steeds meer bedrijven gebruik gaan maken van de 'tegenprestatie'.

Dwangarbeid die met alle middelen bestreden moet worden

Een anarchist heeft een slechte relatie met loonarbeid. In die zin zou je kunnen zeggen: wat maakt het uit? Of je nou in loonarbeid of in de tegenprestatie wordt uitgebuit, dwangarbeid is het allemaal. Dat is niet helemaal waar. Werknemers, opdrachtnemers en vrijwilligers vallen onder bepaalde regelingen waardoor ze recht hebben op bescherming door hun werkgever. Dat zijn rechten voor werknemers en verplichtingen voor werkgevers die gedurende de eeuw dat de wet op de arbeidsovereenkomst bestaat door strijd en ervaring zijn gevormd. Iemand die werkt met een bijstandsuitkering heeft al deze rechten niet. Hij is een 'niemand', een niet-gedefinieerde arbeider op een werkvloer.

- Een werknemer heeft recht op bescherming tegen ongezonde arbeidsomstandigheden, beperkingen in de arbeidstijden; het recht om overwerk te weigeren.
- Een werknemer heeft recht op een vertrouwenspersoon; bescherming tegen racisme, seksisme, intimidatie op de werkvloer.
- Een werknemer heeft recht op een OR/werknemersvertegenwoordiging.
- Een werknemer heeft recht op pauze, reiskostenvergoeding, zorgverlof, compensatie in vrije uren bij overwerk, ouderschapsverlof, tegemoetkoming in de kosten kinderopvang.

Mogelijkheden van een tewerkgestelde om zich te verzetten tegen onacceptabele arbeidsomstandigheden zijn er niet

De enige 'vertrouwenspersoon' die de tewerkgestelde heeft is de ambtenaar van de gemeente die belast is met de uitvoering van de wet en er belang bij heeft de tewerkgestelde uit de uitkering te duwen. Mogelijkheden van een tewerkgestelde om zich te verzetten tegen onacceptabele arbeidsomstandigheden zijn er niet. Het enige wat hij kan doen is de opgelegde verplichtingen weigeren waarbij de uitkering per definitie gedurende drie maanden wordt stopgezet. Daartegen kan hij in bezwaar gaan. Die procedure duurt lang, terwijl de uitkering, hangende die procedure niet wordt hervat.

Aangezien een bijstandsuitkering een vangnetuitkering is voor mensen die niks hebben is het onwaarschijnlijk dat er mensen zijn die het zich kunnen permitteren om drie maanden zonder inkomen te zitten zonder diep in de schulden op straat te belanden. Dit betekent dat mensen in de bijstand geen rechten en geen keuze hebben. En dat is dwangarbeid van een andere soort dan die van mensen in loondienst. Sterker: het kapitalistische systeem zelf bepaalt dat deze vorm van arbeid dwangarbeid is. Het Europees Handvest van de Grondrechten stelt in Art. 5 lid 2: 'Niemand mag gedwongen worden dwangarbeid of verplichte arbeid te verrichten.' Uitzondering is o.a. elke arbeid of dienst die deel uitmaakt van normale burgerplichten. De overheid meent waarschijnlijk dat de vorm van 'tegenprestatie' valt onder de 'normale burgerplichten'. Deze zijn namelijk nergens gedefinieerd.

Prof. mr. Ten Berge formuleerde in 2006 (dus voordat de dwangarbeid in zicht was): 'Burgerplichten zijn normale vormen van participatie van burgers in de behartiging van het algemeen belang door de overheid. De overheid mag bij het scheppen van burgerplichten de rechtspositie van de individuele burger niet nodeloos en onevenredig aantasten. Er zal evenwicht moeten bestaan tussen het doel en de noodzaak van de plicht en de belangen en mogelijkheden van de burger.' De nieuwe Wet Werk en Bijstand tast de rechtspositie van de individuele burger onevenredig aan en er is geen enkel evenwicht tussen doel en noodzaak van de plicht enerzijds en de belangen en mogelijkheden van de burger anderzijds.

Conclusie: terug naar de negentiende eeuw

Het kapitalistische systeem heeft zelf een definitie geformuleerd van dwangarbeid en de nieuwe Wet Werk en Bijstand voldoet aan die definitie. De 'tegenprestatie' is dwangarbeid. En doordat het in het systeem zelf als dwangarbeid is gedefinieerd zijn de dwangarbeiders verstoken van iedere vorm van bescherming die de kapitalistische maatschappij in andere vormen van arbeid heeft gecreëerd. Dat maakt het verzet tegen de nieuwe Wet Werk en Bijstand en de dwangarbeid die daarin is opgenomen zo vreselijk belangrijk. Voor iedereen. Ook voor werkenden. Niet alleen uit solidariteit met mensen die van bijstand afhankelijk zijn maar ook uit puur eigenbelang. De dwangarbeid holt de rechten van werknemers uit en opent de deur naar een arbeidsmarkt zonder enige vorm van recht of bescherming voor iedereen die op enigerlei wijze voor zijn inkomen afhankelijk is van eigen arbeid.

Boekbespreking

Het recht op de stad volgens Henri Lefebvre

Het Vlaamse collectief Socialisme 21 *(www.socialisme21.be) neemt interessante initiatieven en publiceert belangwekkende teksten uit het verleden die de moeite van het verspreiden waard zijn. Wellicht niet altijd even gemakkelijk leesbare kost, maar zeker inspirerend voor een ieder die zich niet wil neerleggen bij de doodlopende weg van het reëel bestaande kapitalisme met zijn stoffelijke en geestelijke armoede (vervreemding) en voortsnellende ecologische catastrofe.'Vroegâh' kan naar het motto van het laatste* 2DH5 *festival in Den Haag nog steeds helpen om de wereld van vandaag te begrijpen en te beïnvloeden: de geschiedenis als inspiratie van beweging. Onlangs zag een nieuwe brochure van Socialisme 21 getiteld* De stad in debat. Sleutelteksten van Henri Lefebvre *het licht. De Franse filosoof en socioloog Henri Lefebvre (1901-1991) was een vruchtbaar publicist en schreef vooral over het dagelijkse leven, de stad en de zogeheten productie van de ruimte. In 1968, aan de vooravond van de hoopvolle* Parijse *Mei-revolutie met mondiale uitstraling, publiceerde* Lefebvre *een bijna manifestachtig werk*: Het recht op de stad. H*ij meende in de urbane samenleving van de stad een perspectief te ontwaren waarin de mens centraal zou kunnen komen te staan.*

DOOR RON BLOM

De inleiding van *De stad in debat* is afkomstig uit het boek *Rebel Cities. From the right to* The City *to* The Urban *Revolution* van een andere – meer bekende – hedendaagse sociaal-geograaf, David Harvey. Harvey's boek vormt een felle aanklacht tegen de projectontwikkelaars en megalomane stadsbestuurders die menige stad eerder vernielen dan vooruitbrengen als het gaat om de belangen van de gebruikers. De sterk door Lefebvre beïnvloede Harvey voelt zich begin 21ste eeuw geïnspireerd door stedelijke sociale bewegingen als Occupy en andere bezetters van pleinen in verschillende landen (denk aan Spanje, Turkije en Egypte). Er is dan ook van alles aan de hand, waar Henri Lefebvre enkele decennia eerder al op wees. Zo woont een steeds groter deel van de groeiende wereldbevolking in gigantische overvolle steden. Van een geheel andere orde is de zogeheten 'hotelisering' van Amsterdamse buurten. Waar de behoefte aan sociale huurwoningen steeds groter wordt verschijnt het ene na het andere hotel voor de toeristenindustrie. In diverse steden wordt het centrum 'gemusealiseerd' ten behoeve van diezelfde vrijetijds- en toeristenindustrie. Grootschalige stadsvernieuwing, of moeten we zeggen stadsvernieling, blijkt dan ook met grote regelmaat de lont in het kruitvat te vormen omdat de gebruikswaarde van de bewoners op gespannen voet staat met de ruilwaarde zoals kapitaal en staat die zien.

Maar nu terug naar de gebundelde artikelen van Lefebvre. De teksten zijn afkomstig uit de periode 1973 tot en met 1990. Voor Lefebvre vormt het industrialisatieproces het startpunt voor de zogeheten urbane problematiek. Daarbij baseert hij zich op Karl Marx en Friedrich Engels, maar ontwikkelt hun opvattingen verder. Lefebvre ziet een historische ontwikkeling van een agrarische fase naar een industriële fase en van daaruit naar de urbane fase. Bij die laatste fase is sprake van veralgemeende urbanisering en reorganisatie van de hele maatschappij in functie van de urbane centra (bestuur en beslissingen). Die overgang van industriële naar post-fordistische maatschappijen heeft grote veranderingen teweeg gebracht op het vlak van productie, consumptie, ideologie en inrichting van de ruimte. Inmiddels trekt veel industriële productie uit de stad weg, waarvoor de zogeheten vrijetijdsindustrie in de plaats is gekomen. Voor Lefebvre is het revolutionaire subject zeker niet verdwenen. Hij ziet een uitbreiding van de klassenstrijd op de werkvloer naar de ruimte in het algemeen. Voor hem houdt het recht op de stad een revolutionaire opvatting in van het burgerschap. Daarbij horen eisen op het gebied van huisvesting, de buurt, de stad, sociale voorzieningen en vervoer. De behoefte om de ruimte te organiseren volgens de vereisten van de maatschappij (zelfbeheer) staat in scherp contrast tot het privébezit van de grond, bedrijven en woningen.

Dat die tegenstelling funest is blijkt ook uit Lefebvre's vaststelling dat de overheersing van de natuur door de kapitalistische technologie leidt tot vernietiging van het zogeheten natuurlijke. Je kun hierbij denken aan lucht, water en aarde. Maar daarnaast wordt alles in de kapitalistische wareneconomie opgezogen. Denk bijvoorbeeld aan hoe zoiets simpels en tegelijkertijd moois als het strand van gemeenschappelijk privaat wordt met alle vercommercialisering daarbij. Lefebvre gaat dan ook uit van het concept van de zogeheten 'politieke economie van de ruimte': 'De heersende klassen bedienen zich momenteel van de ruimte als gaat het hierbij om een instrument. Een instrument om de arbeidersklasse te verspreiden en op te delen in daarvoor aangewezen plaatsen [segregatie]. Met behulp van de staat wordt de ruimte technocratisch beheerd om de kapitalistische productieverhoudingen in stand te houden.'

Lefebvre heeft veel oog voor de vervreemding. Zo schreef hij in 1973 dat er '(...) Onder omstandigheden van relatieve kapitalistische welvaart en groei van de productie (hetgeen men de consumptiemaatschappij noemt) leeft er veel ongenoegen.' Vele mensen beginnen te spreken over de levenskwaliteit en er worden ook vragen gesteld over de noodzaak van steeds verdere groei van de productie. Zelfs de landbouw begint industriële vormen aan te nemen met alle ecologische en ethische problemen van dien.

De laatste tekst in de bundel, 'De nieuwe rechten van de burger' uit 1990, probeert een reeks rechten op te sommen en uit te werken, waarmee de vrijheid van de burgers tegenover een machtige overheid en een geldzuchtig bedrijfsleven vergroot kan worden. Enkele verrassende voorbeelden: 'Het recht op identiteit binnen het verschil (en de gelijkheid)', het recht op zelfbeheer, maar ook het recht op de stad. Lefebvre neemt hier krachtig stelling tegen de ontoegankelijke en elitaire stad. Het vormt een opeisbaar burgerrecht waarvoor we ons sterk kunnen maken. Want de stad, dat zijn wij allemaal!

S*ocialisme* 21, De stad in debat. Sleutelteksten van Henri Lefebvre, *met een voorwoord van David Dessers. ca.* 50 *pagina's*, 6 *euro. www.socialisme21.be*

Wordt vervolgd: Oproep tot directe actie

15 mei: Hoger beroep Joke Kaviaar vs. de Nederlandse staat

Hoe zetten we de strijd voort, terwijl we zelf onder vuur liggen? Met mijn arrestatie, huiszoeking, de take-down van mijn website, vervolging en veroordeling vanaf 13 september 2011, beoogt het Openbaar Ministerie vooral om mij en anderen lam te leggen. Daarbij laat het OM voortdurend het zwaard van Damocles boven mijn hoofd bungelen, door niet aflatend controle uit te oefenen op wat ik schrijf. Dat mag niet gebeuren, maar meer nog: we mogen ons niet af laten leiden van waar we mee bezig zijn en we moeten de rollen omdraaien.

DOOR JOKE KAVIAAR

GEEN ILLUSIES

Mijn antwoord, ons antwoord, op mijn vervolging is tot nu toe geweest: verdere verspreiding van de nu vier strafbare teksten, digitaal, maar ook op muurkranten. Maar dit antwoord is niets anders dan een onderdeel, een begin van ons antwoord, net zoals hun intimidatie en hun repressie nog maar het begin zullen zijn van meer, en juist daarom dus. Laten we ons geen illusies maken, maar welbewust onze conclusies trekken. We zien de controle overal: toename van camera's op straat, inzet van *drones*, controle van het internet, afluisteren van telefoons. We zien de repressie overal: in nieuwe wetten, nieuwe bevoegdheden, harder politieoptreden, hardere bajesomstandigheden, meer en snellere vervolging. Het is deze repressie, intimidatie en controle die ik steeds aangevallen heb in mijn teksten en die we aangevallen hebben met onze acties. Dat zullen er nooit genoeg zijn, dus dat moeten we blijven doen en in toenemende mate.

> We kunnen ons niet veroorloven ons blind te staren op een rechtszaak en vertrouwen te hebben in rechters

De behandeling van mijn hoger beroep, ingesteld tegen de vier maanden onvoorwaardelijke gevangenisstraf opgelegd door de rechtbank wegens opruiing op 22 januari 2013, is de laatste openbare behandeling van deze zaak (cassatie is schriftelijk). Deze is zowel belangrijk als niet belangrijk. Belangrijk, omdat de zaak een proefballon is om de vrijheid van meningsuiting van het zich tegen de autoriteiten verzettende verzet in te perken, om juist de stemmen van onderop de mond te snoeren. Niet belangrijk, omdat de strijd zélf zoveel belangrijker is en we de staat het niet gunnen onze agenda te laten bepalen. Aan ons is de strijd tegen migratiecontrole, tegen deportaties, tegen gevangenissen, tegen kapitalisme, en alles wat daarmee samenhangt. We kunnen ons niet veroorloven ons blind te staren op een rechtszaak en vertrouwen te hebben in rechters. Maar ik zal wél de behandeling van het hoger beroep aangrijpen om nogmaals de staat aan te klagen en te laten zien dat ze daarmee geen van ons allen kunnen doen zwijgen. En daarmee basta! En dan dóór. Door met de strijd. Ze kunnen één van ons opsluiten, maar niet ons allemaal tegelijk. Ze kunnen dat doen, maar daarmee zijn ze niet van ons af. De gedachte overleeft die opsluiting met gemak, geen muur houdt die tegen. Het verzet, in woord én in daad, is geen spelletje dat wordt opgegeven na de eerste ronde verloren te hebben.

> Massaal of individueel, verzet is zinvol. Het is een kwestie van volhouden

VEEL TE DOEN

Er is zoveel te doen. De Nederlandse regering wil de strafbaarstelling van illegaliteit doorvoeren, en komt ook met een nieuwe wet die de opsluiting van migranten 'beter' regelt. De vreemdelingenpolitie krijgt met ingang van 1 maart meer bevoegdheden om woningen van weggevoerde migranten te doorzoeken, hun telefoons uit te lezen. We horen regelmatig van deportaties, met steun van medici en vliegmaatschappijen die zich verschuilen achter 'de wet'. We horen van zelfmoorden in detentiecentra, gebouwd en ontworpen door bedrijven die tastbare kantoren hebben. We weten van de corrupte praktijken van de Dienst Terreur en Verrek en de IND, waar ambtenaren werken die reppen over de eigen verantwoordelijkheid van vluchtelingen om te vertrekken, maar zelf geen verantwoording afleggen, terwijl ze valse

papieren regelen en mensen bedreigen. We weten van racistische gewelddadige politie, zien fascisme zijn (her-)intrede doen in de politiek. We zien de gevolgen van apartheids 'vreemdelingen' wetten in heel Europa. Een Europa dat eensgezind de buitengrenzen met behulp van Frontex fortificeert, waardoor telkens weer doden vallen. Vluchtelingen komen sinds enige jaren in opstand, ze gaan de straat op, zichtbaar, kwetsbaar, maar strijdbaar. We kunnen en mogen daaraan niet voorbijgaan. Het is noodzaak dat we deelnemen, en zelf initiatieven nemen. Gaan we wachten op de volgende deportatie die niet meer gestopt kan worden, of gaan we in de aanval om deze misdadige praktijk te stoppen? Gaan we toezien hoe er weer iemand in elkaar wordt geslagen? Gaan we niets anders doen dan ons erbij neerleggen dat mensen worden opgepakt en veroordeeld? Er zijn redenen en gelegenheden genoeg om de aanval in te zetten en ons éigen moment daarvoor te kiezen. De aanval is al begonnen: driehonderd migranten bestormden de grenzen van Melilla en vijftig kwamen eroverheen (Marokko/Spanje, bericht 17 februari), en vijfhonderd migranten deden hetzelfde met succes voor honderd van hen een week later (bericht 24 februari). In Italië trokken demonstranten de hekken van een grensgevangenis omver (bericht 15 februari). Vliegtuigpassagiers voorkwamen een deportatie op het vliegveld Zaventem in België (bericht 15 februari). Massaal of individueel, verzet is zinvol. Het is een kwestie van volhouden.

Vanaf de tweede helft van mei zullen vluchtelingen een mars houden van Straatsburg naar Brussel en daarmee doelbewust de grenzen passeren die ze niet mogen passeren. Ze overtreden dan openlijk de wet, en velen doen dat al door eenvoudigweg hier te bestaan. Zo zullen ook wij in solidariteit de wetten doelbewust en stelselmatig moeten overtreden, om te laten zien: jullie wetten zijn de onze niet. Een wet mag volgens de staat dan rechtmatig zijn, maar is daarmee niet rechtvaardig en tenslotte worden rechten nooit gegeven, alleen maar genomen. Overtreed de wet! Want alleen dan zullen staat en kapitaal voelbaar iets merken van de strijd die we tegen hen voeren. Alle toegestane aan beperkingen onderhevige demonstraties begeleid door schijnbaar vriendelijke smerissen die handen willen schudden die ze later zullen boeien, die vormen slechts een schijn van redelijkheid, een excuus voor repressie, een buffer tussen de daadwerkelijke vernietiging van hun structuren en hun materieel en het potentieel van hamers, breekijzers, stenen, benzine en lucifers en de mensen die bereid zijn deze en andere middelen te hanteren, om niet meer af te wachten, maar om de vrijheid te nemen, voor iedereen.

Vrijheid wordt niet gegeven, vrijheid moet worden genomen

Vrijheid wordt niet gegeven, vrijheid moet worden genomen. Dit, en meer woorden van gelijke strekking zullen de rechters van het gerechtshof op 15 mei andermaal van mij te horen krijgen. Het doet er niet toe wat daarvan het gevolg kan zijn. Het gaat erom de gelegenheid aan te grijpen om op te roepen tot verzet, om de misdaden van de staat en zijn handlangers, van kapitalisten en hun dienaren, aan het licht te brengen. Ik roep een ieder op om mee te doen, maar natuurlijk niet alleen dan.

15 mei, 14.00 uur, Gerechtshof Amsterdam, en eerder om de laatste muurkrant te helpen uitdelen.
Houd jezelf op de hoogte via de website van de steungroep: http://13-september.nl.

Waarom zouden we?

Waarom zouden we ons geven aan de staat
Zodat deze ons goed beroven kan?
Waarom zouden we slaaf zijn van een loon
Zodat we slaaf aan huur zijn mogen?

Waarom zouden we werken voor een baas
Zodat deze vals ons beloven mag dat
we ooit een betere baan zullen hebben en
dat we ooit meer betaald krijgen zullen?

Waarom zouden we trouw zijn aan hun klok
Zodat we ons leven voorbij kunnen zien gaan?
Waarom zouden we ons houden aan de wet?
Zodat we legaal zijn en controleerbaar?

Waarom zouden we houden van de ketting
die ons kort houdt en ons terugtrekt?
Omdat we er anders aan opgehangen worden
of omdat we niet zonder meer kunnen?

Waarom zouden we willen wennen aan het juk?
Aan de indoctrinatie die lesgeven heet en de
disciplinering door straffen die van kinds af
vanzelfsprekend heet en de routine daarvan?

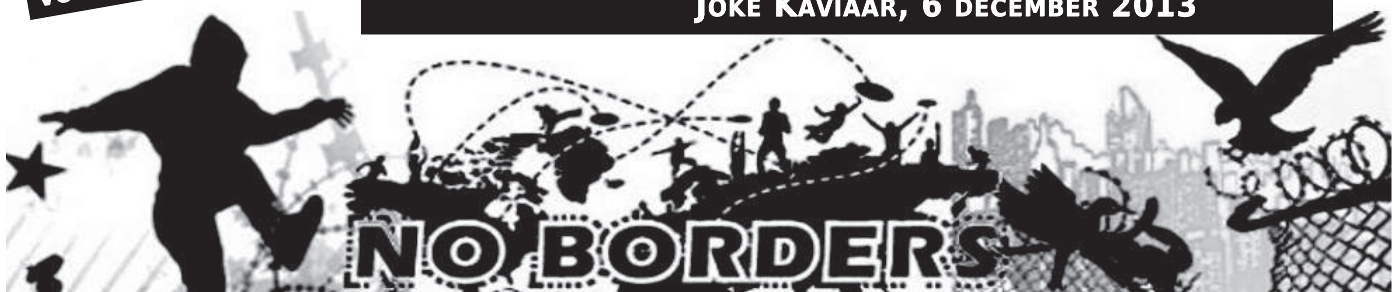
Waarom zouden we tekenen voor een land
Zodat dit ons als bezit kan beschouwen?
Waarom zouden we rekenen op het recht
Waarom zouden we wachten of het ons gelijk geeft?
Opdat we wachten of het ons gelijk geeft?

Waarom zouden we een massa willen volgen
die steeds dezelfde kant op loopt zoals
gevangenen op een luchtplaats en zonder dat
iemand zich afvraagt waarom juist die kant op?

Waarom zouden we ons lijf en onze geest
bieden aan lieden die zeggen beter te weten en
die ons zien als gereedschap of gebruiksvoorwerp
of als middel tot het behalen van winst?

Waarom zouden we niets meer waard
willen zijn dan arbeid en stemmen en dan
kijkcijfers en consumenten en dan visvijvers
voor producenten? Waarom zouden we?

Joke Kaviaar, 6 december 2013

Kroniek Migratiestrijd

Hieronder volgt een overzicht van acties die in december 2013 en begin 2014 hebben plaatsgevonden tegen het migratiebeleid.

door No Border Netwerk

Er is een wekelijkse supportactie bij het detentiecentrum Rotterdam Airport, georganiseerd door Occupy Rotterdam. In januari 2014 is de vaste dag verplaatst van de zaterdag naar de zondag.

10 december
Demonstratie 'Free Mouthena' in Amsterdam

Mouthena, een van de leidende personen binnen de activistische groep migranten in Amsterdam, werd in november in Duitsland aangehouden en vastgezet tijdens een rondreis waarbij hij diverse soortgelijke initiatieven in enkele andere Europese landen bezocht. Op 10 december, de Internationale Dag voor de Rechten van de Mens, organiseerde 'We Are Here' een kleine solidariteisdemo voor Mouthena. Hij moest die dag ook voor de rechter verschijnen en werd gelukkig vrijgelaten.

10 december
Demonstratie van het Vluchthuis in Den Haag

In het kader van de al genoemde mensenrechtendag organiseerden ook de vluchtelingen uit het Vluchthuis in Den Haag een demonstratie. Op het Plein, voor het gebouw van de Tweede Kamer, demonstreerden zij voor mensenrechten voor iedereen.

13 december
Kraak van de Vluchtgarage

Nadat de oorspronkelijk in een tentenkamp aan de Notweg in Amsterdam in actie gekomen migranten voor de zoveelste keer een tijdelijk onderkomen moesten verlaten, vond een deel van de groep onderdak in een door de gemeente geregelde leegstaande gevangenis. Een flink deel van de groep kwam voor deze 'opvang' niet in aanmerking, omdat de gemeente allerlei eisen stelde. Na een twee weken durende zwerftocht door Amsterdam, met overnachtingen in onder meer kerken, kraakten zij samen met sympathisanten een leegstaande garage. Het gebrek aan basisfaciliteiten als verwarming en elektriciteit speelt hen parten, maar op het moment van schrijven zitten ze er in ieder geval nog.

14 december
'Write It, Ignite It' poetry jam

Enkele tientallen mensen bezochten de door de Steungroep 13 September georganiseerde poetry jam 'Write It, Ignite It' in het ACU in Utrecht. Buiten werd een poster met een van de teksten waarvoor dichteres en activiste Joke Kaviaar werd veroordeeld wegens opruiing uitgedeeld. Binnen werd geluisterd naar diverse dichters die met name teksten tegen het migratiebeleid en tegen repressie voordroegen.

18 december
Actie en demonstratie Den Haag

In het kader van de Internationale Dag voor de Migrant vonden in Den Haag twee kleine acties en een demonstratie van Recht op Bestaan plaats. 's Ochtends bezetten enkele activisten van 'Breek de muren van Fort Europa' korte tijd met spandoeken het eilandje in de Hofvijver. Twee mensen werden aangehouden. Korte tijd later voerden Irakese vluchtelingen actie in de tuin van het Ministerie van Justitie. Zij werden na ongeveer drie kwartier weggestuurd door de politie en sloten zich aan bij de demonstratie die van het Vredespaleis naar het Plein (bij de Tweede Kamer) liep.

21 december
Demonstratie Ter Apel

Zoals al enkele jaren wordt gedaan, nam AFA Fryslan het initiatief voor een solidariteitsdemonstratie rond de Kerstdagen bij de vrijheidsbeperkende locatie in Ter Apel, met speciale aandacht voor de kinderen die daar zitten. Voor hen werd speelgoed en snoep meegebracht. In tegenstelling tot eerdere jaren kwamen de migranten in Ter Apel niet naar buiten om zich bij de demonstratie aan te sluiten. Achteraf bleek dat dit hen van staatswege uitdrukkelijk was verboden.

31 december/1 januari
Lawaaidemo's Schiphol en Zeist

Zoals inmiddels ook traditie is werd vanuit Amsterdam tijdens de jaarwisseling een lawaaidemonstratie bij een migrantenbajes gehouden. Net als vorig jaar vond die plaats bij het Justitieel Complex op Schiphol. Ongeveer honderd activisten betuigden met lawaai en vuurwerk steun aan de opgesloten migranten.

Eerder op Oudjaarsdag organiseerde ABC Utrecht een solidariteitstour langs een aantal gevangenissen, waaronder detentiecentrum Kamp Zeist bij Soesterberg. Zo'n twintig mensen hielden een korte lawaaidemonstratie en maakten contact met vastzittende migranten.

17 januari
Herdenking Dolmatov

Occupy Rotterdam organiseerde, met instemming van zijn familie, een jaar na zijn dood een herdenking voor de Russische activist Alexandr Dolmatov. Dolmatov pleegde die zelfmoord in het detentiecentrum Rotterdam nadat hij, ook volgens de regels van de staat onterecht, was vastgezet om gedeporteerd te worden. De immer onvoorwaardelijke steun van de PvdA aan staatssecretaris Teeven hield deze in de nasleep van dit drama in het zadel.

Tientallen aanwezigen hebben op waardige wijze eer betoond aan de Russische activist. Er waren sprekers en muziek, en er werd een krans neergelegd bij een zelfgeplaatst kruis voor Dolmatov.

22 januari
Demonstratie in solidariteit met vluchtelingen in Israël

In het kader van een internationale solidariteitsdag met Afrikaanse vluchtelingen in Israël, die massaal in actie komen tegen het steeds repressievere beleid van de regering Netanyahu, organiseerden de migranten van 'We Are Here' een kleine demonstratie bij de Israëlische ambassade in Den Haag.

1 februari
Workshop tijdens 2.Dh5

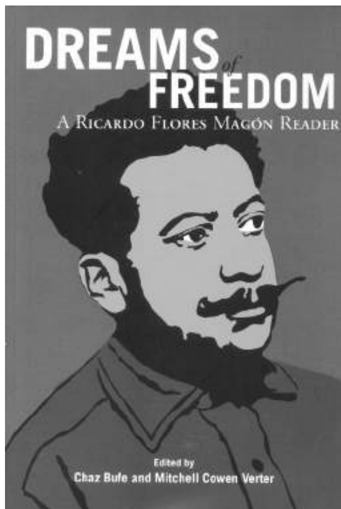
Het No Border Netwerk organiseerde een workshop tijdens het jaarlijkse 2.Dh5-festival, dat deze keer in Den Haag plaatsvond. Na een korte inleiding over het netwerk werd dieper ingegaan op de vraag hoe de strijd van migranten zelf het beste gesteund kan worden. Met name de spanning die er kan bestaan tussen de rol van hulpverleners en de rol van activisten kwam aan bod.

9 februari
Demonstratie in Amsterdam bij debat met Teeven

Teeven nam deel aan een debat in de Rode Hoed. Bij de ingang demonstreerden migranten en sympathisanten van 'We Are Here' voor basisrechten voor migranten, voor een verblijfsvergunning en voor vrijheid van beweging. Binnen stelden twee activistes van de Commissie Handhaving Mensenrechten Teeven 'onder toezicht'. Na het voorlezen van een verklaring werden ze door bewaking de deur uitgewerkt.

Uitgebreidere verslagen van bovenstaande acties, en meer informatie over het migratiebeleid en het verzet daartegen, zijn te vinden op de website van het No Border Netwerk: *www.no-border.nl*

Sjakoo's Boekentips

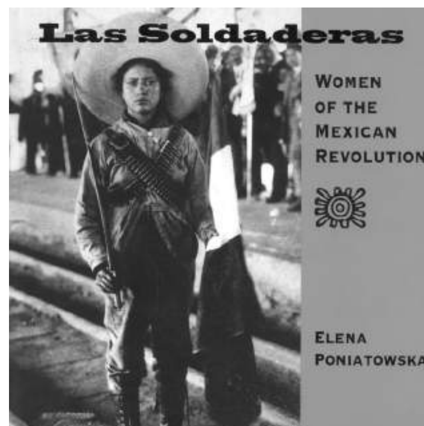
Ricardo Flores Magón

DREAMS OF FREEDOM. A RICARDO FLORES MAGÓN READER
2005, 420 pag., € 18,50
AK Press, Edinburgh, ISBN 9781904859246

Naast legendarische figuren zoals Pancho Villa en Emiliano Zapata, was Ricardo Flores Magón – samen met zijn broer Enrique – een van de belangrijkste krachten achter de Mexicaanse Revolutie van 1910-1919. Geboren in Mexico in 1874, was Magón een onvermoeibare activist en journalist tijdens het militaire regime van de dictator Porfirio Díaz. In zijn wijdverbreid gelezen krant *Regeneración*, die leed onder de voortdurende onderdrukking van regeringszijde, bekritiseerde hij openlijk het schrijnende onrecht en hij bouwde een beweging uit die uiteindelijk de regering omver zou werpen. Na het verval van de revolutie ging hij in ballingschap in de VS en bleef daarvandaan agiteren voor de Mexicaanse Revolutie. De regeringen van Mexico en de VS antwoordden met keiharde repressie. De beroerde omstandigheden in de Leavenworth-bajes deden hem uiteindelijk in 1922 de das om. Dit boek presenteert voor het eerst een bundeling van Magóns geschriften in het Engels. Het bevat tevens een lange biografische schets die zijn werk in een historische context plaatst, een beknopte chronologie, een bibliografie en een introductie van de hand van Benjamin Maldonado.

Elena Poniatowska

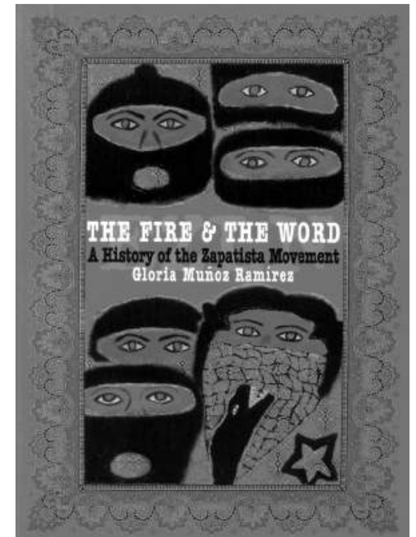
LAS SOLDADERAS. WOMEN OF THE MEXICAN REVOLUTION
2006, 93 pag., € 11,50
Cinco Puntos Press, El Paso, ISBN 9780933693043

De foto's in *Las Soldaderas* en Elena Poniatowska's opmerkelijke commentaar hebben de vrouwen van de Mexicaanse Revolutie uit de vergetelheid gered. Dit zijn de Adelitas en Valentinas die bezongen werden in beroemde Mexicaanse corridos, maar wier lot veel tragischer was dan dat in de idealistische teksten van de ballades. De foto's herinneren Poniatowska aan het spoor van vrouwelijke krijgers dat begint met de Spaanse verovering en doorloopt tot Mexico's gewelddadige revolutie. Deze vrouwen zijn dapper, vurig, loyaal, moederlijk en werken keihard; ze dragen een masker dat deels de onbevlekte maagd is, deels moeder en echtgenoot, en deels wilde krijgster; ze hebben hun geheel eigen geschiedenis binnen de Revolutie. De foto's zijn ontleend aan de enorme collectie uit het archief van de beroemde Revolutie-fotograaf Casasola in de Fototeca Nacional van het Nationaal Instituut voor Antropologie en Geschiedenis in Pachuca, Hidalgo, Mexico.

Gloria Muñoz Ramírez

THE FIRE AND THE WORD. A HISTORY OF THE ZAPATISTA MOVEMENT
2008, 339 pag., € 17,95
City Lights Books, San Francisco, ISBN 9780872864887

In 1983 reisde een klein groepje Mexicanen naar de Lacandón-jungle in Mexico's zuidwestelijke deelstaat Chiapas, met de droom een nationale revolutie te creëren. De daarop volgende tien jaar woonden ze te midden van de Maya-gemeenschappen, luisterden, leerden en werden door hen opgenomen. Dat was het begin van de Zapatista-beweging, die haar spectaculaire entree maakte op 1 januari 1994, toen duizenden pover bewapende Indianen zeven steden in Chiapas bezetten en de Mexicaanse regering de oorlog verklaarden. Hun eisen – niet enkel voor de onderdrukte en door armoede geteisterde Indiaanse gemeenschappen, maar voor alle Mexicanen – waren helder: gelijkheid, democratie, vrijheid, rechtvaardigheid, onafhankelijkheid, werk, land, voedsel, huisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en vrede. *The Fire and the Word* vertelt het verhaal van de Zapatista-beweging, vanaf haar clandestiene geboorte in de jungle van Chiapas, tot haar impact op de Mexicaanse samenleving en ver daarbuiten. Gloria Muñoz woonde gedurende vele jaren in verafgelegen Maya-dorpen en interviewde meerdere organisatoren van de beweging. Hun ooggetuigenverslagen zijn door de hele tekst heen verweven en samen met reportages voorzien van een historische context. Het resultaat is een verhaal dat is samengesteld uit 'de kleine stukjes spiegel en kristallen waaruit de diverse momenten zijn opgebouwd' (Subcomandante Marcos), van de jaren van openlijke strijd van de Zapatistas, van de reflecties op een geschiedenis die nog in wording is, en van een geschiedenis die bij voortduring activisten en intellectuelen wereldwijd informeert en inspireert.

Jeroen ten Dam (red.)

MILITANTISME EN ANDERE VALKUILEN. KRITIEK OP DE ZAPATISTAS EN HUN SOLIDARITEITSBEWEGING
2004, 60 pag., € 3,00
Uitgeverij de Zwarte Kat, Amsterdam, ISBN Zonder

Deze bundel met vertalingen van artikelen, die door verschillende mensen uit Europa geschreven zijn, is een bundeling van kritische visies op het solidariteitswerk voor de Zapatistas en het neo-Zapatisme zoals zich dat in Mexico en Europa manifesteert. Deze visies overlappen elkaar gedeeltelijk, vullen elkaar hier en daar aan, maar zijn ook geregeld volstrekt tegengesteld aan elkaar. Wat de diverse teksten met elkaar gemeen hebben, is dat ze binnen de Zapatista-solidariteitsbeweging nooit tot punt van discussie zijn geworden. Solidariteitsactivisten in Europa hebben zich niet op het gladde ijs van de discussie-piste gewaagd, men verkoos de vaste wal van het gesmeerde activisti-

sche militantisme en prefereerde het eigen handelen en denken én dat van de Zapatistas niet ter discussie te stellen. Daarom heeft de samensteller/vertaler er voor gekozen om deze teksten alsnog te vertalen en te bundelen. Hij gelooft dat ze een zinnige bijdrage kunnen leveren aan het denken over solidariteitswerk in het algemeen en dat met betrekking tot de Zapatistas in het bijzonder. Nu, tien jaar na het begin van de opstand van de Zapatistas, lijkt een uitgave toch nog steeds zinvol. De Zapatistas zijn sinds 'the Battle of Seattle' in 1999, door zowel de reguliere media als door een deel van de activistenwereld, met terugwerkende kracht tot peetvaders van de anti- of andersglobaliseringsbeweging gebombardeerd. Ondertussen is het EZLN in zichzelf gekeerd nadat al zijn pogingen tot verbreding van hun beweging in Mexico zijn doodgebloed. Het artikel van Katarina ('Mexico is niet alleen Chiapas, noch is de opstand in Chiapas slechts een Mexicaanse aangelegenheid') ontzenuwt een aantal mythen omtrent de Zapatistas die met name in anarchistische kringen opgeld doen. Het opmerkelijke aan haar tekst is dat ze al in een zeer vroeg stadium (maart 1995, het overgrote deel van de Zapatista-solidariteitsgroepen was toen net opgericht) een aantal kritiekpunten formuleerde die nu, negen jaar later, nog steeds staan als een huis. Zij bekritiseert met name het verkapte parlementarisme en het openlijke nationalisme van de Zapatistas. Tevens toont ze duidelijk aan dat de door de Zapatistas geformuleerde eisen weinig uit te staan hebben met anarchisme, hetgeen in bepaalde anarchistische kringen nogal eens beweerd wordt. Tevens geeft zij een zeer gedegen achtergrondgeschiedenis van de Mexicaanse geschiedenis in de twintigste eeuw. In de tekst van Charles Reeve en Sylvie Deneuve ('Achter de bivakmutsen van het zuidoosten van Mexico') ligt het zwaartepunt van hun kritiek bij het feit dat het EZLN nog steeds een maoïstische organisatie zou zijn (wat in zekere zin ook nog steeds zo is, ondanks het feit dat de leiding van het EZLN ons anders wil doen geloven), die nauw samenwerkt met het 'progressieve' deel van de roomskatholieke kerk, waarin een 'blanke' (Subcomandante Marcos) als woordvoerder voor de Indiaanse bevolking optreedt. Ook Greemans tekst ('Zapatisme en Neoliberalisme; Open brief aan alle vrienden van de Zapatistas'), die zeer terecht het ontbreken van een fundamentele kapitalisme-kritiek binnen de neo-Zapatistische beweging aankaart, heeft zijn zwakke kant. Een persoonlijk commentaar op Greeman's tekst heeft de samensteller/vertaler geformuleerd in het korte artikel ('De blinde vlek van "links"') dat na zijn tekst volgt. De brochure wordt afgesloten met twee artikelen van de hand van ex-medewerkers van het Solidariteitskomitee Mexico, die daarin hun redenen voor het staken van het Zapatista-solidariteitswerk uiteen zetten. Al met al een interessante pas op de plaats voor degenen die menen om tien jaar Zapatistische opstand te moeten vieren. Lees de teksten kritisch, doe er je voordeel mee en bedenk dat veel van de geformuleerde kritiek ook op andere (solidariteits)bewegingen van toepassing is.

Diana Denham and the C.A.S.A. *Collective (red.)*

**TEACHING REBELLION.
STORIES FROM THE GRASSROOTS MOBILIZATION IN OAXACA**

2008, 384 pag., € 19,35
PM Press, Oakland, ISBN 9781604860320

In de Mexicaanse deelstaat Oaxaca ontstond in 2006 een brede en gevarieerde beweging die het hele land de adem in deed houden en bewondering opriep bij gemeenschappen die zich wereldwijd inzetten voor sociale rechtvaardigheid. De internationale solidariteit met de bevolking van Oaxaca die gemobiliseerd werd was de grootste sinds de Zapatista-opstand in januari 1994. Gevoed door decennialang verwaarloosde maatschappelijke tegenstellingen liep wat begon als een lerarenstaking die meer budget eiste voor onderwijs al spoedig uit op een massabeweging die directe participatorische democratie eiste. Honderdduizenden Oaxacanen verhieven hun stem tegen het machtsmisbruik door de deelstaatregering. Ze namen deel aan protestmarsen waar tot achthonderdduizend mensen aan deelnamen, ze bezetten overheidsgebouwen, namen radiostations over, riepen op tot deelstaatwijde werk- en hongerstakingen, organiseerden sit-ins, eisten ruimte op voor publieke kunst en richtten monumenten op voor vermoorde activisten. De zogenaamde 'Potten en pannenmars' van tweeduizend vrouwen nam een televisiestation over en verzorgde gedurende drie weken de uitzendingen. Barricades werden overal in de stad gebouwd om te voorkomen dat paramilitairen op zouden trekken en om bezette plaatsen en gebouwen te verdedigen. Ze veranderden in een plek waar buurtgenoten elkaar leerden kennen, ideeën werden uitgewisseld en nieuwe organisatiestrategieën werden uitgedacht. Ondanks de zware repressie waarmee de beweging zich geconfronteerd zag – met honderden arbitraire arrestaties, martelingen, mensen die gedwongen werden onder te duiken, anderen die vermoord werden door 'veiligheidskrachten' dan wel hun informele knokploegen – waren de mensen vastberaden om hun stem te blijven verheffen. Dit boek laat velen van hen zelf aan het woord.

Al de besproken boeken zijn verkrijgbaar/bestelbaar bij de betere boekhandels (Fort van Sjakoo te Amsterdam, Rosa te Groningen en de Rooie Rat te Utrecht). Het Fort van Sjakoo verzorgde deze rubriek en heeft de boeken ook op voorraad. Ondersteun de laatste alternatieve boekhandels van Nederland en bestel je boeken daar.

Fort van Sjakoo,
Jodenbreestraat 24 te Amsterdam,
020-6258979 • info@sjakoo.nl • http://www.sjakoo.nl.

alert!:

Extreemrechts in Nederland

Een rondje langs de velden

Het blad Alert! *bestaat niet meer, het redactiecollectief nog wel. We zijn erg blij dat we van* Buiten de Orde *ruimte krijgen om drie pagina's te vullen. Verder blijven we publiceren op www.alertmagazine.nl en hebben we zojuist een brochure uitgegeven (zie verderop).*

Deze keer hebben we gekozen voor een korte update over de PVV *in aanloop naar de* Europese *verkiezingen, een rondje langs de velden van de extreemrechtse splinters om een beeld te krijgen van de stand van zaken in het spectrum en een recensie van een boek over het Italiaanse CasaPound.*

DOOR JEROEN BOSCH EN JOHN POSTMA, REDACTIECOLLECTIEF ALERT!

Kort rondje langs de velden

Extreemrechts, waaronder dus ook alle ultranationalistische, racistische, neo-nazistische en fascistische clubjes, is in Nederland extreem versplinterd. De Nederlandse Volks-Unie (NVU), de oudste nazipartij van Nederland, leek het enige jaren geleden te lukken om, onder de paraplu van demonstraties, verschillende groepen te verenigen. Althans, in een demonstratie te laten lopen. In de praktijk liepen de groepen in hun eigen blokje: Blood & Honour Nederland (bestaande uit diverse lokale *chapters*), soms ook leden van Voorpost en de jonge activisten van de Nationaal-Socialistische Actie (NSA) liepen met eigen spandoeken en riepen eigen leuzen. De voorzitter van de NVU, Constant Kusters, had in de loop der jaren een kleine reputatie opgebouwd als demonstratieorganisator, doordat hij preventieve verboden van gemeenten bij de voorzieningenrechter aanvocht. En gelijk kreeg. AFA, wiens demonstraties steevast verboden werden, of op een locatie ver van die van de NVU-demonstraties werden toegestaan, ontwikkelde met de actiegroep LaatZeNietLopen een 'nieuwe' manier van actievoeren: op een laagdrempelige, directe, open en creatieve manier allerlei verschillende groepen en sectoren in het dorp of stadje waar de NVU gaat demonstreren, aanspreken en allerlei middelen ter beschikking stellen zodat ze op hun eigen manier actie kunnen voeren. Dit werkte de ene keer beter dan de andere, maar uiteindelijk werd de druk op de NVU-demonstraties te groot en haakten de verschillende bloedgroepen af. Kusters' reputatie lag aan barrels, de NSA viel door ruzie en ideologische haarkloverij uit elkaar en de NVU houdt nu nog zo'n drie keer per jaar een staande manifestatie met maximaal twintig personen, allen van de NVU, van hoogstens drie kwartier. LZNL (en AFA) negeren deze wijselijk.

Voorpost

Voorpost bestaat in Nederland al sinds 1978, twee jaar nadat het in Vlaanderen werd opgericht. Voorpost Nederland is op dit moment een agitprop actiegroep, zij ziet zichzelf als de straat-activisten van de PVV, althans op de thema's islam en vluchtelingenbeleid. Leden van Voorpost zijn regelmatig te vinden bij acties van asielactivisten, met als enige doel hen te intimideren en om in de publiciteit te komen. Sinds kort is er een soort afsplitsing van Voorpost, ID-Verzet, op dezelfde thema's actief. De ideologische achtergrond van deze (Europese) 'Identitairen' is interessant om te belichten, ware het niet dat extreemrechts in Nederland niet uitblinkt in ideologie, maar vooral praktisch bezig is. Voorpost, en ook ID-Verzet, bestaat overigens maar uit een klein aantal mensen.

In Brabant is nog een groepje nationalisten actief, dat overlap heeft met Voorpost en soms met radicalere neonazi's. Zij organiseert af en toe een lezing of reist af naar demonstraties of bijeenkomsten van Voorpost in België.

Blood & Honour

In Noord-Holland, Noord-Nederland en het Westland zijn kleine groepen van het internationale Blood & Honour-netwerk actief, althans: plat gezegd houdt een deel zich vooral bezig met bier drinken en barbecueën en zijn er ook hier ideologische verschillen. Werd er voorheen nog wel eens een poging ondernomen om een concert (een Hitler-herdenking bijvoorbeeld) te organiseren, de laatste tijd is het bijzonder rustig. Beter zo.

Door het enorme verbale racistische geweld van Wilders en de PVV de afgelopen jaren is er flink veel wind uit de zeilen van traditioneel extreemrechts genomen, al loopt zeker lang niet iedereen binnen dat spectrum met hem weg. Er is binnen de Nederlandse samenleving een enorme gewenning ten opzichte van racisme en islamofobie opgetreden, waardoor (los van het probleem dat dit oplevert voor de samenleving zelf) het voor extreemrechts bijna niet meer te doen is zich te onderscheiden. Zo lijkt bijvoorbeeld de deelname van de Partij Vrij Utrecht (PVU) van de extreemrechtse veteraan Wim Vreeswijk aan de raadsverkiezingen van maart dit jaar meer op een poging van een oude man die voor de rechten van, inderdaad, ouderen opkomt, dan op een partij die in de traditie van de Centrumdemocraten en het Nederlands Blok staat.

Wilders en de PVV

Eerder stond het optreden van Wilders en de PVV garant voor flinke ophef in media en op straat. Nu blijft het vanuit de samenleving oorverdovend stil (ook bij ons inderdaad). Net zo stil overigens als bij de 136 Tweede Kamerleden in onderstaand voorbeeld, als illustratie van de staat van de Nederlandse parlementaire democratie en hoe Wilders kan doen en zeggen wat hij wil: Wilders wil na de Europese verkiezingen in mei in het Europees Parlement (EP) een fractie vormen met de notoire racisten, fascisten en antisemieten van het Franse Front National, het Belgische Vlaams Belang, de Freiheitliche Partei Österreichs (FPÖ) en wellicht nog wat partijen, om zo toegang te krijgen tot meer spreek-

tijd, fondsen en commissies in het EP. Een opmerkelijke stap, want Wilders hield die partijen jarenlang op verre afstand, juist vanwege bijvoorbeeld dat antisemitisme. Dat laatste valt niet goed bij zijn sponsoren uit de Verenigde Staten, die steevast in de hoek van de Israël-lobby daar zitten. Wilders zoekt, zeker ook na de flop van zijn op de Amerikaanse markt gerichte boek *Marked for Death*, waarin hij zich portretteert als een soort kruisridder tegen de islam, het nu dichter bij huis. Hierover valt nog veel meer te vertellen, daarvoor verwijzen we kortheidshalve graag naar de recente artikelen van A*lert*! in het blad *Hope not Hate* (www.hopenothate.org.uk) en *Der Rechte Rand* (www.der-rechte-rand.de).

Goed, Wilders zocht het perfecte campagne-instrument voor die Europese verkiezingen en vond het. Uit gelekte mailtjes van de PVV-leider bleek dat hij begin 2013 al had bedacht dat hij 'een gedegen rapport nodig' had om te bewijzen dat een Nederlandse uittreding uit de EU de Nederlandse belastingbetaler een hoop geld zou opleveren. Maar omdat de PVV geen leden heeft (behalve Wilders zelf), komt de partij niet in aanmerking voor specifieke subsidies, zoals voor het laten opstellen van een rapport door een wetenschappelijk bureau. De PVV krijgt natuurlijk wel subsidie voor het inhuren van fractiemedewerkers en alles wat er nodig is om die te laten functioneren. Maar de PVV blijft het beeld verkopen dat zij 'zelfstandig' en 'onafhankelijk' is en zo probeert ze zich buiten de 'Haagse kliek' te plaatsen. Echter, Wilders vraagt het presidium van de Tweede Kamer wel of zo'n rapport over een Nederlandse exit toch gesubsidieerd kan worden. Eerder had Wilders al een Brits kantoor gevonden, Capital Economics, en een offerte gevraagd en voor de zekerheid alvast gemeld wat voor uitkomst gewenst was. Dat was volgens Capital Economics geen probleem. Zodra Wilders groen licht krijgt van de Tweede Kamer, met de kanttekening dat het rapport enkel mocht worden aangewend om fractieleden of -medewerkers beter te laten functioneren en zeker niet voor campagnedoeleinden, vraagt hij het rapport aan. Vervolgens presenteert hij het begin februari, waarmee hij zijn politieke tegenstanders dwingt om de komende maanden op (delen) van het rapport te reageren, hij een monopolie heeft op het exit-standpunt en de verkiezingen tot een referendum over 'erin of eruit' maakt. En hij stuurt de rekening van 270.000 euro naar de Tweede Kamer c.q. dezelfde belastingbetaler die zoveel voordeel gaat krijgen bij een EU-exit. Hoe kan dat? Enkele dagen na de presentatie van het rapport was er een stemming in de Tweede Kamer over het voorstel dat partijen voortaan zelf mogen weten hoe zij subsidie aanwenden. In het voordeel van de PVV, zou je zeggen, maar zij waren de enige partij die tegenstemde. De buit was immers al binnen en de PVV is toch tegen subsidie? De oorverdovende stilte kwam van de 136 andere Tweede Kamerleden, waarvan niemand durfde te zeggen dat het rapport voor campagnedoeleinden is opgesteld. En dat Wilders de rekening zelf moet betalen…

Alert! Een introductie

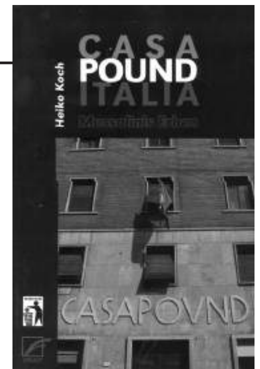
Sinds 1997 geeft een redactiecollectief van antifascisten, verbonden aan de actiegroep Anti-Fascistische Actie (AFA), het kwartaalblad A*lert*! uit. Een tijdschrift uit de tijd dat als je de actiebeweging inrolde, je automatisch bij AFA terechtkwam. Een periode waarin AFA net een tumultueuze tijd achter de rug had, met talloze pogingen van extreemrechts en neonazigroepen om te demonstreren of zaalruimte te huren. AFA probeerde dat uit alle macht te voorkomen. Er vielen aan beide zijden tientallen arrestaties, met als dieptepunt een week in 1995 waarin rond de vijfhonderd antifascisten werden opgepakt in Rotterdam en Utrecht. Extreemrechts had in die tijd rond de zeventig raadsleden en ook een zetel in de Tweede Kamer, maar die verdwenen nagenoeg allemaal na verkiezingen in 1998. Extreemrechts ging zich heroriënteren en AFA had behoefte aan betere informatie-uitwisseling en een platform voor (strategie)-discussie. Dat laatste is uiteindelijk, ondanks een aantal artikelen, niet gelukt, ook al omdat AFA-activisten (begrijpelijk) weinig zin hadden 'openlijk' strategie te bespreken.

Wat bleef er over? A*lert*! haalt de sleutelfiguren (en het voetvolk) van het gehele spectrum van extreemrechts uit de schaduw, licht hun doopceel, opent de gordijnen van hun schemerwereld, legt de verschillen tussen hun front- en backstage politiek bloot, leest en analyseert de publicaties van extreemrechts, beschrijft dwarsverbanden en reconstrueert activiteiten van racistische en fascistische groepen. Ook geeft A*lert*! informatie aan zaalverhuurders die te maken krijgen met bijeenkomsten van extreemrechtse splintergroepen of optredens van bands met een racistische of fascistische inslag. Rond verkiezingen, traditioneel de periode dat allerlei extreemrechtse figuren zich proberen te profileren, schrijft het redactiecollectief van A*lert*! mee aan krantjes die in oplage van honderdduizenden huis-aan-huis worden bezorgd of uitgedeeld. Ten tijde van de hausse rond racistische Lonsdale-jongeren, startte A*lert*! het project Lonsdalenews.nl, een combinatie van een site met forum en een papieren krant. De krant gaf met name jongerenwerkers en leerkrachten een opening richting die jongeren. De krantjes vlogen de deur uit. In het verlengde daarvan stelde A*lert*! samen met Onderzoeksgroep Kafka een full colour brochure samen over symboliek binnen extreemrechtse jongerensubculturen. Ook deze sloeg bijzonder goed aan.

A*lert*! gaf ook, in samenwerking met de Onderzoeksgroep Turks Extreemrechts, een drietal brochures uit over Grijze Wolven en Turks extreem-nationalisme. En natuurlijk zouden we ook de opkomst van de PVV op de voet volgen, met een kroniek en een 'WildersWatch'. Vast bestanddeel van het blad werd ook cultuur, in die zin dat er werd uitgediept aan welke ideeën, schrijvers, muziek et cetera de extreemrechtse groepen zich spiegelen. En wordt er regelmatig over de grens gekeken en niet alleen omdat extreemrechtse activisten steeds vaker in Duitsland en België gaan demonstreren. Over België werd, net als over Nederland, nauwkeurig een kroniek bijgehouden over racistische gebeurtenissen.

Tot slot: A*lert*! is onderdeel van de internationale organisatie Antifa-Net, Network for Research and Education, een pragmatisch samenwerkingsverband van tijdschriften en archieven uit onder andere Duitsland, Engeland, Frankrijk, Zweden, Denemarken, Oostenrijk en Zwitserland. We schrijven dan ook regelmatig, vooral over de PVV, voor tijdschriften uit dat netwerk.

Boekbespreking

CasaPound Italia
Mussolini's erfenis

Antikapitalisme, zelforganisatie, kraken, buitenparlementaire actie. Het zijn woorden die binnen anarchistische en linkse kringen gemeengoed zijn, maar met dezelfde terminologie timmert sinds tien jaar de Italiaanse extreemrechtse beweging Casa Pound *aan de weg. Heiko Koch heeft met zijn (Duitstalige) boek* CasaPound Italia, Mussolinis Erben, *dat eind 2013 uitkwam, deze beweging gethematiseerd.*

DOOR ALERT!

Onder het kopje 'Het moderne oude fascisme van CasaPound' legt de schrijver uit hoe de beweging tot stand is gekomen en op welke historische context CasaPound zich baseert. Het begon allemaal in Rome met het kraken van een huis in 2003, dat vervolgens navolging kreeg met andere huisbezettingen door leden van de beweging. Het bekendste huis heeft de naam CasaPound gekregen, waarbij de naam verwijst naar de Amerikaanse dichter en Mussolini-vereerder Ezra Pound. In 2008 kraken leden van de beweging nog enkele andere complexen, bestaande onder andere uit loodsen die via gangen met elkaar verbonden zijn. Dit gebied noemt CasaPound 'Area 19', wat refereert aan de datum 23 maart 1919, toen de 'Fasci di Combattimento', de zwarthemden, door Mussolini werd opgericht.

Micro
Intussen is de beweging zover gegroeid dat ze een microwereld in de stad Rome is gaan vormen. In eigen beheer worden concerten georganiseerd, maar ook vechtsporttoernooien, modeshows, tentoonstellingen, lezingen en politieke discussies. Daarnaast beschikt CasaPound over eigen cafés, boekhandels en kledingwinkels, tattooshops, een motorclub en een vechtsportschool. En dat is niet het enige, want het concept verspreidt zich als een olievlek over Italië. Zo bestaan er in diverse steden dertien 'culturele verenigingen' die gelieerd zijn aan CasaPound. Om de eigen cafés, sportscholen, boekwinkels en dergelijke in die steden nog maar buiten beschouwing te laten. De beweging telt momenteel rond de vierduizend leden.

Communicatie
Zoals elke zichzelf respecterende groep beschikt CasaPound ook over diverse media om haar boodschap naar buiten te brengen. De beweging geeft maandelijks een tijdschrift uit en daarnaast een kwartaalblad. Uiteraard ontbreken de moderne media niet. Zo maakt ze gebruik van een eigen Youtube-kanaal en beheert ze een eigen televisieprogramma op internet, inclusief een webradio. Ook Facebook en Twitter zijn van de partij. Alles staat in het teken van het schetsen van een dynamisch en veelvoudig beeld van de beweging. In 2012 organiseerde CasaPound een graffitiwedstrijd, waarbij de graffiti het verlengde werd van acties. Uiteraard werd alles met de camera vastgelegd om het vervolgens via Youtube wereldkundig te maken. In dit kader passen ook publieksgerichte acties om bijvoorbeeld de veronderstelde schuldigen aan de financiële crisis zichtbaar te maken. CasaPound maakt daarbij gebruik van antisemitische karikaturen zoals een octopus die de wereld in zijn greep houdt, of een politicus met op zijn hoofd een symbool van de vrijmetselaars.

Lovend
Kochs boek is interessant leesvoer dat een goed overzicht biedt van de huidige toestand van de Italiaanse extreemrechtse beweging. Onderwerpen zoals antikapitalisme, het vrouwbeeld van CasaPound en het teruggrijpen op oude fascistische sentimenten komen uitvoerig aan bod. Ook is het boek rijk geïllustreerd met flyers en foto's. Het is een belangrijk boek omdat het onderwerp nog niet eerder is uitgewerkt. Klein puntje van kritiek is de hoeveelheid informatie die afkomstig is uit openbare bronnen zoals internet en webfora. Het boek zou levendiger zijn geworden als er daadwerkelijk onderzoek zou zijn verricht tijdens bijeenkomsten, demonstraties, acties of concerten van CasaPound.

Heiko Koch, CasaPound Italia, (Unrast-verlag, Münster). ISBN 978-3-89771-536-3, € 13,-.

To vote, or not to vote

DOOR NIGEL WILLIAMS

Een aantal maanden geleden was er in de U.K. een beetje ophef over een interview door Jeremy Paxman op de BBC met comedian en 'media figuur' Russel Brand. Daarin stak de comedian een heel betoog af over 'waarom hij niet meer zal gaan stemmen en waarom hij een oproep lanceert om hem te volgen'.

In onze contreien zijn er ook bv's (bekende Vlamingen, red.) die bij tijd en stond ooit dezelfde oproep hebben gelanceerd (o.a. Stijn Meuris en Jeroen Olyslaegers), meestal worden die uitgelachen/gescholden of op hun onverantwoordelijkheid gewezen. De argumenten tegen een 'don't vote'-houding zijn altijd hetzelfde: 'Mensen hebben gevochten om stemrecht te krijgen', 'het is je democratische plicht', 'in veel landen zouden ze blij zijn dat ze mogen stemmen' enz., enz. enz.

Ik moest hieraan denken toen ik onlangs mijn 'aanvraag' indiende om – als Europees burger wonend te België – te mogen stemmen bij de komende EU-verkiezingen. Wanneer je daar over nadenkt dan blijkt onze zo geprezen 'democratie' niet zo democratisch te zijn als we denken.

Als Brit bijvoorbeeld mag ik stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen en EU=verkiezingen, maar niet bij de rest. Blijkbaar ben ik enkel 'bevoegd' om een mening te hebben over het geheel (EU) en het pietluttige (de gemeente). Alles daar tussenin word ik niet geacht om een mening over te hebben, wegens 'niet echt van hier'. Nu zou je kunnen zeggen dat ik in dat geval beter mijn nationaliteit zou aanpassen, maar is dat niet de zaak omdraaien? Wat verandert aan mijn 'zijn' wanneer ik een papier aanvraag dat van mij plots 'Belg' maakt? Ik blijf nog altijd dezelfde persoon met dezelfde meningen en cultuur.

Dus heel veel mensen worden uitgesloten van ons 'democratische proces' gewoon omwille van het feit dat ze het verkeerde stuk papier op zak hebben, in een steeds kleiner wordende wereld is dat een bizarre, achterhaalde interpretatie van 'democratie'. Hier wonen en deelnemen aan het dagelijks leven zou genoeg moeten zijn om een mens toegang te verschaffen tot het democratische systeem, zou je denken.

En als ik ga stemmen waarop ben ik mijn stem aan het uitbrengen? Ik geef een stem, iemand wordt verkozen en mag dan alle beloftes en ideeën in de vuilbak smijten en over een paar jaar terug komen bedelen voor een stem, ik heb geen controle of zeggenschap in de tussentijd. Mijn stem wordt dus herleid tot een hebbeding waarvoor de politici om het hardste prostitueren en liegen om de paar jaar, ik als persoon ben enkel 'belangrijk' voor hen op dat ene moment, het moment dat ik mijn stem uitbreng, verder moet ik zwijgen.

Ik weet dat ons democratische systeem beter is dan veel andere dat de mensheid heeft uitgeprobeerd. Maar toch is het achterhaald, het is achterhaald omdat het een momentopname is van de 'gemoederen' onder het volk dat de politici met hun PR-boys en campagnes hebben gecreëerd in de aanloop naar die éne dag, de dag van de verkiezingen. Er is geen 'dienst na-verkoop', er is geen controlemechanisme tot aan de volgende verkiezingen.

Ik heb dus mijn stemrecht aangevraagd om te mogen stemmen voor de EU-verkiezingen en val nu onder de wet daarrond, dus wanneer ik niet ga stemmen kan ik een boete oplopen, en daarmee maak ik een statement, al was het maar voor mezelf.

Nigek Williams is Brits-Vlaams stand-up comedian. Hij komt uit een moeilijk sociaal milieu en heeft het hart op de juiste plaats. Hij schreef deze tekst speciaal voor Buiten de Orde. *Je vindt meer van hem op zijn website: www.nigelwilliams.be.*

Kroniek Oproer
Internationaal

Beste lezer, dit is nu de derde keer dat ik deze rubriek schrijf en dat doe ik met veel plezier. Toch moet ik bij deze melden dat in deze korte overzichten ik nooit alle onrust en rellen en oproeren kan vermelden. Als oproeren vol in het nieuws komen is er een kleinere kans dat ik ze vermeld, mijn voorkeur ligt bij de oproepen die niet het mainstream nieuws halen. Toch is er wel iets aan de hand natuurlijk, het lijkt wel of er iedere week ergens op deze aardkloot het helemaal loos gaat. Ik als rellenrapporteur heb moeite om het bij te houden :) en dat stemt me goed, u ook?

DOOR ONZE INTERNATIONALE CORRESPONDENT VOOR RELLEN, OPROER EN KLASSENSTRIJD

Enkele zaken die ik *niet* belicht maar wel onlangs hebben plaatsgevonden: de rellen in de Duitse havenstad Hamburg in verband met de dreigende ontruiming van het gekraakte centrum Rote Flora, de rellen in Turkije in verband met verscherping van de internetwet en anderen repressieve maatregelen, en de grootschalige ordeverstoringen in de metropolen van Brazilië door de beweging voor gratis openbaar vervoer, wat zeker tot een climax gaat komen met de aankomende WK en Olympische Spelen in Brazilië in het verschiet. En dan ook nog het heldhaftige verzet van de bewoners van een volkswijk in Burgos, Spanje, die met dagenlange rellen een megalomaan prestige-nieuwbouwproject van de PP (Partido Popular) in hun buurt weten tegen te houden, hulde!

Vietnam, 5 januari 2014

Drieduizend bouwvakkers die een nieuwe fabriek van Samsung aan het bouwen zijn in de provincie Thai Nguyen in het noorden van Vietnam breken de boel helemaal af. Dit gebeurt nadat mensen van het beveiligingsbedrijf een van de bouwvakkers bij de entreepoort van de mega-bouwplaats met een elektroshockknuppel bewusteloos hebben geslagen. De bouwvakker had niet het juiste pasje om naar binnen te gaan. De bouwvakkers, die al langer in grote onmin leven met het bewakingspersoneel, gaan direct over tot actie, de auto's en motoren van de beveiligers worden in brand gestoken. Het tiental beveiligers vlucht hun wachtpost in en die wordt door honderden bestormd. De bewakers worden eruit getrokken en krijgen flink klappen, daarna wordt de wachtpost in brand gestoken. Er zijn al wel smerissen op komen dagen, maar deze waren ver in de minderheid en konden niks doen. De bouwvakkers beginnen vervolgens ook containers en kantoorunits in brand te steken. Het duurt drie uur voordat er genoeg smerissen opgeroepen zijn om de revolte uit elkaar te slaan. Door de groeiende arbeidsonrust in China zijn er meer en meer grote computer- en elektronicabedrijven die hun productie verplaatsen naar bijvoorbeeld Vietnam, waar ze arbeiders minder loon hoeven te betalen. Meer informatie hierover vind je op http://libcom.org/news/clashes-samsung-factory-vietnam-09012014.

Groningen, 17 januari 2014

Een paar honderd inwoners van Groningen proberen de persconferentie van minister Kamp (Economische Zaken) te verstoren. De bewoners zijn woedend over de toename van aardbevingen als gevolg van de verhoogde gaswinning in de provincie Groningen. De minister is in het gemeentehuis van Loppersum om aan te kondigen dat de overheid 'maatregelen' neemt tegen de aardbevingen en dat er ter compensatie geld wordt vrijgemaakt. De Groningers vinden het allemaal gelul en vinden dat de gaswinning helemaal moet stoppen en dat er honderd procent financiële compensatie moet komen. Bij aanvang van de persconferentie worden dranghekken omgegooid, wordt zwaar vuurwerk afgestoken en wordt een poging gedaan om de toegangsdeur te bestormen. Er wordt kort gevochten met de politie. Enkele tractoren blokkeren de straat en eieren, fruit en andere objecten worden tegen de ramen gegooid.

Dit is een kort hoogtepuntje van sociale onrust in de provincie Groningen, er zijn al meerdere demonstraties, blokkades, een bezetting en kleinere sabotageacties geweest tegen de gaswinning. Wat belangrijk is om te melden is dat meerdere grotere bedrijven hun deuren sluiten, maar dat ook sociale voorzieningen voor gezondheidszorg, bibliotheken en openbaar vervoer steeds verder en verder worden afgebroken. Mensen in Groningen zijn zeer terecht echt boos en laten zich nog niet inkapselen door politieke partijen, de grote vakbonden, NGO's en ziekelijke polderaars. De vorm van het protest is dan ook zeer divers en *grassroots*, het massaal gebruik van sociale media en actie is tot nu nog de enige manier waarop het protest vorm krijgt en heeft. Bij deze raad ik je ook aan om als radicaal je eens te verdiepen in de problematiek, want het is een kwestie van tijd voordat het helemaal los gaat in Groningen, alle ingrediënten van massaal gebruik van directe actie en militant verzet zitten verscholen in dit conflict. De 'groepen' in Groningen die tot nu toe het initiatief nemen zijn eigenlijk allen alleen actief op *Facebook*. Ik noem er een aantal, maar dat kan volgende week alweer achterhaald zijn, onder andere 'Groningers in Opstand', 'Schokkend Groningen', 'Vrienden van Groningen' en de 'Groninger Bodem Beweging'. Dus een gewaarschuwd mens telt voor twee! Zie jullie in Groningen. Je kan meer lezen op http://schokkend-groningen.nl.

Bosnië, 5 februari 2014

In de industriestad Tuzla braken er op 5 februari zware rellen uit nadat duizenden arbeiders en werklozen te horen hadden gekregen dat enkele grote fabrieken sluiten en pensioenen en zorgsubsidies worden stopgezet. Men is zo ziek van de corruptie van de politieke partijen en de sociale ongelijkheid dat er met duizenden wordt opgetrokken naar het stadhuis van Tuzla. Daar worden eerst de smerissen die het gebouw moeten beschermen totaal in de pan gehakt, en vervolgens wordt het gebouw gesloopt door alle ramen er uit te gooien, het kantoormeubilair naar buiten te gooien en vervolgens het gebouw in brand te steken. Deze daad valt in goede aarde want in de 24 uur daarna wordt hetzelfde scenario in een tiental andere steden herhaald.

Het is onmogelijk om nu een opsomming te geven van wat er allemaal is gebeurd want dan zou ik tig A4'tjes moeten volschrijven. Maar enkele opzienbarende gebeurtenissen wil ik er wel uitlichten. Op YouTube-beelden is te zien dat als het gebouw in Tuzla wordt bestormd, het al snel wordt ondergeklad met anti-nationalistische teksten, en dat is opmerkelijk in deze regio waar extreem-nationalistische ideeën wijd verspreid zijn (neem de gruwelijke burgeroorlog in ex-Joegoslavië in gedachten). De rellen vonden eerst voornamelijk plaats in Bosnië-Herzegovina, maar ook in de landen daaromheen is men het spuugzat. Bijvoorbeeld in Servië waar de stad Kraljevo ligt: daar hebben duizenden arbeiders die al maanden in staking zijn de belangrijkste treinverbinding geblokkeerd als protest tegen de sluiting van twee grote fabrieken. Ze zijn hiermee begonnen op de tweede dag van de onrusten in Tuzla, en dat is geen toeval. Solidariteit en de geest van verzet kan over grenzen gaan, de grenzen van nationalisme van de staat en in de hoofden van mensen. Meer hiervan stemt mij met de dag beter. Meer info vind je op http://libcom.org/news/protests-bosnia-07022014

Een maand later

Terwijl over de Oekraïne in de pers de ene frontpagina na de andere wordt gevuld en de televisie roodgloeiend staat, wordt over die andere opstand in het oosten, in Bosnië, gezwegen als het graf. In alle dorpen en steden van de deelgebieden – binnen 24 uur na die fameuze 5 februari waren er in 21 belangrijke steden bestuursgebouwen bestormd en deels bezet of in brand gestoken – komen nu nog steeds mensen bijeen in algemene vergaderingen. De centra in opstand proberen contact met elkaar te houden, wat in Bosnië, federaal verdeeld in twee Servische districten en een 'Bosnisch-Herzegowijns' middenstuk, heel belangrijk is. Door hun activiteiten dreigen zij zelfs een einde te maken aan het stelsel van deelregeringen, waarvan de leiders de oude burgeroorlog uit de kast halen en hen als 'hoogverraders' van de straat proberen te vegen. Het resultaat is alleen maar dat organisatie van onderop wordt versterkt en daarmee ook de strijd tegen elk staatssysteem. Dit kan je zelf gedetailleerd volgen, met nagenoeg van dag tot dag een Engelstalig bericht op het internet: http://bhprotestfiles.wordpress.com/. Zie ook http://www.crimethinc.com/blog/2014/02/18/anarchists-in-the-bosnian-uprising/.

Frankrijk, 8 februari 2014

In de stad Rennes (West-Frankrijk) vindt er op 8 februari een groot congres plaats van het extreemrechtse Front National. Honderden antifascisten en anarchisten houden een tegendemonstratie en proberen het gebouw waar het congres plaatsvindt te bereiken. Zoals verwacht heeft de smeris haar voorzorgsmaatregelen genomen en zijn alle straten rond het congrescentrum afgesloten. In een lange sliert trekt de demonstratie om de buurt van het congres heen en probeert waar het mogelijk is door te breken. De oproerpolitie (CRS) heeft er grote moeite mee de zeer wendbare en dynamische demonstratie in te sluiten of te stoppen. Op meerdere plekken worden banken en uitzendbureaus aangevallen en ook bij een politiebureau dat men passeert gaan alle ramen er uit. En mensen zijn goed voorbereid, men heeft hamers en breekijzers bij zich om de straten mee open te breken en ramen mee in te slaan. Ook wordt er veelvuldig gebruik gemaakt van rookbommen en stadionfakkels om de richting van de demonstratie aan te geven als het donker wordt. Om de chargerende ME af te remmen zodat de demo meer tijd heeft om te ontsnappen aan de knuppel en aan arrestatieteams worden er in de smalle straten auto's op hun kant gegooid en zo nodig in brand gestoken. De onrust duurt uren en het lukt de smeris niet om door bijvoorbeeld massaal gebruik te maken van traangasgranaten en waterkanon de orde te herstellen. De ironie is ook dat de burgemeester van Rennes het gebouw waar het congres plaatsvindt, dat van de gemeente is, gratis ter beschikking heeft gesteld aan het Front National. Na de rellen zal hij daar waarschijnlijk de volgende keer wat beter over nadenken. No Pasaran!!! Beelden van de gebeurtenissen kan je bekijken op http://www.youtube.com/watch?v=3VDkdYgzzlc.

Bij de eerste verjaardag van de dood van de Syrische anarchist Omar Aziz

Op 16 februari 2014 was het precies een jaar geleden dat de Syrische anarchist Omar Aziz overleed in een Syrische cel.

door Mohamed Mazen (TAHRIR International Collective Network)

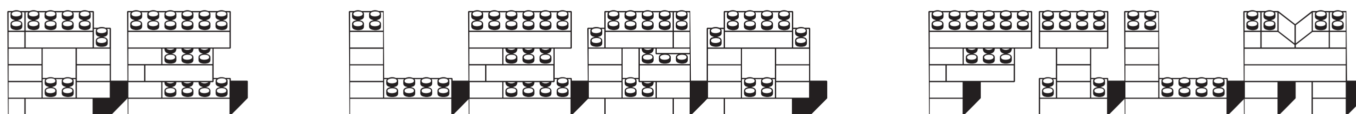
Omar Aziz was een zestiger toen de Syrische revolutie uitbrak. Hij werkte toen in het buitenland, deze telg van een welgestelde familie uit Damascus, die beroepshalve ingenieur geworden was. Hij was lang daarvoor al anarchist geworden. Hij volgde zijn dromen en idealen en koos ervoor terug te gaan naar Syrië om er te proberen zijn ideeën en idealen in praktijk te brengen.

Hij werd de 'vader' van de lokale raden tijdens de revolutie nadat hij geholpen had bij het oprichten van de eerste raden in de buitenwijken van Damascus. Al snel werd Aziz gearresteerd door de geheime politie van Assad. Na drie maanden in de gevangenis 'stopte zijn hart door een hartaanval', volgens het regime. Aziz was meer dan de anarchistische stem in de revolutie – zovele Syriërs waren dat, zelfs als ze zich daar niet bewust van waren. De betekenis van wat Aziz deed in die maanden gaat veel verder dan dat: het is in zekere zin historisch omdat het een richting kan aanwijzen voor toekomstige strijd van onderdrukten en activisten. Aziz is voor ons geen held of martelaar maar een man, die leefde en stierf zoals hij was: een vrij en moedig man.

Bron:
http://www.i-f-a.org/index.php/article-2/415-syria-the-life-and-work-of-anarchist-omar-aziz.

Verder lezen
https://tahriricn.wordpress.com/tag/syrian-anarchists.
https://libcom.org/news/toward-anarchist-policy-syria-09092013.
http://tahriricn.wordpress.com/2014/02/22/syriapalestine-statement-in-solidarity-with-zapatistas-and-to-condemn-the-suppression-by-mexican-government.
http://tahriricn.wordpress.com/2013/08/23/syria-the-life-and-work-of-anarchist-omar-aziz-and-his-impact-on-self-organization-in-the-syrian-revolution.

FILM bespreking

Soms kom je dankzij je kinderen achter leuke verrassingen. Die van mij wilden erg graag de Lego Film gaan kijken en ik zou me opofferen om ze te begeleiden. Toegegeven, heel erg vond ik het niet, want ook ik heb veel met Lego gespeeld. Een zekere nostalgie heeft me makkelijk over de streep getrokken.

DOOR D. LAER

De superhelden worden te kakken gezet

Kort het verhaal

In de Legowereld van Emmet (hoofdpersonage) is alles perfect. Voor alles bestaan instructies en regels, iedereen in deze wereld is volmaakt gelukkig en de baas van deze wereld is President Business. De volmaaktheid wordt echter bedreigd door creativiteit: er zijn namelijk 'Meesterbouwers' die zich verschuilen tegen de repressie van Business. Deze bouwmeesters kunnen namelijk dingen bouwen zónder instructies en verstoren zo de perfectie die Business voor ogen heeft. Business probeert alle Meesterbouwers op te sporen en op te sluiten in een gigantisch cellencomplex.

Business heeft echter iets gevonden op al die creativiteit, namelijk 'Krach'm'. Krach'm is een tube krachtlijm en hiermee wil Business alles permanent vast zetten. Stel je voor, Legobouwwerken permanent vastzetten, het is als vloeken in de kerk. Dat snappen we allemaal, toch? Emmet vindt het 'afsluitstuk', *the piece of resistance* in de Engelse versie, een stuk speelgoed dat de revolutionaire dromen van ondergrondse rebellen zou kunnen realiseren. Hierdoor is Emmet volgens de legende de Speciale die de wereld zal redden. Emmet is echter niet anders dan alle andere bewoners van deze Legowereld en is zeker ook geen Meesterbouwer. Onbeholpen en onvoorbereid stort Emmet zich in het avontuur, geholpen door vreemde figuren en mislukte superhelden.

Relevantie voor *Buiten de Orde*?

Waarom een recensie van een Warner Bros. Hollywoodfilm in *Buiten de Orde*? Het is inderdaad een product van een kapitalistische producent en de hele film lijkt erg op een reclamespot voor Lego. Maar behalve de grapjes, van flauwe grappen tot intelligente doordenkers, heeft de film een bijzondere onderliggende boodschap. Soms kom je erachter dat vanuit het hart van de kapitalistische wereld, vanuit de efficiënte propagandamachine van het kapitalisme die Hollywood toch wel is, al dan niet stiekem rebelse kritiek wordt geuit. En als die kritiek in een toegankelijk verhaal voor kids zit verweven, dan word ik daar wel vrolijk van.

President Business (tevens CEO van Octan Corporation) is in feite een tirannieke alleenheerser, die door middel van camera's en klikkende burgers totale controle probeert te verwerven over Legowereld. Wie uit de pas marcheert, wordt zonder pardon opgepakt en vastgezet. En de deviante subjecten in deze film zijn geen boosaardige monsters of criminelen, het zijn creatievelingen die door middel van vernietiging (het afbreken van Legobouwwerken) een nieuwe wereld kunnen creëren (maken van nieuwe bouwwerken zonder instructies, hoe barbaars).

Mocht deze film voor 1989 uitgebracht zijn, dan was Business vast een persiflage van communistische leiders. Ook het dwangmatig collectivisme dat onder andere bezongen wordt in 'Alles is super', zou in de jaren tachtig geassocieerd kunnen worden met communistische eenheidsworst. Maar de muur is gevallen, Hollywood heeft geen communisten meer om af te schilderen als schrikbarende vijanden. In 2014 lijkt deze Business en zijn wereld het meest op onze eigen kapitalistische wereld met zijn bestuurders in dienst van ondernemingen en hun machtsposities: 'conformisme is vrede, verbeelding is de insurrectie', is het devies van Business.

Om zijn macht te verstevigen heeft Business allerlei verfoeilijke en kunstmatige grenzen vastgelegd tussen de verschillende 'werelden' (piratenwereld, ruimtewereld…) om de orde te bewaren en creativiteit te vernietigen. En zijn ultieme wapen is krachtlijm, hiermee kan hij voorgoed de wereldorde fixeren. Hij beschikt ook over het medialandschap en door middel van vervelende *sitcoms* worden de inwoners van deze wereld mak en dom gehouden.

En het zijn deze keer niet de superhelden die door middel van een uitzonderlijke gave de wereld zullen redden van deze tiran. De superhelden worden te kakken gezet. Het is Emmet, de meest doorsnee burger van deze Legowereld, die deze taak toegeworpen krijgt. Een *working class hero* die met zijn vrienden de handen in elkaar slaat, zich organiseert tegen deze tirannie en de strijd aangaat met de klassenvijand voor een vrije wereld zonder instructies en regels, controle en repressie.

Kortom, de film spreekt zich ondubbelzinnig uit tegen conformisme en autoriteit (instructies en regels) en voor een chaotische en scheppende vrijheid. Oh ja, en op het einde blijk ik toch wel Heer Business te zijn, da's wel confronterend wanneer de lichten weer aangaan en mijn kinderen me veelzeggend aankijken. Wil je jou of andermans kinderen een opstandig verhaal meegeven in een erg hip en aansprekend jasje, dan is deze Legofilm een aanrader.

Blockupy 2014: No Borders, No Banks

Sinds 2012 organiseert een brede coalitie onder de naam Blockupy in Frankfurt am Main directe acties tegen onder meer de Europese Centrale Bank. Op een grote internationale conferentie in Frankfurt in november 2013, met ruim 450 deelnemers, is besloten dat de opening van de nieuwe vestiging van de Europese Centrale Bank in Frankfurt in het najaar van 2014 massaal geblokkeerd zal worden. Vanwege de relatie tussen het Europese financiële crisisbeleid en het beleid van Europese regeringen ten aanzien van de Europese grensbewaking is er door de Blockupy beweging nadrukkelijk opgeroepen om tijdens de blokkadeacties ook doelen mee te nemen die betrekking hebben op het huidige Europese migratiebeleid. Hierover is enige tijd geleden een discussiestuk verschenen met de titel 'Blockupy meets No Border'.

DOOR RON VRIJ

Van banken naar grenzen

In eerste instantie waren de Blockupy acties met name gericht tegen het financiele crisisbeleid van de Troika; de Europese Centrale Bank (ECB), het IMF en de Europese Unie. Langzamerhand zijn de acties uitgebreid en richten ze zich ook tegen nationale banken en de profiteurs van het beleid. Centraal staat het feit dat de bezuinigingen en verdergaande privatisering dramatische gevolgen hebben voor de samenleving als geheel. Het crisisbeleid breekt in snel tempo het recht op sociale voorzieningen af en laat van een verzorgingsstaat niet veel heel. Deze maatregelen worden genomen om de kapitalistische samenleving te handhaven.

Tijdens de blokkadeacties in 2013 in Frankfurt werd al snel duidelijk dat de actievoerders zich niet alleen richtten op het financiële deel van Frankfurt maar ook op andere gebieden. Naast een effectieve blokkade van de Europese Centrale Bank werd ook een heel winkelgebied in Frankfurt geblokkeerd en moesten grote warenhuizen hun deuren sluiten. De argumentatie bij deze acties was dat grote commerciële bedrijven zich meer rekenschap moeten geven van arbeidsomstandigheden (in de landen waar kleding wordt gemaakt) en het verstrekken van volwaardige contracten aan hun eigen medewerkers; stop de uitbuiting van flexwerkers en schaf de één euro banen af! Bij nationale banken werden ook blokkades opgericht om te protesteren tegen *land grabbing*[1] en speculatie met voedsel. Er was ook aandacht voor gentrificatie (het duurder worden van de binnensteden). Tevens waren er blokkadeacties op het vliegveld van Frankfurt om te protesteren tegen de deportaties en om vrijheid van beweging voor iedereen op te eisen. Al deze directe acties hebben een signaal afgegeven aan politici, bankiers en multinationals, het signaal dat hun handelen vanuit kapitalistische motieven een destructieve uitwerking heeft op miljoenen mensen over de hele wereld. Deze directe acties werden gevoerd met de leuze 'wij zijn er niet schuldig aan en wij zullen het dan ook niet betalen'. We verzetten ons tegen continuering, handhaving en het redden van het kapitalisme over de ruggen van werkenden, werklozen, gepensioneerden, migranten, studenten en scholieren.

Het handelen van politici, bankiers en multinationals heeft een destructieve uitwerking op miljoenen mensen

De Vrije Bond en Blockupy

In het najaar van 2013 heeft de Vrije Bond tijdens een bijeenkomst besloten om actief te gaan mobiliseren in Nederland, zodat er tijdens de blokkadeacties van 2014 een grote groep Nederlandse activisten in Frankfurt aanwezig zal zijn. De redenen om aan deze mobilisatie mee te doen, door onder andere het verspreiden van informatie, zijn redelijk divers. Allereerst bieden deze acties een interessante mogelijkheid om directe acties (effectieve blokkades) te koppelen aan gedegen inhoudelijke kritiek op de kapitalistische samenleving waar de ECB een zeer belangrijke rol in speelt. Zoals eerder vermeld waren de Blockupy acties in 2013 wat betreft de onderwerpen enorm breed. Oftewel vrijwel alle aspecten die een kapitalistische wereld in stand houden of dat wat rechtstreeks voortvloeit uit de vrijemarkt ideologie kwamen in Frankfurt in de meidagen van 2013 aan de orde.

Blockupy koppelt directe actie aan gedegen inhoudelijke kritiek op de kapitalistische samenleving

Een volgend belangrijk argument is het gegeven dat deze grootschalig opgezette acties gecombineerd worden met een verdergaand model van directe actie, namelijk het daadwerkelijk blokkeren van banken, winkels, makelaarskantoren en vliegvelden. Hierdoor wordt het functioneren van deze neoliberale instellingen en organisaties in ieder geval één weekend in het jaar onmogelijk gemaakt.

Een derde reden is dat er in West-Europa weinig protest zichtbaar is op straat. Zeker in dit huidige tijdsgewricht met de voortgaande afbraak van de verzorgingsstaat, verdere individualisering, privatisering en bezuinigingen, zou men verwachten dat mensen in groten getale de straat op zouden gaan. De Blockupy actie is een helder initiatief dat aan mensen de boodschap mee zal geven dat massaal verzet noodzakelijk is en dat verzet op basis van gelijkwaardigheid en solidariteit ook mogelijk is.

Mobilisatie

De werkgroep Blockupy 2014 van de Vrije Bond (met steun van Kritische Studenten Utrecht en CREA) is sinds november 2013 langzaam bezig met het de wereld inslingeren van de oproep om aan te sluiten bij de Blockupy acties. De eerste keer was in december 2013 in Amsterdam tijdens het Global Uprisings festival. In januari 2014 werd er in het Plantage Doklaan café een avond georganiseerd met een uitgebreid informatief programma over de werking van de ECB, over de handelsverdragen tussen EU en VS en met een update van migrantenprotesten in Europa en Nederland.

Tijdens het 2.Dh5 festival in februari 2014 in Den Haag was de Blockupy workshop enigszins praktischer van aard. Na een korte historische beschouwing aan de hand van filmmateriaal en een toelichting op de eerste actieplannen van 2014 en het nieuwe ECB-gebouw, was er gelegenheid om actief mee te denken over hoe in Nederland Blockupy voorbereid kan worden. Er was wel enig animo om in mei 2014 deel te nemen aan de voorgestelde decentrale actiedag. Vanuit het Blockupy comité Frankfurt is het idee gelanceerd om in mei 2014 decentrale acties te houden en de daadwerkelijke blokkade te organiseren in het najaar als het nieuwe ECB gebouw geopend zal worden. Het organiseren van een decentrale blokkadeactie bij bijvoorbeeld een Apple Store (consumentisme), bij de Rabobank in Utrecht als oefening voor de ECB blokkade of bij een Randstad-vestiging tegen verdere flexibilisering (haar hoofdkantoor staat namelijk in Frankfurt), zou een inspirerende werking kunnen hebben. Naast ideeën over zogenaamde oefenacties waren er ook verzoeken om een goede website op te zetten. Tijdens een mogelijke info-tour door Nederland en België ligt het voor de hand dat ook de mogelijkheid van het organiseren van een gezamenlijke busreis naar Frankfurt aan de orde zal komen.

In mei worden in Europa decentrale acties gevoerd in kader van Blockupy

Opmerkelijk was dat er tijdens de open bijeenkomsten weinig tot geen kritiek werd geleverd op de organisatie van Blockupy en de daarbij aangesloten groepen. Sommige daarvan zijn namelijk redelijk centralistisch georganiseerd. Wanneer je de website van Blockupy bezoekt zie je vrij prominent staan dat de partij van Europees Links (EP) de Blockupy acties in alle facetten ondersteunt. En bij nadere bestudering van deze website kom je er al snel achter dat veel Europese communistische partijen zich bij de EP hebben aangesloten. In Duitsland heeft de politieke partij Die Linke zich vanaf de start intensief met Blockupy bemoeid. Binnen de Vrije Bond is dat wel een discussiepunt geweest. Desondanks is er toch een werkgroep Blockupy 2014 opgericht, vooral omdat de al eerder genoemde argumenten blijven staan. Zoals dat de directe acties betrekking hebben op veel gebieden (met verregaande eisen); er zijn immers niet zoveel antikapitalistische massamobilisaties. Hierbij benadruk ik graag de eisen van migranten en de solidaire ondersteuningsgroepen. Zij eisen namelijk de afschaffing van het Dublinverdrag,[2] vernietiging van alle vingerafdrukken, afschaffing van detentiecentra en vrijheid van beweging voor iedereen en overal. Ook belangrijk is de wijze waarop de Blockupy acties worden georganiseerd. De bijeenkomsten zijn talrijk en transparant wat betreft opzet en inhoud. Daarnaast is de Nederlandse werkgroep van mening dat door deelname er ook invloed uitgeoefend kan worden op bijvoorbeeld de berichtgeving voor, tijdens en na de Blockupy acties.

In de nabije toekomst is het de bedoeling dat er informatiebijeenkomsten zullen plaatsvinden tijdens de Alternatieve Boekenbeurs in Gent en op de Pinksterlanddagen in Appelscha.

Mail voor meer informatie naar: blockupy-frankfurt-nl-mobilisatie@lists.riseup.net of raadpleeg de website: http://www.blockupy-frankfurt.org

Noten:

1. Land grabbing is het in arme landen kopen of pachten van grote stukken land door (internationale) bedrijven, regeringen of personen.
2. Een verdrag aangenomen door de twaalf lidstaten van de Europese Gemeenschap in Dublin in 1990, dat bepaalt welk land verantwoordelijk is voor het in behandeling nemen van asielverzoeken. Het land waar een migrant zich het eerste meldt is volgens het verdrag verantwoordelijk voor het afhandelen van een verzoek tot asiel.

2014 Bakoeninjaar

Tweehonderd jaar geleden, op 30 mei 1814, werd Michail Alexandrovitsj Bakoenin op het landgoed Prjamoechino geboren. De anarchistische wereld heeft daarom het jaar 2014 tot Bakoeninjaar uitgeroepen.

Het eerste initiatief hiervoor is genomen door de groep Prjamoechino uit Rusland. Reeds kort na de internationale anarchistische bijeenkomst in Saint-Imier in 2012 zijn oproepen gedaan voor bijdragen aan een conferentie over Bakoenin en zijn

betekenis voor het anarchisme, die in Bakoenins geboorteplaats zal worden gehouden. De conferentie vindt plaats op 12 en 13 juli. In januari 2014 is men begonnen schriftelijke bijdragen te verzamelen voor een album dat bij die gelegenheid wordt uitgegeven.

Prjamoechino heeft ook een website opengesteld voor internationale berichten over andere evenementen in het Bakoeninjaar: bakunin2014.wordpress.com. Op deze site hebben ook de Internationale van Anarchistische Federaties en de Franse Anarchistische Federatie berichten geplaatst over verschillende initiatieven alsmede herdenkingen van Bakoenin. In ieder geval hebben groepen binnen de Franse Federatie een plan opgezet om Bakoenin te herdenken in Parijs en Lyon, in welke laatste stad Bakoenin heeft geprobeerd om tijdens de Commune van Parijs in 1871 een opstand te organiseren.

Daarnaast is er een Duitse website geopend: www.bakunin.de. Deze site bevat gedigitaliseerde manuscripten, bronnenmateriaal uit de negentiende eeuw en publicaties over Bakoenin en Bakoeninkenners uit het verleden, zoals Max Nettlau, Arthur Lehning en Jaap Kloosterman.

De anarchistische bibliotheek Circolo Carlo Vanza in Locarno organiseert een tentoonstelling over *mail art*. Deze is op 13 december 2013 geopend.

Van 16 tot 18 mei viert uitgeverij Bractwo Trojka in Poznan (Polen) haar twintigjarig jubileum. Bij die gelegenheid verzorgt zij tentoonstellingen en een lezingencyclus met Bakoeninkenner Antoni A. Kaminski. Ook geeft zij een citatenboek en een uitgave van Bakoenins briefwisseling met Sergej Netsjajev uit. Meer hierover kan je lezen op de site bakunin.pl.

In Bern, tenslotte, kan Bakoenins graf bezichtigd worden. Bezoekers zijn vooral welkom tijdens de anarchistische boekenmarkt van 16 tot 18 mei, waar een discussie over het anarchisme in het algemeen zal worden gehouden en op aanvraag rondleidingen worden gegeven.

Meer informatie over initiatieven en herdenkingen zal ongetwijfeld nog volgen.

Word vriend van het Ferdinand Domela Nieuwenhuis Museum

Het in stand houden van het Domela Nieuwenhuis Museum kost geld: apparatuur verslijt en veroudert en objecten moeten soms gerestaureerd worden. Er is een fonds, het Ferdinand Domela Nieuwenhuis-Fonds, dat ooit in 1914 is opgericht om Domela van een goede oude dag te verzekeren. Van de gelden die zijn overgebleven heeft het Fonds sinds 1924 steeds op bescheiden schaal middelen kunnen vrijmaken voor het museum, maar die schieten nu te kort.

Het Fonds wil namelijk niet alleen door het museum laten zien hoe het gedachtegoed van Domela Nieuwenhuis nog steeds kan inspireren. Het helpt ook bij de realisering van bijzondere tentoonstellingen in het museum. Jaarlijks organiseert het een lezing over een actueel onderwerp in het licht van het denken en handelen van Domela Nieuwenhuis. Verder geeft het elk jaar een penning plus een kleine aanmoedigingspremie aan een organisatie of groep, die werkt in de geest van Domela Nieuwenhuis. Wanneer de financiën het toelaten, verstrekt het Fonds ook subsidies.

Het Fonds is daarom op zoek naar vrienden, die willen bijdragen aan het in stand houden van het Domela Nieuwenhuis Museum. Het heeft voor dit doel een speciale rekening geopend, waarvan de gelden uitsluitend worden gebruikt voor het museum. Voor minimaal € 25,- per jaar bent u 'vriend van het Ferdinand Domela Nieuwenhuis Museum'.

U krijgt hiervoor gratis entree tot het museum, een uitnodiging voor de opening van exposities, een uitnodiging voor de jaarlijkse Domela Nieuwenhuis lezing en een gedrukt exemplaar van deze lezing. Ook bedrijven kunnen vriend worden, dan bedraagt de jaarlijkse bijdrage minimaal € 125,-.

U wordt vriend door storting van het door het door u gekozen op rekeningnummer
IBAN: NL29 INGB 0006 176167 van het Ferdinand Domela Nieuwenhuis Fonds. Nieuwe vrienden ontvangen na betaling als welkomstgeschenk het boek Sporen van Domela in Friesland. Uw bijdrage aan het museum is als gift aftrekbaar bij uw belastingaangifte.

Ik ben als een vrije wolf, vastgeketend aan de grond als een hulpeloze hond

Kroniek Repressie

In de gevangenis voor Chiapas

Byron Shane Chubbuck is een inheemse activist die 80 jaar moet zitten voor een serie bankovervallen in het zuidwesten van Amerika. Hij maakt deel uit van de Wolf Clan Cherokee/Choctaw en is grootgebracht in New Mexico. Zijn 'native' naam is Oso Blanco (Witte Beer).

DOOR ABC NIJMEGEN

Een fanatiek inzamelaar voor de Zapatistas

Chubbuck stond bij de FBI bekend als Robin Hood, omdat hij de medewerkers van de banken die hij overviel vertelde dat hij het geld stal om het aan de inheemse bevolking in Chiapas, die vecht voor haar onafhankelijkheid in Zuid-Mexico, te geven. Chubbuck begon zijn campagne in 1998. Hij werd voor het eerst gevangen genomen in 1999.

Op 13 augustus dat jaar kwamen twee FBI-agenten die onderzoek deden naar de bankovervallen naar Chubbucks appartement. De agenten waren Chubbucks vrouw aan het ondervragen toen Chubbuck zelf thuis kwam. Er ontstond een vuurgevecht tussen hem en de agenten. Hij kon ontkomen en vluchtte weg, niemand raakte gewond tijdens het vuurgevecht.

Later werd Chubbuck door de FBI opgespoord in een appartement bij familieleden. Het appartement werd omsingeld en Chubbuck gaf de familie een half uur de kans om ongedeerd het appartement te verlaten. Hijzelf bleef achter en brak door een van de appartementsmuren, waardoor hij via een aangrenzend appartement kon wegglippen. Hij heeft zich toen verscholen in verschillende appartementen, kwam twee uur later tevoorschijn en probeerde te vluchten. Hij werd beschoten met *beanbags* (zakken met loden kogels), achterna gezeten door een politiehond en uiteindelijk opgepakt.

Chubbuck werd aangeklaagd voor het beroven van dertien banken en poging tot beroving van een veertiende. Hij werd niet alleen veroordeeld voor de overvallen, maar ook twee keer wegens mishandeling van een agent, twee keer voor het bezit en gebruik van een vuurwapen en voor het plegen van misdaden met gebruik van een vuurwapen.

Na zijn ontsnapping bleef hij banken overvallen om geld op te kunnen sturen naar Chiapas

Ontsnapt en opnieuw gepakt

Op 21 december 2000 werd Byron Chubbuck vervoerd door US Marshalls (hoofdagenten, soms door het gerecht belast met speciale opdrachten) van het Albuquerque Federal Court naar de Santa Fe County Jail. Tijdens die rit is het Chubbuck gelukt om zijn handboeien los te maken en de achterruit van de gevangeniswagen stuk te maken. Zo wist hij te ontkomen. Chubbuck vertelde later in een radio-interview dat hij de sleutels van de handboeien van een gevangenisbewaarder had gekocht.

Chubbuck stond bij de FBI bekend als Robin Hood

Na zijn ontsnapping bleef hij banken overvallen om geld op te kunnen sturen naar Chiapas. De autoriteiten denken dat hij na zijn ontsnapping nog acht banken heeft overvallen. Hij werd door de FBI op de lijst van '15 meest gezochte' voortvluchtigen geplaatst.

Op 21 februari 2001 werd Chubbuck opnieuw opgepakt, nadat hij door de politie van Albuquerque in de borst was geschoten. Uiteindelijk is hij aangeklaagd voor twintig tot tweeëntwintig bankovervallen. Hij werd veroordeeld op veertien van de aanklachten. Uiteindelijk heeft hij minstens 165.000 dollar buitgemaakt.

Zelf schrijft Oso Blanco: 'Ik ben veroordeeld tot 80 jaar gevangenisstraf omdat ik banken heb beroofd en de vuurwapenwet heb overtreden. Ik heb banken overvallen en gaf dit geld aan de de inheemse krijgers in Chiapas. Ik ben door de FBI omgedoopt tot Robin Hood. Als je informatie over mij zoekt, hoef je mijn naam alleen maar in te vullen in Google en zal je naast de leugens van de mainstream media ook wat onafhankelijke interviews vinden waarin ik mijn visie op het hele verhaal kon geven. Doe dit en schrijf me als je dan nog steeds geïnteresseerd bent in het hoe en waarom van mijn zaak en mijn hulp aan anderen.

Soms voel ik de uitzichtloze pijn en afscheiding van mijn volk en naasten. Ik ben opgesloten in een hok. In een cementen cel, drieëntwintig uur per dag. Twee keer per week krijg ik recreatie. Ik heb niemand vermoord, toch word ik behandeld als een moordenaar – omdat ik mijn eigen leven verdedigde. Ze hebben de media verteld dat ik de meest gevaarlijke crimineel van Nieuw-Mexico was. Ze hebben beweerd dat ik een junkie was en lid van een *gang* en van geen waarde voor deze wereld. Nu ben ik als een vrije wolf vastgeketend aan de grond als een hulpeloze hond, alleen in zijn hok, terwijl zei me zeggen,"Hey Wolf, dat is je huis voor de komende 80 jaar". Dit is waanzin. Wie heb ik vermoord? – niemand! Wie heb ik verkracht? – niemand! Het is onrechtvaardig, de prijs die ik betaal als revolutionair strijder, maar ook als politiek gevangene.'

geschreven in Leavenworth 2004
Byron Shane Chubbuck # 07909-051
USP LEE
P.O. BOX 305
JONESVILLE, VA 24263
USA
Stuur geen geld, geef dit liever aan de scholen voor de kinderen van Chiapas.

Meer lezen:

http://www.osoblanco.org

THEMA:

'ZAPATISTAS'

DOOR DE REDACTIE

20 jaar geleden, op 1 januari 1994 deed het EZLN in Mexico van zich horen. De 'Zapatistas' zoals ze genoemd werden zouden het verzet tegen het neoliberalisme over de hele wereld mee een 'boost' geven. Ze refereerden naar heel diverse ideeën en concepten – er waren eerder nationale bevrijdingslegers geweest, al leken hun politieke hoogdagen vanuit West-Europa jaren geleden al te zijn gepasseerd. Ze verwezen naar het marxisme en de klassieke 'revolutie' van beroepsrevolutionairen die vanuit de bergen via een guerrilla de regering van een land probeerde over te nemen – een strategie die toen ook zijn beste tijd gehad leek te hebben. Ze verwezen ook naar de 'indigines' – een strijd die in West-Europa vaak in een ander (sub)cultureel universum aandacht kreeg, die van de NGO's.

Voor anarchisten was het dus van meet af aan een moeilijke relatie. Gaandeweg leken de grenzen echter te vervagen. Er werd werk gemaakt van democratische structuren; van gelijk(waardig)heid van vrouwen en mannen; van antiracisme, van alternatieve economie, en andere zaken zonder het militaire aspect uit het oog te verliezen. De vergelijkingen met de Spaanse Burgeroorlog leken steeds meer op te gaan in een internationalistisch perspectief.
De Zapatistas stelden immers dat de beste 'hulp' (naast waarnemers, internationale conferenties en andere directe hulp) vooral zou zitten in het voeren van onze eigen strijd.
In ieder geval is ook vandaag het laatste woord niet gezegd over de Zapatistas. Er lijken geen makkelijke antwoorden. Wel zeker bedenkingen, kritiek, vragen. Maar ook inspiratie, uitnodiging en bovenal een concrete strijd met concrete verwezenlijkingen en consequenties in het leven van concrete mensen.

Buiten de Orde vond de verjaardag van de opstand een goede gelegenheid om het thema terug op tafel te leggen en bespreekbaar te maken. Om te gaan zoeken naar verwezenlijkingen, parallellen, en vooral: mogelijkheden en uitdagingen voor onze eigen strijd. Want daar komt het uiteindelijk op aan: onze eigen vragen beantwoorden. We hopen dat deze verzameling teksten daar mee een aanzet toe kan zijn.

We hebben er dan ook voor gekozen weg te blijven van al te feitelijk-historische overzichten en grote discussies – die zijn op het internet voldoende te vinden. We wilden graag het bestaande debat aanvullen liever dan het te herkauwen. In dat licht komen naast de evidente geschiedenissen van Zapata en Mexico een literatuurlijst (en ook Sjakoo's Boekentips staan dit keer in het teken van het thema) ook een aantal minder voor de hand liggende aspecten aan bod: de 'marketing van de Zapatistas', een van meet af aan soms heel Westers aandoende manier om hun eigen beeldvorming te sturen en in eigen handen te houden; twee verslagen van Vrije Bond'ers ter plaatse en een zoektocht naar mogelijke parallellen buiten Chiapas. Op één van die mogelijke parallellen 'aan onze achterdeur' gaan we dieper in aan de hand van een (ingekorte) toespraak van Janet Biehl over de strijd in Koerdistan, de strategische en inhoudelijke evoluties daar en de relevantie voor wat vandaag de 'Arabische Lente' wordt genoemd. Geheel volgens de oproep van de Zapatistas zijn zij immers geen eiland gebleven. De gebeurtenissen zelf volgen elkaar in Koerdistan in razend tempo op – we kozen er dan ook voor in dit nummer vooral op de achtergrond in te gaan en hopen dat we op die manier de interesse kunnen wekken opdat onze lezers zelf de actualiteit kunnen gaan volgen. En opdat de discussie gevoerd kan worden over wat dit voor ons en onze strijd kan betekenen.

THEMA: 'ZAPATISTAS'

Emiliano Zapata, de man achter de legende

Of Zapata een anarchist was, staat ter discussie. En ook dit artikel zal geen antwoord geven op de vraag waar hij precies in deze traditie staat. Want Zapata was geen theoreticus, maar een voorman die een sociale strijd voerde, een plan daarvoor ontwikkelde en dat met politieke en militaire middelen probeerde te verwezenlijken. Daarin is hij zelfs succesvol geweest. Hieronder volgt een kort overzicht van gebeurtenissen die zich een eeuw geleden hebben afgespeeld.

DOOR JAN BERVOETS

Een pueblo kiest zijn vertegenwoordiger

In 1909 koos de Indiaanse dorpsgemeenschap (pueblo) van Anenecuilco in de staat Morelos, Mexico, een nieuwe leider, die het dorp zou verdedigen tegen claims van een vijandige omgeving. Dat werd de dertigjarige Emiliano Zapata Salazar, die naam had gemaakt met diverse botsingen met de 'sterke arm' en die bovendien over een kleine haciënda (ommuurde boerenhoeve) en dus over eigen middelen beschikte.

Zoals elk dorp in deze streek voorzag Anenecuilco in zijn bestaan door wat de agrarische omgeving opbracht en de gemeenschap deelde de grond en de opgebrachte producten. Onderlinge ruilhandel en een zo gevarieerd mogelijke teelt zorgden ervoor dat dergelijke gemeenschappen ruimschoots in hun behoefte konden voorzien en zelfstandig in het Mexicaanse landschap konden opereren. Maar deze traditionele orde van wederzijdse hulp werd wreed verstoord doordat zij niet paste in het stelsel van particulier eigendomsrecht, dat sedert 1857 constitutioneel in Mexico was ingevoerd. Voor de regering telden papieren eigendomsbewijzen, en daarover beschikten slechts de particuliere grondbezitters en de eigenaars van haciënda's. En zeker de 'liberale' grootgrondbezitters, de planters, werkten voor de export en hun eigen kapitaal, en niet voor de belangen van de pueblo's. Indianen die in hun bestaan wilden voorzien, moesten maar werken op de plantages – tegen lonen die de bazen voor hen wilden betalen en voor producten waarvan zij niet konden of wilden leven.

Toen de Mexicaanse revolutie begon

Zapata's missie was zich tegen deze vorm van wettelijk toegestane landroof te verzetten. Hij sloot zich rond 1910 aan bij de politieke oppositie tegen Porfirio Díaz, de toenmalige president van Mexico, die de aristocratie van grootgrondbezitters vertegenwoordigde. Hij maakte propaganda voor de Mexicaanse liberale partij, die mede werd opgericht door de principiële anarchist Ricardo Flores Magón. Magón was de auteur van een boekwerk *Tierra y Libertad* (land en vrijheid), gebaseerd op het gedachtegoed van Proudhon en Kropotkin, en zijn ideeën gaf Zapata de theoretische onderbouwing voor zijn strijd voor landhervorming. Magóns liberale partij deed mee aan de parlementsverkiezingen en Zapata voerde daarvoor ook zijn eigen propaganda. In 1910 was de presidentskandidaat Francisco I. Madero, maar die was helemaal geen anarchist – maar constitutioneel democraat en dus staatspoliticus. Toen Díaz op frauduleuze wijze zijn verkiezingen won, begon Madero de gewapende opstand. Zapata vormde het Bevrijdingsleger van het Zuiden. In 1911 werd Díaz werd uit zijn macht ontzet. Voordat het echter tot een constitutie kwam stelde een interim-president, Francisco León de la Barra, die een oude medestander van Díaz bleek te zijn, zijn vriend, de autoritaire en impopulaire generaal Victoriano Huerta aan als gouverneur van Morelos en ook andere zuidelijke staten kregen in strijd met hun veroverde rechten dergelijke personen aangewezen. Magón verzette zich tegen iedere vorm van regering en Zapata ontwikkelde zelf een politieke praktijk waarbij coalities werden gevormd met andere partijen.

Zapata, die zich verraden voelde, proclameerde het Plan van Ayala, waarin hij weliswaar de regering erkende, maar niet de gouverneurs die De la Barra had aangesteld. Hij riep alle zuidelijke Indiaanse provincies (dus ook Chiapas en Oaxaca) op tot verzet. Wat hij met zijn plan en de daaraan verbonden strategie bewerkstelligde was dat er binnen de Mexicaanse staat een permanente dubbele macht begon te ontstaan: de macht van de pueblos met steun van de bewapende eenheden van Zapata in Morelos tegenover de centrale macht van de Mexicaanse staat. Maar – al zocht hij wel medestanders – deze macht heeft hij niet gebruikt om een abstract federalistische constitutie van onderop voor heel Mexico uit te roepen en hij heeft ook geen concrete voorstellen gedaan tot ontbinding of vervanging van de staatsmacht, zoals Magón dat wel had gedaan.

Burgeroorlog en genocide

Toen Madero eindelijk werd gekozen had Zapata de staat Morelos georganiseerd voor een gewapende actie om zijn plan door te voeren, maar hij weigerde daarbij deel te nemen aan de centrale regering in Mexico. Maar tot een concessie van Madero kwam het niet. Huerta pleegde in oktober 1912 – met steun van de Amerikaanse ambassade – een anti-democratische staatsgreep en riep zichzelf tot dictator uit. Madero kwam daarbij om het leven. Gouverneur van Morelos was Juvencio Robles, een racistische houwdegen die nog door Madero was aangesteld. Robles ontzegde alle inwoners van Morelos het recht van enige organisatie, omdat zij van nature medeplichtig waren aan 'de bandietenbende van Zapata', die ook wel 'de Attila van het zuiden' werd genoemd. Hij organiseerde 'strategische dorpen' vlakbij de steden, naar model van de Britse concentratiekampen van de Boerenoorlog om de macht van de pueblos te breken. De verlaten pueblos brandde hij af. Het leger stond het nu vrij te schieten op iedereen die daarbuiten rond liep. Maar alle indianen verlieten de steden en trokken de bergen in en begonnen van daaruit guerrilla's, die de infrastructuur van het leger wisten te ontregelen. En planters, voor wiens belangen Robles meende op te komen, werden

uiteindelijk zelf gearresteerd omdat zij voor de bescherming van hun haciënda's contact zochten met Zapatistas.

Hiermee begon in Mexico de burgeroorlog, want het Constitutionalistische Leger van Venustiano Carranza begon een opmars tegen de regering. Hij kreeg de steun van Zapata en Pancho Villa, beiden federalisten, en samen wisten zij Huerta te verdrijven, die ook door velen in de Verenigde Staten als een tiran werd gezien.

Zapata zelf opereerde praktisch als 'president' van de staat Morelos

De pueblos aan de macht

Zapata's guerrilla kreeg de macht over Morelos, en over grote delen van de nabij gelegen staten Puebla, Tlaxcala, Mexico en Gerrero, die sedertdien altijd te maken kregen met aanvoerders van Zapatas's troepen. In december 1914 ontmoetten Zapata en Pancho Villa elkaar in Mexico-Stad, maar geen van beiden deed een poging om zitting te nemen in de regering. Zapata hield met Villa een intocht en een parade om zijn macht te tonen; daar bleef het bij. Hij zou met Pancho Villa naast de presidentsstoel hebben gestaan, en Villa zou daar voor de grap zelf op hebben gezeten, maar Zapata wilde daar niet aan: 'die stoel is te groot voor mij'. De anarchistische theoreticus Manuel Palafox, die hem adviseerde, deed echter mee met een door Carranza ingestelde regering en wist zelfs een decreet voor landhervorming door te voeren die aan de pueblos een wettig eigendomsrecht voor hun grond toekende. Zapata zelf opereerde praktisch als 'president' van de staat Morelos, dat zich van de door Robles veroorzaakte schade kon herstellen.

Zapata en Carranza mochten elkaar niet. Carranza was weliswaar revolutionair, maar vanuit een centraal staatssysteem en Zapata wilde niet ontwapenen voordat de rechten van de pueblos waren verzekerd. En dat belemmerde een behoorlijk handelsverkeer tussen Mexico-Stad, waar voedseltekort was, en Morelos, waar de pueblos over overvloedige oogst van hun producten konden beschikken. En zo ontstond er opnieuw een burgeroorlog, waarin volgens de moraal van het revolutionaire staatsgezag alles geoorloofd was. Carranza's troepen wisten in het voorjaar van 1915 Villa naar het noorden terug te dringen, en hadden toen voldoende macht om met Zapata's leger af te rekenen. Dat ging snel, want Zapata's aanvoerders werden nagenoeg direct uitgeschakeld.

Opnieuw verwoesting en herstel

Toen generaal Pablo González in 1915 naar Cuernavaca. oprukte, trok Zapata de bergen in om de guerrilla te hervatten. González veroverde de stad, executeerde het stadsbestuur, deporteerde de rest van de functionarissen en hield een jaar lang de staat Morelos bezet. Hij voerde in elke pueblo massa-executies uit, nam alle oogsten en duizenden stuks vee in beslag, evenals de machinerieën van de haciënda's, die hij naar de markt in Mexico-Stad bracht. Naar buiten toe propageerde González dat dit werk was om 'sociale hervormingen' door te voeren – dat zou dus volgens het decreet van Palafox moeten zijn. In werkelijkheid werd Morelos uitgezonderd van de werkelijke hervormingsplannen die op gezag van Carranza in andere staten plaats vonden, zoals de vrije gemeenteraadsverkiezingen. González bestuursraad bestond op één indiaan na uit zijn eigen aangewezen soldaten. Het was Zapata die als alternatieve leider een gecorrigeerde versie van Carranza's gemeenteplan propageerde en daarmee González dictatuur aan de kaak stelde. In naam daarvan ondernam zijn guerrilla tal van succesvolle sabotageacties tegen diens leger en met vijfduizend man onder zijn controle wist hij de zevenduizend soldaten van González te verdrijven. González liet een uitgeplunderd land achter, waar geen hacienda meer overeind stond en waar door massa-executies (bij honderden!) en uithongering de bevolking van de pueblo's was vernietigd of verstrooid. De bewoners waren, als ze niet waren doodgeschoten, ergens in de sloppenwijken van Mexico-Stad geklinkerd; sommigen zwierven als bandieten rond.

Aan Zapata en zijn strijders, die over heel het zuiden van Mexico actief waren geweest met het saboteren van spoorwegen en kazernes, nu de taak om de provincie zonder enige hulpmiddelen weer op te bouwen, terwijl González nog aan de grenzen stond. Dat herstel kon niet anders dan bij decreet: door de vorming van comités die zich bezig hielden met de regeling van openbaar opbouwwerk, onder anderen door scholen en de mensen daarbij te betrekken. Zapata voerde wettelijke regels in naar model van Palafox, met in elk dorp een agrarische autoriteit om de landbouw te organiseren. Toch zorgde hij ervoor dat deze 'autoriteiten' zoveel mogelijk door de dorpelingen werden gedelegeerd. Want de nu gereorganiseerde stadsraden zouden de grondslag worden van een organisatie van onderop in een samenwerkingsverband. Onmachtig om in de omliggende provincies iets uit te richten tegen zapatistische guerrilla's ruimde González op 7 juli 1917 tijdelijk het veld; hij moest zich bezinnen op een andere tactiek.

Laveren in het politieke veld – tot het einde

Maar al hield Morelos stand, de Zapatistas moesten wel rekening houden met het feit dat Carranza elders in Mexico niet meer te verslaan was en dat zij met de strijd voor hun eigen sociale belangen alleen stonden. De anarchie kon slechts in één provincie gerealiseerd worden (dus niet), en dat betekende dat er met andere politieke stromingen gepacteerd moest worden. En dat betekende schipperen, interne discussies, beschuldigingen van verraad. En omdat de beweging al ervaring had met executie van medestanders die feitelijk bandieten bleken te zijn, konden ook personen die ongewenste contacten hadden met politieke leiders (Díaz leek ook een optie!) of in Morelos de opstand propageerden de doodstraf riskeren. Het kwam tot een dramatische crisis, toen Zapata's jeugdvriend en oude 'leraar in de anarchie' Otilio Montaño door een zapatistisch tribunaal onder leiding van Palafox tot de kogel werd veroordeeld. De

jolige Zapata zelf werd nu een sombere persoonlijkheid, die men beter uit de weg kon gaan. Hij liet zich nu raden door Gildardo Magaña, die probeerde langs diplomatieke weg de vrede te bereiken. Wel vaardigde hij allerlei oproepen tegen Carranza uit en nam hij vooral contact op met tegenstanders, hij toonde zich ook bereid tot onderhandelen. González bleek nu bereid te zijn de bevolking van Morelos met rust te laten als hij gebieden veroverde en won nu terrein. Hij hoopte nu dat de mensen die hij spaarde liever rust wilden dan de sociale samenleving van Zapata en dacht dat te bereiken door Zapata uit te schakelen.

De outlaw-president, die ook de aandacht van bepaalde agressieve diplomaten in de Verenigde Staten had getrokken, was als een terrorist geëxecuteerd

Op 9 april 1919 nodigde generaal Jesús M. Guajardo, een zetbaas van González, Zapata uit voor een ontmoeting op diens eigen haciënda. In afwachting van de gesprekken werd Zapata echter door plotseling binnenvallende soldaten onthaald met een kogelregen en zijn lijk werd in triomf door zijn tegenstanders rondgedragen. De outlaw-president, die ook de aandacht van bepaalde agressieve diplomaten in de Verenigde Staten had getrokken, was als een terrorist geëxecuteerd. Hij zou net als Jesse James en Pancho Villa in Hollywoord als filmheld blijven voortleven.

¡Tierra y libertad!

Maar met deze moord op de leider slaagden González en Carranza er niet in de zapatistische beweging te breken. Wel was Magaña bereid om te onderhandelen, mede omdat er nog altijd een interventie van de Verenigde Staten dreigde. In 1919 bereikte hij een akkoord met Carranza: de meerderheid van het zapatistische leger gaf zich aan González over en kreeg amnestie. Maar toen deze capitulatie ertoe leidde dat de planters weer de macht kregen en indianen van hun grond begonnen te verdrijven, koos hij de kant van Alvarez Obregon die tegen Carranza de wapens opnam. Het opnieuw gemobiliseerde zapatistische leger – waarvan een minderheid nog als 'outlaw' guerrilla voerde in de aangrenzende staat Puebla – opereerde nu als de rechterhand van Obregon onder leiding van Zapata's oudste onderaanvoerder De la O en hielp hem daarmee in april 1920 aan de macht. Ditmaal werd González definitief verdreven en toen Obregon in november als president werd geïnstalleerd, was de Mexicaanse revolutie voltooid. Dat gold ook voor de Zapatistas, die nu hun doel hadden bereikt. De indianen kregen de macht over de staat Morelos en alle rechten om hun landhervorming uit te voeren.

Vanaf die tijd hadden de pueblos de macht over hun eigen grond en konden de boeren werken volgens het sociale Plan van Ayala, maar wel binnen het systeem van een kapitalistische marktwerking. Het stelsel is daarom niet permanent in stand gebleven, daarvoor was de economische schade die de bezetting van González in 1916 had berokkend te groot. Na twintig jaar zwichtte de bevolking voor de verlokkingen van de urbanisatie en maakte het stelsel plaats voor industriële landbouw. Daardoor viel de provincie weer in handen van de staat. Palafox overleefde deze ondergang nog als minister van landbouw in een van de Mexicaanse regeringen.

Zijn strijd was een permanente gewapende strijd voor de autonomie van Morelos

Geschiedenis of legende?

Zapata's legende is blijven voortbestaan. Hij is het voorbeeld geweest van grote groepen Spaanse anarchisten, die na de Spaanse Burgeroorlog onder de dictatuur van Franco guerrilla's hebben voorgesteld, en van guerrillatheoretici als Che Guevara en Mao Zedong. Zijn strijd was een permanente gewapende strijd voor de autonomie van Morelos en zijn macht in deze provincie. Voor een deel is het een verhaal van decreten, documenten, diplomatie en strategisch leiderschap, en marxistische guerrillatheoretici hebben daaruit ten onrechte gedestilleerd dat het een kwestie was van een goed leidersbeginsel, of – erger nog – dat het een offensieve strategie was, die los staat van de lokale verdediging van de rechten van het volk of de massa (Regis Debray in 1968 als propagandist voor Che Guevara).

Wat voor Zapata het eerst telde was het sociale concept van zijn samenleving als programma voor de ideale maatschappij. Onafhankelijkheid van de centrale staat was daarvoor een randvoorwaarde. Anarchisten als Flores Magón zijn theoretisch verder gegaan. Terwijl Zapata nog naar coalities zocht, heeft Magón principieel *alle* regeringsvormen in Mexico bestreden, om te beginnen met Madero. Zelf riep hij nog een sociale republiek in Mexico uit, maar ageerde ook in de Verenigde Staten, waar hij in de gevangenis belandde; in 1923 overleed hij in Leavenworth. De huidige Zapatistas hebben steun van de Magónistas, die een eigen website en een eigen organisatie hebben.

In hoeverre zijn de Zapatistas waarover elders in dit nummer wordt gesproken met hun voorganger te vergelijken? In de verwezenlijking van hun sociale doelen, die ze heel concreet formuleren als belangenstrijd volgen zij zeker hun spoor. Ook in hun machtsvertoon waar dat nodig is: de mars op Mexico doet herinneren aan Zapata's overwinning van 1915. Maar de hoofdzakelijk gewapende strijd die Zapata moest voeren is voor een groot deel vervangen door geweldloze actie. En het bewustzijn dat hun actie exemplarisch is voor een wereld met een beter milieu of een ander sociaal stelsel leidt er ook toe dat zij, samen met andere Mexicaanse groepen, een bijdrage leveren aan de anarchistische propaganda en de strijd tegen de globalisering van het kapitaal.

Literatuur: John Womack, *Zapata and the Mexican Revolution* (New York 1968).

THEMA: 'ZAPATISTAS'

De opstand als een spektakel

Twintig jaar geleden hebben de Zapatistas de machten in Mexico uitgedaagd. De Zapatistas hebben daarbij een uitgekiende communicatiestrategie gehanteerd. Ze beschikken over een sterke 'merknaam' met een bijpassend tot de verbeelding sprekende beeldtaal, in het bijzonder de met bivakmuts getooide, pijp rokende subcomandante te paard. Om in hun missie te slagen, moesten ze niet alleen de politieke en militaire macht doorbreken, maar zouden ze ook de harten overal in de wereld moeten veroveren. Om dat te realiseren hebben ze hun eigen 'taal' ontwikkeld die goed aansloot bij de hedendaagse Mexicaanse (maar ook ver daarbuiten, niet in het minst bij de grote buur) populaire volkscultuur van die tijd.

door Dwayne Laer

Wie zijn de Zapatistas?

De Zapatistas zijn ruim twintig jaar geleden op het wereldtoneel verschenen. Waarschijnlijk zijn er niet veel mensen die géén beeld hebben van de rebellen uit Chiapas. Maar hoe komen we aan dat beeld, wie heeft dat beeld gemaakt, wie is eigenaar van dat beeld en doet dit beeld wel recht aan de aard van de deze rebellenbeweging? Ik heb niet de pretentie om in dit schrijven al deze vragen te beantwoorden. In een wereld met moderne communicatiemiddelen en een globaliserende economie wordt door verschillende zogenaamde linkse en rechtse intellectuelen gesuggereerd dat de tijd van de grote verhalen, van de sterke ideologieën voorbij is. Het doel van dit artikel is inzichtelijk maken hoe niet alleen een politieke en of militaire strategie gehanteerd kan worden om de heersende machten met succes uit te dagen. De vraag of er een uitgekiende communicatiestrategie nodig is voor succes, kan ik niet beantwoorden. Wel zal ik op het einde van dit stuk daar enkele afsluitende bedenkingen over maken.

Maar eerst, wie zijn de Zapatistas? Wellicht zijn er andere stukken in dit thema van *Buiten de Orde* die hier meer uitgebreid op in gaan, maar voor de opbouw van dit stuk is het belangrijk hierop kort terug te komen. Het is natuurlijk moeilijk om te bepalen wie de Zapatistas zijn, er bestaan namelijk veel tegenstrijdige beschrijvingen over deze beweging. En wie kan best bepalen wie de Zapatistas zijn? In eerste instantie, lijkt me, de Zapatistas zelf, maar in dit schrijven zal ik proberen aan te tonen dat het beeld dat de Zapatistas over zichzelf naar buiten brengen, niet per se een natuurgetrouwe voorstelling is, als dat al zou bestaan. Of beter, dat het beeld dat ze naar buiten brengen een zorgvuldig, bewust en intentioneel geconstrueerd beeld is. De Mexicaanse staat is per definitie een onbetrouwbare bron. Dan blijven al dan niet neutrale of onafhankelijke deskundigen of rapporteurs over. Maar ook zij zijn afhankelijk van de informatie die ze zelf kunnen vergaren of van informatie die ze krijgen van betrokkenen.

Daarom probeer ik bij het schetsen van het beeld zoveel mogelijk te blijven bij historische feiten. De Mexicaanse staat presenteerde zich in de jaren voorafgaand aan de opstand van de Zapatistas als een sociaal en economisch stabiel en voortvarend land. Met de opstand van de Zapatistas, die exact dag op dag 35 jaar na de opstand in Cuba plaatsvond, doorbrak deze beweging de façade van een succesvolle staat. Zij eisten namelijk land, gerechtigheid, democratische hervormingen en een einde aan de onderdrukkende eenpartijstaat. De slecht bewapende indiaanse rebellen stelden dat armoede, landloosheid, ongelijkheid, ongeletterdheid en bestuurlijke corruptie een reëlere omschrijving is van het 'echte' Mexico.

De beweging kwam duidelijk voort uit een linkse politieke traditie. In eerste instantie is de beweging ontstaan uit linkse stedelijke guerrilla groeperingen met een duidelijke marxistische insteek. In 1993 hebben Marcos en andere linkse leiders met het ondertekenen van de principeverklaring van NLF (Nationaal bevrijdingskrachten) hun marxistische kijk op de wereld bevestigd.

Al vanaf het begin, de eerste januari van 1994, met het veroveren van enkele dorpen in Chiapas, heeft de beweging sterke persconferenties gehouden. De bivakmuts waarmee de rebellen zich vertonen, de aftandse wapens waarmee ze het staatsleger van Mexico te lijf gingen en het inheemse karakter van de beweging zorgde voor veel sympathie voor de Zapatistas. Deze elementen van hun strijd zijn tekenen dat deze beweging niet zonder een communicatieplan zich in de strijd heeft geworpen. Dat ze zo bewust bezig zijn geweest met hun uitstraling, met de inhoud én de vorm van hun boodschap, maakt het voor de buitenstaander moeilijk te achterhalen wat feit en wat fictie is. Dus of de hierboven beschreven 'feiten' ook feiten zijn en of het ook alle noemenswaardige feiten zijn, durf ik niet te garanderen.

Propagandaoorlog

Als je alle verslagen, reportages, persconferenties die over de Zapatistas bestaan eropna leest, dan valt op dat er wel meerdere beelden naar voor komen. Op zich is dat niet zo gek, voor- en tegenstanders hebben allebei hun belang bij een bepaalde beeldvorming. Maar bij de Zapatistas is er meer aan de hand. Zij zijn namelijk van het begin af erg bewust bezig geweest met hun *appearance*.

Het begin van de opstand is zo in elkaar gestoken, dat het op de sympathie van de pers en de publieke opinie kon rekenen. De militaire strategie bestond uit het afzetten van de belangrijke toegangswegen van San Cristobal door goed bewapende rebellen. De licht bewapende rebellen marcheerden naar het centrum en namen het gemeentehuis over. En zoals gepland hadden de camera's alleen maar oog voor de *shabby* bewapende landloze Maya's.

Het begin van de opstand viel samen met de dag dat het NAFTA-verdrag (Noord-Amerikaanse vrijhandelsovereenkomst) in werking trad en met de vijfendertigste verjaardag van de Cubaanse opstand met Che Guevara. Vooral het inwerking treden van NAFTA heeft veel symbolische en daarom ook strategische waarde. De NAFTA regelt de handelsvoorwaarden tussen onder andere Mexico en VS en is erg omstreden. Het zijn formele, bindende afspraken en dictaten waarmee heel veel hindernissen en regels ter bescherming van nationale economieën werden weggenomen. Zo werd het mogelijk verregaande privatiseringen van publieke ondernemingen stevig door te drukken en werd elke natie een pion in een snel globaliserende, neoliberale economie. Kortom, genoeg redenen om een opstand te beginnen, zou je kunnen zeggen.

Op de tweede dag van de opstand organiseerden de opstandelingen al persconferenties en verspreidden zij theatrale foto's. De eerste week van de opstand werd vooral de trom van de klassenstrijd geroerd, waarmee ze ook de headlines van de internationale pers haalden. Pas na een week, wanneer ook de toenmalige president de Zapatistas probeerde weg te zetten als buitenlandse communisten, benadrukten de Zapatistas de strijd voor rechten van de lokale, arme indiaanse bevolking. De poging van de president om de Zapatistas als buitenlandse, extreem linkse terroristen te marginaliseren mislukte. De Zapatistas konden rekenen op veel internationale persaandacht en brede internationale steun.

Voor de steun van de internationale pers en publieke opinie hebben de Zapatistas getracht om moderniteit met tradities te koppelen. Terwijl ze gebruik maakten van beelden uit het Mexicaanse verleden en eisen formuleerden, die al heel lang speelden, maakten de Zapatistas ook dankbaar gebruik van moderne communicatiemiddelen, zoals het internet en de internationale pers. Op deze manier deden de Zapatistas afbreuk aan het heersende beeld over Mexico dat door de PRI-machthebbers naar voren werd gebracht.

De cultstatus van Subcomandante Marcos is illustratief voor deze propagandaoorlog. De bivakmuts, de pijp, de schouderriem met kogels, de revolutionaire accessoires die geleend werden van Zapata, Che, Arafat en ook van filmhelden zoals Zorro en de Mexicaanse worstelaar 'El Santo', het zijn allemaal elementen die Marcos gebruikte om zichzelf en de beweging te profileren als authentiek Mexicaans, maar tegelijkertijd als eigentijdse knuffelbare revolutionairen. De omarming van de Zapatistas door de populaire cultuur is echter ver gegaan. De meest gekke parafernalia zijn te vinden op de Mexicaanse en Latijns Amerikaanse markt: poppetjes, pins en badges, koelkastmagneten, skimutsen, condooms, je kunt het niet zo gek verzinnen.

Beeld in de internationale media

Het beeld dat de internationale pers van deze rebellenbeweging heeft neergezet, is op zijn minst onvolledig. Eigenlijk is het een geromantiseerd beeld, dat niet de hele werkelijkheid weergeeft. Dat is natuurlijk niet per se erg, want de gevestigde media zijn niet de vrienden van opstandelingen. Het is echter wel interessant om vast te stellen dat opstandelingen toch de vrienden kunnen worden van internationale media.

Samengevat schetsten de meeste media van de Zapatistas het beeld van een niet-ideologische en indiaanse rebellenbeweging. In het jaar van de opstand is er internationaal heel veel aandacht voor de Zapatistas. Marcos wordt vergeleken met Robin Hood, ze zouden strijden voor politieke rechten zoals deze rechten in de Verenigde Staten zouden bestaan. Met de door de gevestigde media geplaatste stempel 'niet-ideologisch', wordt volledig voorbij gegaan aan de duidelijke marxistische wortels van deze beweging en de verschillende verklaringen die door Marcos en de zijne zijn verspreid.

De internationale pers heeft de Zapatistas ook verbeeld als een volledig inheemse beweging, georganiseerde indianen die voor hun rechten opkomen. Daarbij is genegeerd dat net zo veel van de rebellenleiders voortkwamen uit de uitgebuite Maya-gemeenschappen als van de Mestizo, linkse *organizers* uit Mexico City.

De eerste verklaringen na het begin van de opstand gingen helemaal niet over rechten van de inheemse bevolking. Het was echter een oorlogsverklaring tegen de Stalinistische dictatuur en ze eisten werk, land, huisvesting, eten, onderwijs, gezondheidszorg, vrijheid, onafhankelijkheid, gerechtigheid, democratie en vrede. Deze verklaring paste veel beter in een linkse, marxistische traditie dan in de traditie van (strijd van) inheemse volkeren. Pas later zouden de Zapatistas het indiaanse karakter van de beweging benadrukken en zouden de indiaanse rebellen in het centrum van de aandacht komen te staan.

Over de positie van Marcos in de beweging wordt veel gespeculeerd. Is hij slechts een woordvoerder of deelt hij ook de lakens uit? Hoe democratisch is de beweging? Is het mogelijk dat de inheemse Zapatistas Marcos zien als een soort van mystiek of religieus personage, passend bij de Maya-cultuur? Hoe verhoudt de militaire leiding zich ten opzichte van het bestuur in de bevrijde gemeenschappen? Onder andere door het illegale karakter van EZLN en de staatsrepressie tegen de Zapatistas, is er weinig bekend over de interne structuur van EZLN en het democratische karakter daarvan. Het ontbreken van duidelijke informatie hierover, laat de deur natuurlijk open voor het romantiseren en zelfs mystificeren van de Zapatistas en hun Subcomandante Marcos.

Conclusie

Ik heb het in dit artikel niet gehad over politieke of militaire strategie. Laat er geen misverstand over bestaan: de Zapatistas en de EZLN in het bijzonder hadden wel degelijk een politieke en militaire strategie. Het is echter volgens mij onmiskenbaar dat de Zapatistas een duidelijk idee hadden hoe ze met de internationale en gevestigde media om zouden gaan. Ze hadden volgens mij een aantal doelstellingen ten aanzien van die pers en het communiceren van hun boodschap naar de 'buitenwereld' en hadden daar een strategie bij bedacht om die doelen te realiseren. Deze doelen ten aanzien van de pers stonden op hun beurt weer in dienst van de meer fundamentele doelstellingen van de Zapatistas, namelijk autonomie, vrijheid, gerechtigheid en een einde aan hun armoede.

Er zijn twee belangrijke elementen in de strategie: de inhoudelijke boodschap die naar buiten werd gebracht én de manier waarop. De klassiek marxistische retoriek werd achterwege gelaten en evolueerde naar een meer modern verhaal over autonome municipaliteiten en radicale democratie. De publieke opinie en de internationale pers moest nog wennen aan de zelfbenoemde overwinning van het kapitaal en het einde van de Grote Verhalen met de val van de Muur. En dus een beweging die zichzelf niet meer expliciet marxistisch noemt, of de bijbehorende begrippen hanteert, moest wel niet-ideologisch zijn. Wisten zij veel dat vier jaar later in Seattle een uitbarsting van protest en rebellie plaats had, dat niets meer had met het oude communisme, maar bevrijd door het einde van de Koude Oorlog zichzelf opnieuw kon uitvinden en profileren. Ook op ideologisch gebied.

Niet minder belangrijk is de manier waarop de boodschap naar buiten werd en wordt gebracht. Het was een strijd om wie het overwicht in het discours haalt, wie de frames bepaalt, wie de harten van de publieke opinie weet te winnen. Een ware propagandaoorlog met hoogtechnologische middelen (bedenk maar dat het internet pas in 1993 voor gewone gebruikers toegankelijk werd), waarbij naast een specifiek taalgebruik vooral de beeldenoorlog cruciaal is gebleken.

De bivakmuts, waarover gezegd wordt dat die gedragen wordt om gezien te worden terwijl eigenlijk de bivak dient om je gezicht te verbergen, is exemplarisch en illustreert hoe je beeld en taal kunt gebruiken om een spektakel te laten zien. Het gebruik maken van elementen uit de volkscultuur en de Mexicaanse geschiedenis om een nieuw en eigentijds imago op te bouwen, het in beeld brengen van slecht bewapende indianen en de sterke persconferenties en verklaringen van de Zapatistas zijn ingrediënten die alles tezamen de propagandaoorlog duidelijk in het voordeel van de Zapatistas hebben beslecht. En dit speelde zich allemaal af in een periode waar FARC, ELN (Nationaal bevrijdingsleger uit Colombia) en het Lichtend Pad actief waren in Zuid-Amerika, die helemaal niet op (veel) steun of sympathie van de publieke opinie en de internationale pers konden rekenen.

Tot slot wil ik nog een kritische noot plaatsen bij de communicatiestrategie van de Zapatistas. De aandacht van de publieke opinie en de internationale pers is van korte duur en vluchtig en kent zijn eigen dynamiek en wetmatigheid. Hoewel de strijd van de Zapatistas niet aan actualiteit heeft ingeboet – alles waarvoor (of waartegen) ze de wapens hebben opgenomen, is nog steeds aan de orde van de dag – is er toch nog weinig aandacht voor hun strijd. De aandacht leeft even op bij het twintigjarig bestaan van de opstand, maar de verslaglegging zoals in de jaren negentig is sterk verminderd. Om dus in beeld te blijven, moesten de Zapatistas er blijven voor zorgen 'nieuws' te blijven. In een wereld waar de houdbaarheidsdatum van iets 'nieuws' steeds korter wordt, is het voor een rebellenbeweging moeilijk om de veranderende smaak van de populaire cultuur te volgen en de concurrentie met ander belangrijk Mexicaans of Zuid-Amerikaans 'nieuws' te winnen. In een poging 'nieuws' te maken, is een erg uitgebreide merchandising tot stand gekomen, waarbij Zapatistas T-shirts, buttons, posters, bivakmutsen, condooms en nog veel meer te koop was. Je kunt met betrekking tot de communicatiestrategie dus de vraag stellen of het een beweging met zo'n strategie als die van de Zapatistas zich niet te kwetsbaar maakt doordat ze afhankelijk wordt van de wetten en grillen van (massa)communicatie, het beïnvloeden van de publieke opinie en van de populaire cultuur. De vrees van de Zapatistas voor het ingekapseld worden door de staat, en de strijd daartegen, waarvoor een bepaalde communicatiestrategie is ontwikkeld, heeft er misschien wel voor gezorgd dat de Zapatistas ingekapseld zijn geworden door de populaire cultuur.

Dit artikel is grotendeels gebaseerd op een onderzoek van M. Clint McCowan: *Imagining the Zapatistas: Rebellion, Representation and Popular Culture*, (Omaha, *International Third World Studies Journal and Review, Volume* XIV, 2003), p. 29-34.

THEMA: 'ZAPATISTAS'

Mexico: panorama van verzet

De opkomst van de Zapatista's in 1994 vond plaats terwijl de Mexicaanse staat en maatschappij zich in een dubbele overgang bevonden. Er was een economische transformatie gaande: van een met staatsinvloed, staatsbedrijven en afgeschermde markten gereguleerd kapitalisme tot een neoliberaal kapitalisme, met geprivatiseerde bedrijven en open grenzen voor kapitaal. Er was ook een politieke transformatie, van een feitelijk als éénpartijstaat geregeerd Mexico met een gesloten politiek bestel naar een staat met meerdere onderling strijdende machtscentra, met een meerpartijenstelsel maar ook met groeiend geweld tussen staatsmacht en gewapende drugsbenden. Om dit te duiden, is een uitstapje naar de wortels van de moderne Mexicaanse staat handig.

DOOR PETER STORM

Revolutie en staatsvorming

Die staat is gebouwd op de ruïnes van de Mexicaanse revolutie van 1910-1920 en haar brokstukken.[1] Tot 1910 werd Mexico bestuurd door dictator Porfirio Diaz. Hij leunde op een elite van grootgrondbezitters en bevriende kapitalisten, onder sterke invloed van Europese ondernemers en in de schaduw van de VS. Een enorme tegenstelling tussen arm en rijk, groeiende woede over de onderdrukking waarmee die ongelijkheid in stand werd gehouden: sociale spanningen hoopten zich op, en uitten zich in stakingen. Een moderne vleugel van de kapitalistenklasse begon te streven naar politieke democratie, maar zonder de bezitsverhoudingen fundamenteel ter discussie te willen stellen. De dictatuur raakte geïsoleerd. In 1910 kwamen er verkiezingen die door de liberaal Madero werden gewonnen. Hij werd echter in de bak gegooid, ontsnapte, en riep tot opstand op. Die kwam er, en groeide de liberale kapitalisten rond Madero al snel boven het hoofd. Rechts liet het er niet bij zitten en verving Madero in 1913 door generaal Huerta via staatsgreep en moord. Zijn contrarevolutie hield stand tot in 1914. Toen bezweek zijn bewind onder druk van breed volksverzet, waarin middenklasse, stedelijke arbeidersbewegingen en boeren in opstand zij aan zij vochten.

'Rode Bataljons' van arbeiders hielpen de boerenopstanden stapsgewijs te verslaan

De stedelijke arbeiders waren in allerlei bonden georganiseerd, die flink door het anarchosyndicalisme beïnvloed waren.[2] In het noorden van Mexico opereerde boerenleider Pancho Villa, met een leger bestaand uit zelfstandige boeren. In het zuiden voerde Emiliano Zapata een boerenguerrilla aan met onder andere arme boeren en landarbeiders. 'Land en vrijheid' was zijn leus. De beweging was sociaalrevolutionair, gericht op de opbouw van vrije boerengemeenschappen en verdeling van het land. Huerta werd door het volksverzet verslagen, de liberaal Carranza trad aan. Deze wilde de sociale revolutie op het platteland neerslaan, terwijl hij aanvankelijk de arbeidersbeweging ruimte gaf. Een deel van die beweging liet zich gebruiken en bewapenen om tegen Villa en Zapata te vechten. Delen van de arbeidersbeweging zagen de erkenning en het legaal kunnen functioneren als verworvenheden, wantrouwden de boerenopstanden als een potentieel reactionaire, kerkelijke kracht, waaruit niets goeds kon voortkomen, en lieten zich dus zelf door de nieuwe kapitalistenklasse rond Carranza misbruiken voor contrarevolutie. Ze miskenden het revolutionaire elan van met name de Zapata-opstandelingen. De boerenopstanden werden stapsgewijs verslagen, en aanvankelijk hielpen 'Rode Bataljons' van arbeiders daar tragisch genoeg aan mee.

Arbeidersbewegingen voelden zich in deze tijd wel sterk en lieten dat met stakingsacties merken. Een algemene staking in 1916 was een succes, als gevolg daarvan dwong de regering de kapitalisten tot toegeven. Dat versterkte echter de neiging van sommige vakbondsleiders de regering als vriend te zien. Een tweede algemene staking werd door repressie neergeslagen. De anarchosyndicalistische arbeidersbeweging werd verzwakt, de reformistische vleugel die was ontstaan liet zich inkapselen. Boerenbewegingen bloedden na 1920 in isolement dood, maar hadden – voor het zover was – wel aan de nederlaag van rechts en aan het doorzetten van landhervormingen bijgedragen.

Het eind van het hele verhaal was dat de sociaalrevolutionaire stromingen – die rond Zapata, en die rond het radicale deel van de arbeidersbeweging – verslagen en versplinterd waren, deels door arbeiders tegen boeren te laten vechten, deels doordat boeren tegen contrarevolutionaire krachten streden, allemaal voor de 'revolutionaire' staat die onder Carranza en vervolgens de iets linksere Obregon werd opgebouwd. Maar de oude klasse van grootgrondbezitters raakte haar macht en grond kwijt. Er kwam een staat die de moderne kapitalistenklasse diende, de economische ontwikkeling stevig ter hand nam, de boeren te vriend hield door een stevige landhervorming, arbeiders inkapselde via coöptatie van vakbondsleiders en uiteindelijk door de vorming van een vakbondskoepel, die feitelijk een staatsorgaan was. Het hele stelsel werd geleid door wat uiteindelijk de Institutionele Revolutionaire Partij werd, de PRI. Een goedgekozen naam: de revolutie was in handen van nieuwe machthebbers tot instituut verworden.

In de jaren dertig was de nieuwe staat geconsolideerd. Arbeiders en boeren waren nog steeds onderworpen en onvrij. Maar het

was een staat die niet terugdeinsde voor drastische maatregelen tegen privé-kapitaal en Westerse invloed. In 1938 werd onder president Lazaro Cardenas de olie genationaliseerd. Lange neus naar de VS! In de jaren vijftig stond het bewind oogluikend toe dat allerlei guerillerabewegingen in andere Latijns-Amerikaanse landen haar gebied als uitvalsbasis kozen. Castro en Che Guevara voeren met hun wrakke bootje naar Cuba vanuit Mexico. Tegelijk waakte het bewind ervoor om in pro-Russisch vaarwater te belanden. Toen de Russische bolsjewistische leider Trotski door Stalin in ballingschap werd gejaagd, kreeg hij uiteindelijk in Mexico asiel, zeer tot ongenoegen van luidruchtige Mexicaanse stalinisten. Lange neus naar de USSR!

Zoals in zoveel landen, explodeerde de onvrede in het revolutiejaar 1968. Het antwoord van het bewind leidde tot een tragedie

1968

Nationalistisch en met de staat als gangmaker van de economie: zo groeide het Mexicaanse kapitalisme gestaag. Maar zoals gebruikelijk was de groei niet rechtvaardig verdeeld: er ontstonden sociale spanningen, die zich in de jaren vijftig en zestig uitten in een reeks stakingen. Daarbij konden arbeiders niet rekenen op de gevestigde bonden, want die waren een verlengstuk van de PRI-staat. Veel politieke speelruimte was er ook niet: waar coöptatie faalde, stond harde repressie klaar. De stakingsgolf verliep, maar er bleef onvrede broeien. Zoals in zoveel landen, explodeerde de onvrede in het revolutiejaar 1968. Het antwoord van het bewind leidde tot een tragedie.[3]

In de zomer van 1968 was er studentenprotest, dat steun vond onder groepen arbeiders. In juli vielen soldaten middelbare scholieren aan en bezetten het Nationale Polytechnische Instituut in de hoofdstad. Tientallen dode studenten waren het gevolg. Het bleek een voorschot op wat ging komen. Dat jaar werden de Olympische Spelen gehouden in Mexico City, iets waarmee de regering natuurlijk nationale eer en roem wilde vergaren, en waarbij dus geen gedonder van demonstranten werd gewenst. Aan 'protestzones' deed men destijds nog niet - dat was een latere uitvinding. Vijfduizend studenten en sympathisanten stroomden samen op het Plein van de Drie Culturen in de wijk Tlatelolco. Militairen openden van drie kanten het vuur op demonstranten. Het aantal doden is nooit bekend geworden, maar moet in de honderden hebben gelopen. Tien dagen later begonnen de Olympische Spelen, waarvoor het regime door haar bloedbad rust had gekocht.

De jaren daarop waren jaren van repressie en verbrokkeld protest. Er waren groepen, die ondergronds een gewapende strijd begonnen, maar een omvangrijke guerrilla zoals in andere landen in Midden-Amerika zoals Nicaragua en El Salvador kwam nooit van de grond. Repressie bleek effectief, en met een economie waarin stedelijke industrie belangrijk was geworden, kon een plattelandsguerrilla alléén het bewind niet bedreigen. Dat bewind kwam vooral intern onder druk te staan. Tientallen jaren machtsmonopolie had de PRI tot een bolwerk van corruptie gemaakt. Ook uit kapitalistische kring kwam oppositie. Sommige ondernemers wilden zich losmaken uit de greep van staat en PRI. Ze verenigden zich in de rechtse oppositiepartij PAN.

Neoliberalisme

In de jaren tachtig werd vasthouden aan het traditionele staatsgeleide kapitalisme onhoudbaar. In 1982 was er een financiële crisis, waarop de elite en ook de PRI-top reageerde door IMF-recepten van neoliberaal beleid uit te proberen. Er ontstond binnen de PRI-oppositie een stroming, die daartegenin een terugkeer naar de gouden PRI-tijd bepleitte – toen de partij nog voeling had met de bevolking, zo luidde althans de pretentie. Hieruit ontstond de PRD. Die schoof bij de presidentsverkiezingen de zoon van de Cardenas uit de jaren zestig naar voren. Voor het eerst sinds decennia waren verkiezingen weer echt spannend in Mexico. Cardenas won bijna van de PRI-kandidaat. Beter gezegd: naar alle waarschijnlijkheid won hij de verkiezingen, maar de PRI won de telling. Die werd even onderbroken nadat Cardenas voor bleek te staan. Toen de telling weer op gang kwam, stond de PRI-kandidaat voor. Gek hè?

1994 was het jaar van economische crisis en maatschappelijk verzet, waarvan de Zapatista's slechts één voorbeeld waren

Het was duidelijk dat de stabiele PRI-hegemonie haar beste tijd had gehad. Instabiliteit kenmerkte de nieuwe verhoudingen, terwijl ondertussen neoliberaal beleid op de rails werd gezet. Dat culmineerde in het vrijhandelsverdrag NAFTA dat in 1994 van kracht werd. Dat jaar was een jaar van economische crisis en van maatschappelijk verzet, waarvan de opstand van de Zapatistas maar één voorbeeld was. Het was ook weer een jaar van presidentsverkiezingen, waarbij vooral binnen de PRI gedonder was: de aanvankelijk naar voren geschoven kandidaat werd bijvoorbeeld vermoord.

Verzet kwam op in de jaren erna in allerlei sectoren en regio's. De Zapatista's hadden na twee weken gewapende strijd delen van Chiapas in handen en begonnen aan de opbouw van een revolutionaire tegenmaatschappij, terwijl ze zo nu en dan onderhandelden met de staat en via verklaringen en demonstraties de geest van verzet aanwakkerden. In de jaren 1999-2000 vond een langdurige succesvolle studentenstaking plaats ter verdediging van het recht op onderwijs. In 2000 durfde de PRI het kennelijk niet meer aan om de verkiezingen door middel van fraude naar haar hand te zetten. Ze liet in 2000 het presidentschap toevallen aan PAN-kandidaat Vicente Fox. Bij hem was het neoliberalisme in veilige handen. Sociale tegenstellingen verscherpten toen tal van boeren bankroet gingen als gevolg van de import van goedkoop Amerikaans graan, toen veel Mexicaanse arbeiders in de fabrieken in de noordelijke grensstreek werk vonden – laag betaald, onder zware omstandigheden, onder hoge tijdsdruk en mede daardoor vaak letterlijk levensgevaarlijk.

Verkiezingsjaar werd jaar van opstand

Mexico was nu formeel een soort van liberale democratie geworden, maar aan de onderdrukking van protesten veranderde dit weinig. De repressie vond nu alleen plaats onder wisselende verantwoordelijken, niet meer vanuit dat eeuwige PRI-machtscentrum. Wel begon aan de totale greep van staatswege op sociaal verzet een eind te komen. In 2006 werd duidelijk hoe diep en wijdverbreid de onvrede en de woede waren. Het werd een verkiezingsjaar. Het werd ook een bijna-revolutiejaar.[4] De PAN schoof Felipe Calderon naar voren. De PRD, de linksige afsplitsing van de PRI, kwam met Lopez Obrador. In de campagne bleek hoe Obrador de steun van zeer velen wist te krijgen door te praten over sociale rechtvaardigheid. Het is aannemelijk dat hij de verkiezingen won. Maar de kiescommissie wees Calderon als overwinnaar aan, en legde bewijs van grootschalige fraude naast zich neer. Enorme demonstraties – drie keer een gigantische optocht, en een pleinbezetting van een maand – volgden. Met die acties demonstreerden miljoenen mensen niet alleen hun steun aan Obrador. Ze lieten ermee vooral hun afkeer van de sociale ongelijkheid, de onvrijheid en het corrupte bestel blijken. Maar de PRD regisseerde het protest van bovenaf. Op een massabijeenkomst in de hoofdstad waar een miljoen mensen bijeenkwamen, zou een 'regering in opstand' worden uitgeroepen. Het bleef bij symboliek, en na afloop stuurde de PRD-leiding de mensen naar huis zonder zicht te geven op voortzetting van de door die partij toch voornamelijk electoraal gedachte strijd.

(…) een campagne die geen verandering beloofde, maar zaadjes hielp zaaien, zaadjes van verandering

Intussen vonden er buiten het electorale circus belangrijke ontwikkelingen plaats. De Zapatista's waren eerder dat jaar begonnen aan hun 'Andere Campagne': anders dus dan de verkiezingscampagne. Geen van de kandidaten, ook niet die van de PRD, kreeg steun vanuit de Zapatista's. Obrador richtte zich dan ook niet tegen de fundamenten van het onrecht, en zijn partij had ingestemd met het uitkleden van een wet waarin rechten van inheemse gemeenschappen zouden worden vastgelegd. De Andere Campagne bestond uit een reeks bijeenkomsten waar mensen uit de meest uiteenlopende gemeenschappen en achtergronden met elkaar deelden wat er in de maatschappij mis was. Subcomandante Marcos sprak, maar luisterde vooral. Het was een hoogst ongebruikelijke campagne die geen directe verandering beloofde maar zaadjes hielp zaaien voor de veel langere termijn – zaadjes van verandering vanuit rechtstreeks betrokkenen, niet via verkiezingen en vertegenwoordiging.

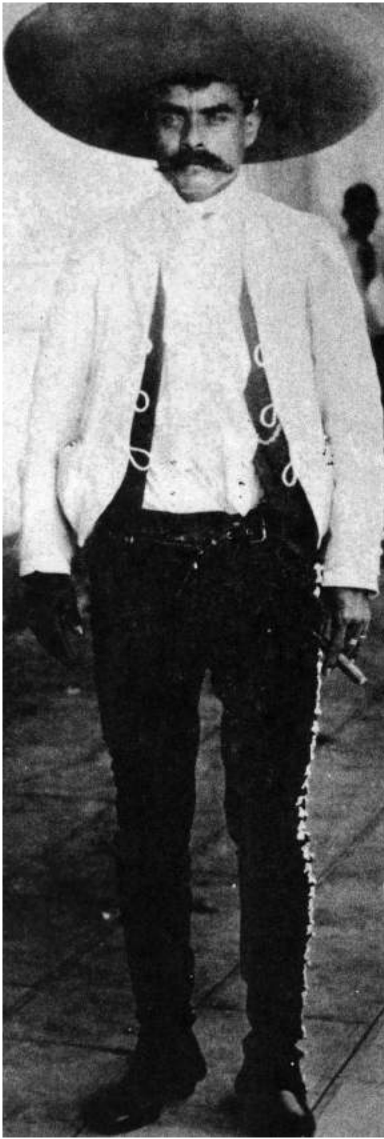
De campagne duurde vier maanden, en werd onderbroken door bloedige repressie in Atenco. Daar was al vaker fel protest geweest: in 2002 organiseerden mensen er een blokkade tegen de aanleg van een vliegveld. Nu was de aanleiding een andere: toen de politie een aantal bloemverkopers van de stoep wilde sturen vroegen de verkopers hulp aan de actiegroep die destijds tegen dat vliegveld had gevochten. Die actiegroep stuurde dertig mensen, de politie viel aan met knuppels, uit protest blokkeerden medestanders de weg naast het stadje. De politie viel weer aan, boeren vochten terug, de politie schoot een jongen dood. De nacht erop vielen agenten het plaatsje aan, schoten traangas in woningen naar binnen, vielen huizen binnen en sleepten mensen weg, sloten 275 mensen op en mishandelden velen van hen. Volgens een rapport waren er 'minstens 26 vrouwen' het slachtoffer geworden van verkrachting door agenten. Zapatista's namen deel aan de protesten tegen deze repressie en een optocht waaraan tussen de vier- en tienduizend mensen deelnamen, was het gevolg. De gebeurtenissen in Atenco waren één van de talloze voorbeelden van politieonderdrukking, een voorbeeld dat eruit sprong door de omvang ervan.

Het hoogtepunt van strijd vond dat jaar niet plaats in Mexico City, niet in Atenco en ook niet in Chiapas, het gebied waar de Zapatista's hun basis hadden, maar in Oaxaca.[5] Het begon als een docentenprotest. De relatief strijdbare en democratische plaatselijke afdeling van een verder nogal bureaucratische docentenvakbond stelde in april de jaarlijkse eisen vast, en zette die kracht bij met een staking, nadat autoriteiten onderhandelingen weigerden. De gouverneur, de al zwaar omstreden PRI-functionaris Ortiz, zette duizend politieagenten in om het protest te breken, waarbij traangas werd gebruikt en politiehonden en helikopters werden ingezet. Ze veegden het actiekamp dat stakers hadden opgezet leeg, en verwondden mensen. Docenten en sympathisanten vochten terug, en verdreven de politie. Er volgde een protestmars van 400.000 mensen en de vorming van een revolutionair zelfbesturingsorgaan, de Volksassemblee van de Volkeren van Oaxaca (APPO).

Er werd wel gesproken over de Commune van Oaxaca, en dat is niet te veel gezegd

Nu ging het niet langer om looneisen van docenten. Nu ging het om het aftreden van de gehate gouverneur, en om zelfbeschikking van de mensen en gemeenschappen in de stad Oaxaca. Er werd wel gesproken van de Commune van Oaxaca, en dat is niet te veel gezegd. Rechtstreekse zeggenschap van de mensen werd gecombineerd met rechtstreekse verdediging van hun zelf bevochten vrijheid door bezettingen van overheidsge-

bouwen, een radiostation en talloze barricaden. De Mexicaanse staat had meerdere gewelddadige offensieven van leger en politie nodig om het opstandige Oaxaca te heroveren. De Mexicaanse staat kon hiermee weg komen. De opstand bleef plaatselijk. De brede protesten in de hoofdstad na de verkiezingsfraude van bovenaf bleven ingeperkt, ze kregen geen sociaal-revolutionaire vleugels en verbonden zich niet met de strijd in Oaxaca. Oaxaca was in 2006 zes maanden lang in opstand geweest, in een sociaal-revolutionaire omwenteling. In de revolutionaire geschiedenis, niet alleen van Mexico maar wereldwijd, is dit een hoogtepunt.

Geweld en verzet

De jaren erop bleef her en der allerhande protest uitbreken, en woedde ook de repressie op tal van fronten. In 2007 viel de politie studentenactivisten in Mexico City aan. In 2009 opende de staat de aanval op een metaalvakbond en op een elektriciteitsbedrijf, waar ze het ontslag van 44.000 werkenden doordrukte. Solidariteit en wijdverspreid protest [6] was het antwoord, met een enorme demonstratie van een half miljoen mensen op 16 oktober en op 11 november een dag van blokkades, stakingen en demonstraties in heel het land. In Mexico City alleen waren al tussen de 60.000 en 200.000 mensen op de been. Dit zijn maar enkele episodes in de recente geschiedenis van een land, waarin dan weer mijnwerkers protesteren, dan weer mensen uit een dorp of inheemse bevolkingsgroep met actie voor hun rechten en verlangens opkomen. En in 2012 was er opnieuw protest rond verkiezingen die, wederom via wijdverbreide fraude, Obreron van de overwinning hadden afgehouden. De oude PRI met haar kandidaat Nieto won. Uit de protesten kwam een nieuwe studentenbeweging naar voren: Yo Soy 132, genoemd naar 132 studenten die protesteerden bij een speech van PRI-kandidaat Nieto. Ook kwam rond die tijd een nieuwe linkse politieke beweging op, Morena, waarin de eerdere PRD-kaniddaat Obrador actief was. Maar weer werd de brede en diepe woede door electorale gerichtheid versmald en vervlakt.

Voor twee miljoen dollar konden drugshandelaars een stuk kust 'regelen', voor 3 miljoen een grenspost

De sociale strijd stond intussen in de schaduw van sterk toenemende militarisering. Dat hing samen met de drugsoorlog die president Calderon vanaf 2006 was gaan voeren. In de strijd tegen drugskartels zette hij 50.000 soldaten in, die soms zelfs tegen plaatselijke politiekorpsen – vaak verstrengeld met drugsorganisaties – strijd voerden. Intussen was de werkwijze van drugskartels buitengewoon bloedig geworden. De strijd heeft al aan meerdere tienduizenden mensen het leven gekost. Deze oorlog had te maken met veranderingen in de Mexicaanse staat.[7] Onder de ijzeren greep van de PRI was er vanaf de jaren dertig een soort samenwerking ontstaan tussen drugskartels en overheid. Zolang kartels niet binnen Mexico hun spul verkochten, burgers met rust lieten en het bestuur flink wat geld toeschoven, werden ze met rust gelaten. Voor twee miljoen dollar konden drugshandelaars een stuk kust 'regelen', voor 3 miljoen een grenspost! Toen echter meerdere politieke partijen rivaliseerden om de plaatselijke of landelijke macht, werd de situatie voor kartels onberekenbaar en zagen ze tegelijk kansen om via afpersing plaatselijk meer gewicht in de schaal te leggen. De Amerikaanse strijd tegen drugskartels in Colombia had bovendien de rol van Mexico in de drugshandel groter gemaakt. Wapens van de kartels kwamen uit de VS, dat tegelijk als afzetmarkt fungeerde. Ook Mexico zelf werd nu afzetgebied, maar vooral ook slachtveld. Omdat mensen de staat niet vertrouwden in de strijd tegen de kartels, vormden ze soms zogeheten zelfverdedigingsgroepen. Maar ook deze hadden vaak weer plaatselijke zakelijke belangen, werkten samen met de staat en opereerden menigmaal zelf ook bruut.

In sommige gemeenschappen functioneerde, los van de staat, wat 'gemeenschapspolitie' (*çommunalistas*) werd genoemd [8], maar eerder een soort traditionele dorpsmilitie was. Vanuit deze groepen kwam op die veel repressievere zelfverdedigingsgroepen al gauw veel kritiek. Het laat zien dat zelfs onder sterk gemilitariseerde omstandigheden vormen van zelfverweer van onderop, van zelforganisatie, relevant waren. Het is die zelforganisatie, soms met expliciet anarchistische inbreng en die voortkomt uit tradities van gemeenschapsleven met veelal prekoloniale wortels, die van de revolutionaire tradities die Mexico kent een belangrijk element vormt.

Noten:

1. The Mexican Revolution, http://libcom.org/history/mexican-revolution
2. John M. Hart, Revolutionary Syndicalism in Mexico, http://libcom.org/library/revolutionary-syndicalism-mexico-john-m-hart, uit: Marcel van der Linden en Wayne Thorpe, ed., Revolutionary Syndicalism – An International Perspective, 1990.
3. Gregory J. Swedberg, Repression and Resistance: Examining Mexico's Tlatelolco Massacre through a Gendered Lens, MRzine, 9 september 2010, http://mrzine.monthlyreview.org/2010/swedberg090910.html
4. John Gibler, From Oaxaca to the Zócalo: Uprisings and repression in Mexico, Upside Down World, 30 oktober 2006, http://upsidedownworld.org/main/mexico-archives-79/473-from-oaxaca-to-the-zo-uprisings-and-repression-in-mexico
5. Hans Bennett, New Books Surveys Oaxace Uprising to Reach Rebellion, Upside Down World, 22 juni 2009, http://upsidedownworld.org/main/mexico-archives-79/1917-new-book-surveys-oaxaca-uprising-to-teach-rebellion
6. Tamara Pearson, A New United Movement Stops Mexico For a Day, Upside Down World, 16 november 2009, http://upsidedownworld.org/main/mexico-archives-79/2214-a-new-united-movement-stops-mexico-for-a-day
7. Pamela F. Izaguirre, Narco-Politics: How Mexico Got Thereand How It Can Get Out, Council on Hemispheric Affairs, 22 augustus 2013, http://www.coha.org/narco-politics-how-mexico-got-there-and-how-it-can-get-out/
8. Jaime Quintana Guerrero, Community Police Forces in Mexico: Differences as Seen from the Villages, Upside Down World, 9 februari 2014, http://upsidedownworld.org/main/mexico-archives-79/4691-self-defense-groups-and-community-police-forces-in-mexico-differences-as-seen-from-the-villages

THEMA: 'ZAPATISTAS'

Zapatista-koffie voor de dagelijkse opstand

Het was een ochtend als geen ander... de geur van verse koffie sloop door het huis en menig persoon zat al met een kop Zapatista-koffie aan de keukentafel. Na een tijd staren naar de zwarte vloeistof in de mok en de geur goed te hebben opgenomen, begon de verbeelding.

Een verbeelding waarin personen met bivakmutsen koffie aan het plukken zijn. Een verbeelding waar deze personen een andere samenleving aan het opbouwen zijn en vechten voor democratie, vrede en rechtvaardigheid. Een verbeelding waarin deze mensen 'nee' zeggen tegen het wereldwijde neoliberale systeem. Waarin de EZLN (Zapatistisch Nationaal Bevrijdingsleger) deze situatie aan het veranderen is door middel van sociale en politieke projecten te ontwikkelen. Door een samenleving op te bouwen van onderop waarin ze kunnen genieten van echte autonomie. Waar hun taal, cultuur en zelf georganiseerde vormen van directe democratie behouden wordt door toegang tot eigen onderwijs, gezondheidszorg en land.

Coöperaties van kleine producenten zijn een onderdeel van dit project. Waar de leden hun krachten bundelen om hun eigen vormen van organisatie te verbeteren. Om een veilige toegang tot het land te verdedigen, en om hun levensomstandigheden te verbeteren. Het kopen van Zapatista-koffie bij deze coöperaties is een belangrijk onderdeel in de directe ondersteuning van hun sociale en politieke projecten.

Het verhaal in deze verbeelding deed ons realiseren dat er nog niet zo heel veel informatie (in het Nederlands) te vinden is bij plekken waar Zapatista-koffie geschonken wordt. Zoals vele plannen die gesmeed werden met een kop koffie rond de keukentafel, was dit er ook een; er moest een flyer komen met het verhaal achter deze koffie.

Flyers bestellen of geld doneren voor de druk ervan? Stuur een mailtje naar inkoco@riseup.net of kijk op www.zapatistakoffie.wordpress.com

Mexico: kijken, lezen en luisteren

Hier wat boekentips, wat links naar recensies en een proefschrift, een filmtip en een radiodocumentaire. Ingedeeld naar tijdvak, en daarbinnen alfabetisch.

Mexicaanse Revolutie

Adolfo Gilly, *The Mexican Revolution – A People's History* (2006).
Beschikbaar als PDF: http://www.neiu.edu/~circill/grossman/hist353/mexicrevol.pdf.

Elia Kazan, ed., *Viva Zapata* (1952).
Op basis van scenario van John Steinbeck; met Marlon Brando. Film dus.

Frank McLynn, *Villa and Zapata: A History of the Mexican Revolution* (2000).

John Reed, *Insurgent Mexico* (1914).
Online via https://archive.org/details/insurgentmexico00reedgoog.

Luis F Ruiz, *From Marxism to Social History, Adolfo Gilly's Revision of* The Mexican Revolution, http://www.ncsu.edu/acontracorriente/winter_07/Ruiz.pdf. (Recensie van bovenstaand boek.)

John Womack, *Zapata and the Mexican Revolution* (1968).

1968

Elaine Carey, *Plaza of Sacrifices: Gender, Power and Terror in 1968 Mexico* (2005).

Kara Michelle Norden, *Mexico '68: An Analysis of the Tlateloclo Massacre and its Legacy – A Thesis* (2005). https://scholarsbank.uoregon.edu/xmlui/bitstream/handle/1794/993/Borden.pdf

Joe Richman en Anayansi Diaz-Cortez (red.), *Mexico's 1968 Massacre: What Really Happened* (2008). Tekst, radiodagboek, videobeelden en documenten in een project van National Public Radio in de VS, http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=97546687.

Recent

Niels Barmeyer, *Developing Zapatista Autonomy* (2009). Recensie door Christiaan Verweij op http://globalinfo.nl/Recensies-enzo/recensie-developing-zapatista-autonomy.html.

Diana Denham en het C.A.S.A. Collective (red.), *Teaching Rebellion: Stories from the Grassroots Mobilization in Oaxaca* (2008).

John Gibler, *Mexico Unconquered: Chronicles of Power and Revolt* (2009).

Andrej Grubavic en Staughton Lynd, *Wobblies and Zapatistas: Conversations on Anarchism, Marxism and Radical History* (2009).

Ramor Ryan, *Zapatista Spring – Anatomy of a Rebel Water Project & the Lessons of International Solidarity* (2011). Recensie van Christiaan Verweij op http://globalinfo.nl/Recensies-enzo/recensie-zapatista-spring.html.

THEMA: 'ZAPATISTAS'

Door de tranen heen... op bezoek bij gevangen Zapatistas

Een kameraad van ons was begin 2013 in Chiapas, Mexico en bezocht daar een gevangenis waar meerdere Zapatistas gevangen worden gehouden. Een verslag van een ooggetuige uit een regio waar sociale strijd en de dagdagelijkse werkelijkheid nauw met elkaar verweven zijn. Waar dagdagelijkse repressie en politieke repressie hand in hand gaan. Waar politieke en 'gewone' criminaliteit maar al te graag op één hoop worden gegooid. En waar dat kansen biedt.

DOOR LOTTE

We kregen instructies geen zwart, groen, blauw of grijs te dragen om verwarring met de militaire uniformen te voorkomen en vertrokken naar de gevangenis van San Cristobal de las Casas, waar we verwachtten zware bewaking te zien. Hier zitten zo'n vijfhonderd mensen vast, waarvan tien aangesloten zijn bij 'La Otra Campaña' van de Zapatistas. Dit zijn de mensen die wij vandaag gaan bezoeken.

Eenmaal ter plaatse bleek het met de zware bewaking reuze mee te vallen. Het bezoek had qua sfeer veel van en tuinfeest of familiebarbecue. Door de hartelijke ontvangst van de gevangenen zou je de hekken, muren en wachttorens om je heen haast vergeten. Wanneer gevangenen en hun familie beginnen met het houden van toespraken over de politieke strijd, waarom zij vastzitten of wat dit voor hen betekent komt de andere kant, die van het door het onrechtvaardige overheidsbeleid en het verplichte leven binnen deze muren veroorzaakte lijden, sterk naar voren.

Juan Gollazo Jimenez vertelde dat hij en zijn vriendin wilden trouwen. Haar vader, een priester en daarmee onderdeel van de overheid, keurde dat echter af omdat Juan niet bij de overheid behoorde. Het gebruik in zo'n geval is dat het stel samen weggaat. Bij terugkomst wordt dan aangenomen dat de vrouw haar maagdelijkheid is verloren en dan moet het stel wel trouwen. Dus dat werd het plan. Het liep echter allemaal anders toen de vader bij hun terugkomst Juan aanklaagde voor verkrachting. Niet alleen Juan zelf werd veroordeeld. Zijn neef, Alfredo Lopez Jimenez, heeft een relatie met Rosa Lopez Dias, die gescheiden is van de broer van deze priester. Een tweede neef van Juan, Pedro Lopez Jimenez, was op de verkeerde plaats op het verkeerde moment en probeerde frisdrank te verkopen op de plek en het moment waarop deze mensen werden gearresteerd. De gevangenisstraffen die werden uitgedeeld bedroegen 37 jaar voor Juan en Pedro en 27 voor Rosa en Alfredo.

Een andere gevangene vertelde over de onrechtvaardigheid in de landstrijd. *Indigenes* worden op gruwelijke wijze van hun land verjaagd. Huizen worden vernield, vrouwen verkracht, mannen vermoord. Van arme, ongeschoolde mensen wordt niet veel verzet verwacht. Velen spreken geen Spaans en kennen hun rechten niet binnen het landelijke systeem. Mensen die wel in staat zijn voor hun gemeenschap op te komen en hiermee een bedreiging kunnen vormen voor de plannen van de overheid worden vastgezet. De aanklachten zijn soms vaag, vaak worden de aangeklaagden beschuldigd van iets wat zij niet hebben gedaan. Dit kunnen de misdaden van paramilitairen zijn, of verzonnen gebeurtenissen.

Ook een zoontje van een gevangene hield een toespraak. Hij vertelde dat het gevangenschap van zijn vader ook buiten de muren een groot effect had. Zijn vader zat al tien jaar vast, het jongetje kwam amper tot borsthoogte. Hij had honger doordat het gezin onvoldoende inkomsten binnenkreeg. Hierdoor ging hij niet langer naar school. Hij moest werken, hij is de man in huis.

Rosa vertelde ons over onrechtvaardigheid in de strijd en de tol die het eiste. Zij zelf had haar kind verloren. Tijdens ondervragingen had de politie een plastic zak over haar hoofd getrokken om haar te dwingen te bekennen. Zij was toen drie maanden zwanger. Het kind kwam gehandicapt ter wereld door zuurstofgebrek en overleed op erg jonge leeftijd. Zij zal nooit over dit verlies heen komen, maar door alle tranen heen sprak zij met een bewonderenswaardige kracht. Zij had geleerd waar ze voor streed, en de strijd zou niet stoppen, voordat er rechtvaardigheid was bereikt.
Eenzelfde kracht kwam naar voren in het verhaal van Pedro, een Zapatista die binnen de muren een sleutelrol speelde in het organiseren van de gevangenen. Want ook binnen de muren gaat de strijd door. En het heeft effect. Dank zij een goede organisatie, zowel binnen als buiten de gevangenis, hebben de politieke gevangenen van La Otra Campaña bepaalde privileges verkregen, zoals het ontvangen van grote aantallen bezoekers en het gebruiken van de ruimte waar we ons die middag in bevonden. Ze hebben dit recht echter niet zonder slag of stoot verkregen. In 2011 hebben de gevangenen een hongerstaking van veertig dagen gehouden, en bracht Subcomandante Marcos een bezoek aan de gevangenis om voor de gevangenen op te komen, wat zijn vruchten heeft afgeworpen. Daarnaast is de EZLN buiten de muren goed in staat de nodige druk op de overheid uit te oefenen.

Ook binnen de muren gaat de strijd door

Pedro's rol in de gevangenis is het bij elkaar brengen van mensen en het creëren van politiek bewustzijn. De privileges van deze groep zijn erg aantrekkelijk voor gevangenen, maar niet voor iedereen weggelegd. Er bestaat nog steeds veel dreiging tegen de groep en daarom kan niet zomaar iedereen worden toegelaten. Gevangenen die zeggen zich te willen aansluiten bij La Otra Campaña zegt hij eerst Spaans te gaan leren en zich te verdiepen in de politieke situatie. Men moet begrijpen welke strijd men begint en het moet duidelijk zijn dat iemand echt wil. Volgens een nieuw toegelaten lid is deze weg van inwijding moeilijk, maar niet onmogelijk, en is het de moeite waard. Op deze manier ontstaat er ook binnen de muren van de gevangenis een georganiseerde beweging van mensen met kennis over hun situatie en hun rechten, die de taal begrijpen van de wetten die hun wordt opgelegd en van de partij waar ze tegen strijden.

Na de toespraken zongen we tezamen een strijdlied (de hymne van de EZLN) en galmden de leuzen over het terrein: 'Libertad, libertad, a los presos por luchar!' en 'Abajo los muros de la prisones!'. Gevuld met de kracht uit de oprechte strijdvaardigheid, solidariteit en saamhorigheid van de toespraken en leuzen, maar met pijn in het hart bij de gedachte dat niet iedereen deze mogelijkheid had liepen we terug door de poort.

Bron: http://autonomendenhaag.wordpress.com/2013/01/09/door-de-tranen-heen-op-bezoek-bij-gevangen-zapatistas/.

Aan de lezers van Buiten de Orde in Nederland, België, Colombia en wie weet in wat voor landen nog meer.

Aan alle mensen die zich verzetten tegen het neoliberalisme en de vrije markt.

Aan alle mensen die zich inzetten voor hun buren, vrienden, kennissen, familieleden en mensen die dit op prijs stellen en/of hard nodig hebben.

Aan iedereen die nog gelooft in solidariteit.

Tevens gericht aan aanhangers van het vrije markt-denken die openstaan voor een ander geluid.

Dit is een bericht uit de deelstaat Oaxaca, Mexico en zal als titel meekrijgen:

THEMA: 'ZAPATISTAS'

Bekentenissen van een Zapatista

Dit bericht kan je zien als een oproep, een mededeling en zeker ook als een persoonlijke ontboezeming. Daarom wil ik je alvast bedanken dat je de moeite neemt om dit te lezen. Op het moment dat ik dit schrijf waken de honden over ons uitgestrekte land. De katten jagen op muizen en de talloze reptielen die in onze omgeving leven. Mijn twee kinderen slapen en hun moeder kijkt een film. Terwijl het een paar honderd meter verderop bij onze meest dichtbije buren angstvallig donker is, mag ik van geluk spreken dat ik over een zonne-energie installatie beschik, wat mij de mogelijkheid biedt om tijdens de avonduren nog wat werk te verrichten. Ook mag ik van geluk spreken dat ik een toilet bezit om mijn behoefte te doen en een douche om me op te frissen. Mijn buren is dit helaas niet gegund. Armoede is hier geen onbekend gegeven. En waar ik woon sterven er nog altijd veel te veel kinderen vanwege de erbarmelijke omstandigheden. Hoewel bijna iedereen hier in god gelooft (ik ben een van de weinige die dit niet doet, maar kan dit niet openlijk zeggen) lijkt hij de andere kant op te kijken.

Geheel tegen de idealen van de Zapatistas in geniet ik van een glaasje wijn tijdens het werken op mijn notebook. Subcomandante Marcos zal misschien niet trots op me zijn. Maar allereerst bevind ik me momenteel niet in een Zapatista-gemeenschap, maar in mijn zelfgebouwde huis van adobe. Ten tweede, en misschien nog wel veel belangrijker, ben ik niet van plan mijn vrouw te slaan, al mijn geld op te maken aan drank zodat mijn twee kinderen niets te eten hebben en ben ik totaal niet van plan mijzelf dronken te voeren. Schuldig voel ik me dan ook beslist niet. Ik ben van mening dat ik mezelf af en toe best op een lekker glaasje wijn of een shot mescal mag trakteren. Want een makkelijk leven heb ik beslist niet. Sorry voor deze uitval. Dit schrijven is niet bedoeld als een persoonlijke klaagzang. Maar ik mag best goed voor mezelf zorgen toch?

In 2005 kwam ik voor het eerst op Mexicaanse bodem terecht. Na mijn zus in Californië in de Verenigde Staten bezocht te hebben stak ik in Texas de grens over, na een lang avontuur in de Greyhound. In Ciudad Juarez begon mijn zwerftocht, of eigenlijk mijn streven om een documentaire over de Zapatistas in de zuidelijke deelstaat Chiapas te gaan maken. In de Verenigde Staten was ik al begonnen met het interviewen van organisaties die met hen sympathiseren. Waar ik ook heen ging, ik nam altijd mijn camcorder mee. Voor een paar maanden was dit mijn beste kameraad, mijn troost, mijn hoop en mijn doel in het leven. En hoe mooi dit ook klinkt, ik heb niets met de opnames gedaan. En als je mij vraagt of ik me hier triest om voel of dat ik het gevoel heb dat ik gefaald heb: nee, dat denk ik niet. Het is wel erg jammer dat ik ondertussen al mijn opnames verloren ben vanwege het vele verhuizen. Maar ik heb er iets veel waardevoller voor teruggekregen: het Zapatisme.

Via een aantal bijzonder waardevolle contacten kwam ik al vrij snel in aanraking met diverse buitenlandse sympathisanten in Chiapas die met het verrichten van waterprojecten een poging doen om een bijdrage te leveren aan de autonomie van de Zapatistas waar ze zo hard voor knokken. En die gezien hun slechte omstandigheden ook zeer welkom is. En met mijn hand op mijn hart zeg ik dat ik hen een menswaardig leven gun. De regering geeft namelijk niets om de Maya-afstammelingen die leven in het oerwoud en het hoogland. Ze verkopen dit liever aan bedrijven die hier de zeer waardevolle grondstoffen willen delven en geven vrij spel aan de toeristische branche zodat er flink wat geld in het laadje komt. De mensen die hier leven en die gewend zijn om hun land te bewerken lopen echter enkel in de weg. En daarom verzint de regering het ene na het andere valse voorwendsel om ze van hun leefgrond te verdrijven. En helaas gaat ze dit goed af.

Terwijl organisaties als Amnesty International het ene na het andere rapport over mensenrechtenschendingen aan het opstapelen is maakt bijna niemand zich hier druk om. En denken bestuurders in landen als Nederland enkel op wat voor manier zij Mexico kunnen uitbuiten zodat zij hier beter van worden. Dat mensen hier vermoord worden als ze zich verzetten tegen deze hedendaagse vorm van slavernij lijkt ze niet te interesseren. Ik weet zeker dat als je dit ter sprake brengt bij een

willekeurige politieke partij in Nederland dat je met lach en hoon naar de deur verwezen wordt. Vandaar dat ik in de avonduren nog achter mijn notebook zit. Ik mag dan wel uitgeput zijn, en wellicht een beetje triest in mijn bestaan, altijd is er het stemmetje in het hoofd dat zegt dat er nog een hoop werk te verrichten is. Gerechtigheid komt niet met het ochtendgloren. Wel de nood om het land te bewerken, de honden en de katten te voeren. En uiteraard om de kinderen op hun toekomst voor te bereiden. Soms heb ik de neiging om me onder de dronkenlappen in mijn dorp te voegen waar de Zapatistas zich zo tegen verzetten. Om even alle ellende te vergeten. Wat heerlijk om een paar uur enkel geluk te voelen en pure jeugdige energie. Dit zal me echter niet snel overkomen omdat ik een haast zelfdestructief verantwoordelijkheidsgevoel heb. Enkel blijf ik hopen dat meer mensen zich inzetten voor gerechtigheid, een andere wereld waar we allemaal welkom zijn en elkaar als gelijke behandelen. Waar je gewoon jezelf kan zijn. Je niet beter voor hoeft te doen dan je bent. En waar we allemaal als een vrij mens door het leven kunnen gaan en kunnen werken aan onze persoonlijke ontwikkeling. Waarschijnlijk klinkt je dit als een onmogelijke opdracht. Je hebt het mis! Het is echt mogelijk...

En daarom dat ik mijn documentaire al vrij snel opzijgezet heb tijdens mijn verblijf bij de Zapatistas in 2005. Ik ben wel blijven filmen en heb een aantal exclusieve opnames kunnen maken. Onder andere bij Radio Insurgente waaraan XminY in die tijd een belangrijke ondersteuning heeft gegeven. Het leven kan echt raar lopen. We zijn negen jaar verder. Als ik nu om me heen kijk vind ik enkel spullen om het land te bewerken en gereedschap om zonne-energie- en waterprojecten in gemeenschappen te kunnen verrichten. Ik heb echt geen idee waar mijn opnames gebleven zijn. En eigenlijk kan het me weinig schelen. De documentaire was bedoeld om de andersglobaliseringsbeweging in Nederland wat nieuw leven in te blazen. Door de inspiratie en motivatie van de sympathisanten in Chiapas die ik ontmoet heb, heb ik in 2005 Grassroots Projects opgericht en samen met wat vrienden zijn we projecten in Mexico en later ook in andere landen gaan ondersteunen. In Nederland hebben we talloze informatieavonden georganiseerd om mensen te informeren over de noodzakelijke strijd die hier gevoerd wordt. En bij ieder praatje kwam het Zapatisme wel ter sprake.

In 2008 begon ik aan een fietstocht van de Verenigde Staten naar Colombia om onderweg projecten te bezoeken en om hen een stem te geven. De tocht heb ik geheel volbracht. Het onverwachte is echter dat ik daarna niet naar Nederland teruggekeerd ben maar naar Oaxaca in Mexico. Ik had daar iemand leren kennen met wie ik een liefdesrelatie opgebouwd had. En geheel onverwachts werd zij al vrij snel zwanger. En uiteraard heb ik de volledige verantwoordelijkheid als vader op me genomen. Vandaar dat ik hier gebleven ben. Met Nederland heb ik een zeer ambivalente verhouding. Veel aspecten mis ik beslist niet, andere des te meer. Soms zou ik echt heel graag terugkeren naar mijn vaderland want het leven in Mexico is niet makkelijk. Zonder twijfel is het in een grote stad makkelijker om je aan te passen. Het dorpsleven is hard, eenzaam en soms uitzichtloos. Daarnaast lijkt discriminatie en misdaad een haast onoplosbaar probleem. Zoals ik al schreef is het leven hard. Echt keihard. Dat iemand in je nabije omgeving vermoord wordt is net zo gewoon als dat iemand zwanger is. Op een gegeven moment houd je op met tellen.

Maar het stemmetje in mijn hoofd geeft aan dat we moeten blijven knokken voor een beter bestaan. En dat is ook iets wat de Zapatistas aangeven. De strijd voor een andere wereld waar we allemaal in passen en waar we onze eigen wereld in kunnen vormen, voeren we gezamenlijk. Of je je nu inzet voor betere werkomstandigheden voor de postbodes in Nederland of de vluchtelingen die asiel aanvragen, de strijd moeten we gezamenlijk voeren. Daarom laten de Zapatistas (tevens voorlopers van de andersglobaliseringsbeweging) een uitnodigend gebaar horen, *todos somos Zapatistas*, we zijn allemaal Zapatistas. Mensen die van hun stem beroofd zijn. Maar onze idealen kan niemand van ons afnemen.

Oaxaca, Mexico, jij vanuit Nederland, België of de hoofdstad van Colombia. *Ya basta*! Het is genoeg geweest. Iedereen heeft recht op een menswaardig bestaan. De systematische uitbuiting van complete bevolkingsgroepen moet gestopt worden.

Deze oproep is geschreven op 25 januari vanuit de bergen rondom de stad Oaxaca de Juarez in het zuidwesten van Mexico.

De strijd van de Zapatistas is die van jou. En jouw strijd is die van ons allemaal.

Een hartelijke solidaire groet van jullie medestrijder en kameraad,

Christiaan Verweij

Grassroots Projects

Grassroots Projects is een solidariteitsorganisatie die is opgericht in 2005. Sinds 2011 is het een officiële stichting met een ANBI-status. Zij heeft als hoofddoel directe solidariteit met Latijns-Amerika. De organisatie heeft zich laten inspireren door de idealen van de zapatistas en heeft dan ook altijd een nauwe band met de beweging gehad. In 2006 heeft Grassroots Projects een solidariteitsreis georganiseerd waar zowel personen uit België als Nederland aan deelgenomen hebben. En dit was een groot succes. Er zijn plannen om eind dit jaar of begin volgend jaar een nieuwe solidariteitsreis te organiseren. Interesse? Mail dan naar onderstaand mailadres.

Vooral in de Mexicaanse deelstaten Chiapas en Oaxaca worden er projecten ondersteund. Aangezien Grassroots Projects een onafhankelijke organisatie is, is zij helaas wel afhankelijk van giften en donaties. Die zijn dan ook meer dan welkom op onderstaand rekeningnummer. Alle beetjes helpen.

Via Grassroots Projects is het mogelijk om vrijwilligerswerk te verrichten. Eventueel in combinatie met Spaanse lessen. In de deelstaat Oaxaca zijn er diverse mogelijkheden en via Grassroots Projects kan je ook een bijdrage leveren in een van de onafhankelijke Zapatista-gemeenschappen in Chiapas.

Als je bij jou in de buurt een informatieavond wil organiseren over de zapatistas en/of over solidariteitswerk, dan kunnen we een spreker voor je regelen.

Voor een financiële bijdrage:
Triodos Bank 39.05.22.775
t.n.v. Stichting Grassroots Projects, te Amersfoort
(IBAN NL83 TRIO 0390 5227 75)

W: www.grassrootsprojects.com
M: grassrootsprojectsmexico@gmail.com

De democratische dialectiek

Op de anarchistische bijeenkomst in Saint-Imier (2012) waren Koerden aanwezig in een drukbezochte workshop. Ze nodigden het anarchistisch publiek uit om de Koerdische strijd te steunen waar mogelijk.

In zijn boek uit 2010 Jenseits van Staat, Macht und Gewalt lijkt Öcalan zijn zoektocht verder te zetten en verder op te schuiven naar iets wat ik als anarchisme beschouw. Echter zonder dat hij dat zelf ook zo noemt. Hij steunt zwaar op de ideeën van Bookchin – die volgens mij perfect passen binnen een anarchistisch perspectief, gezien hij zelf ook zwaar beïnvloed is door de federalistische ideeën van Proudhon en Bakoenin. Het verwijzen naar het 'volkse' zonder etnische tegenstellingen te zien, refereert verder aan bijvoorbeeld Gustav Landauer. De liefde voor de natuur doet denken aan Kropotkin. De aandacht voor vrouwenrechten, de fundamentele kritiek op geweld en macht als bestaansvoorwaarden voor de staat geven beiden – of ze daar nu om vragen of niet – een plaatsje in het anarchistische huis. Het zou te ver leiden om hier deze sporen verder aan te duiden, maar het is duidelijk dat in functie van resultaten en praktische realisaties er vele lessen te leren kunnen zijn. De rol van de Koerden in de strijd in Turkije, Syrië en het gehele Midden-Oosten is groot. Hun verhouding met de Arabische Lente van de praktijk is belangrijk en hartelijk – daarmee spelen anarchisten ook in het Midden-Oosten een geopolitieke rol. Het zou al te makkelijk zijn de dagelijkse strijd van deze mensen als 'onzuiver' af te schuiven.

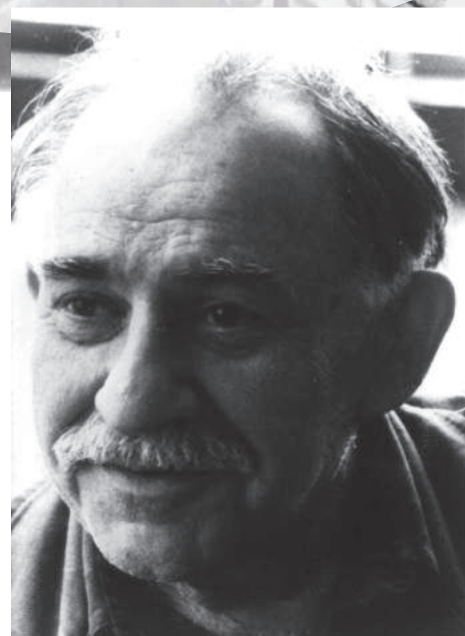
Zonder kritiekloos te zijn (zijn we dat dan ooit?) is het van belang om dwarsverbanden te leggen met en tussen de strijd van de Koerden en de Zapatista's. Beiden maakten de beweging van doctrinair marxistische guerrilla (voorhoede, eenzijdig militair et cetera) naar een gelijkaardige en vast en zeker anarchistisch geïnspireerde strijdvorm – net als de Zapatista's: een brede democratische mobilisatie, zelfbestuur en parallelle macht naast (een dreiging met) geweld waar nodig. Dat de pleinbezettingen hier eveneens naar lijken te refereren, mag voor de hand liggen. Onder welke vlag of welke noemer ze ook werk(t)en en hoezeer ze ook gemanipuleerd en gesaboteerd geweest mogen zijn: de Zapatista's en de Koerden werken aan parallelle politieke organisatie. Zoals Öcalan zelf zegt: 'Onze hedendaagse tijd is een tijd van overgang van staat naar democratie'. Bookchin zou het daarmee eens zijn geweest: de zwakke plek van het systeem zal volgens hem toch vooral in het democratisch tekort ervan liggen. En wij kunnen bouwen op een historische en zelfs pre-historische traditie van verzet en democratie, van gemeenschap en vrijheid.

Inleiding en vertaling door PP

Bookchin, Öcalan en de democratische dialectiek

Van 3 tot 5 februari 2012 was er een conferentie in Hamburg, Duitsland met als onderwerp 'Een uitdaging aan de kapitalistische moderniteit – alternatieve concepten en de Koerdische Kwestie'. De tekst hieronder heb ik daar als toespraak gebracht.

door Janet Biehl

Bookchin en het libertair municipalisme

In februari 1999, op het moment dat Abdullah Öcalan in Kenia werd ontvoerd, woonden Murray Bookchin en ik in Burlington, Vermont (Verenigde Staten). We zagen de gevangenneming op het nieuws. Hij sympathiseerde met de Koerdische zaak – dat zei hij telkens opnieuw wanneer het thema ter sprake kwam – maar hij zag Öcalan als de zoveelste marxistisch-leninistische guerrillaleider, een hedendaagse stalinist. Murray was dat soort mensen al decennia aan het bekritiseren, omdat ze het streven van het volk naar vrijheid afleidden naar autoriteit, dogma, staatsdom en zelfs – ondanks alle schijnbare tegenstelling – naar het accepteren van het kapitalisme.

Bookchin is in de jaren 1930, als jonge tiener, zelf stalinist geweest; hij ging er weg tegen het einde van dat decennium en ging bij de trotskisten. In die tijd dachten de trotskisten dat de Tweede Wereldoorlog zou uitmonden in proletarische socialistische revoluties in Europa en de Verenigde Staten, net zoals de Eerste Wereldoorlog aanleiding was geweest voor de Russische Revolutie. Tijdens de oorlog werkte Bookchin hard aan het organiseren van de arbeiders in een smelterij om ze voor te bereiden om in opstand te komen en die revolutie waar te maken. Maar dat deden ze in 1945 niet. De trotskistische beweging stortte in toen haar stellige voorspelling niet waar gemaakt werd. Veel,

zo niet de meeste van hun leden gaven het marxisme en revolutionaire politiek in het algemeen op; ze werden academici of gaven tijdschriften uit en werkten min of meer binnen de lijntjes van het systeem.

Ook Bookchin gaf het marxisme op, omdat toen het proletariaat duidelijk niet revolutionair was gebleken. Maar in plaats van in de middelmaat op te gaan deden hij en zijn vrienden iets ongewoons: ze bleven sociaalrevolutionairen. Ze herinnerden zich dat Trotski voor zijn moord in 1940 had gezegd dat – mocht het ondenkbare gebeuren en de oorlog niet in revolutie eindigen – het nodig zou zijn anders te denken over de marxistische doctrine zelf. Bookchin en zijn vrienden kwamen samen, vergaderden in de jaren 1950 wekelijks en zochten naar manieren om het revolutionaire project aan de nieuwe omstandigheden aan te passen

Ze vergaderden wekelijks en zochten naar manieren om het revolutionaire project aan te passen aan nieuwe omstandigheden

Het kapitalisme, daar bleven ze van overtuigd, was een inherent zelfdestructief fout systeem. Maar waar zat het zwakke punt als dat niet het proletariaat was? Bookchin zag begin jaren 1950 in dat dit lag in het feit dat het kapitalisme in conflict was met zijn natuurlijke omgeving, destructief voor de gezondheid van zowel de natuur als de mens. Het industrialiseerde de landbouw, beschadigde groenten en later ook mensen met giftige chemicaliën; het blies steden op tot onverdraaglijk grote, van de natuur afgesneden megalopolissen, die van mensen automaten maakte en hun lichaam en geest ruïneerde. Het zette hen via reclame onder druk om hun geld uit te geven aan zinloze koopwaar, waarvan de productie het milieu nog meer beschadigde. De crisis van het kapitalisme zou dan ook niet komen van de uitbuiting van de arbeidersklasse, maar van de onverdraaglijke ontmenselijking van mensen en de vernietiging van de natuur.

De crisis van het kapitalisme komt niet van uitbuiting van arbeidersklasse, maar van ondraaglijke ontmenselijking van mensen en vernietiging van natuur

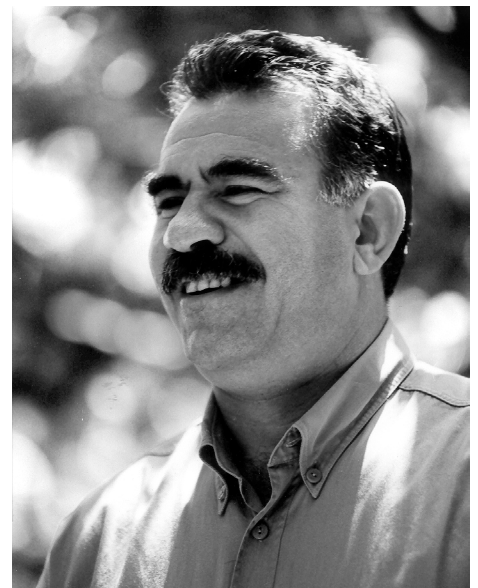
Om een ecologische samenleving tot stand te brengen zouden steden gedecentraliseerd moeten worden, zodat de mensen op een kleinere schaal zouden kunnen leven. Dan kunnen ze zichzelf besturen, lokaal voedsel kweken en hernieuwbare energie gebruiken. De nieuwe samenleving zou niet geleid worden door het dictaat van de markt of door het imperatief van een staatsgezag, maar door de beslissingen van de mensen zelf. Hun beslissingen zouden worden genomen op basis van ethiek op een gemeentelijke schaal.

Om zo'n rationele ecologische samenleving op poten te zetten hebben we levensvatbare instellingen nodig – wat Bookchin 'vormen van vrijheid' noemde. Zowel de revolutionaire organisatie als de instituten voor de nieuwe samenleving zouden werkelijk bevrijdend moeten zijn, zodat ze niet zouden leiden tot een nieuwe Stalin, naar een zoveelste tirannie in naam van het socialisme. Maar ze zouden sterk genoeg moeten zijn om het kapitalisme omver te werpen.

Die instellingen konden alleen maar democratische vergaderingen zijn. De huidige natiestaat zou teniet moeten worden gedaan en zijn macht opgelost in de volksvergaderingen. Die laatste – eerder dan de meesters van de industrie – zouden de beslissingen nemen, bijvoorbeeld over het milieu. En omdat de volksvergaderingen niet anders konden werken dan in een bepaalde geografische realiteit, zouden ze moeten federeren om de zaken in een ruimere context te regelen. In de jaren 1980 zei hij dat de confederatie van volksvergaderingen een tegenmacht of parallelle macht zou vormen tegen de natiestaat. Hij noemde dit programma 'libertair municipalisme' maar gebruikte later het woord 'communalisme'.

In die tijd probeerde hij andere Amerikaanse en Europese linksen te overtuigen van het belang van dit project. Maar de meeste van hen waren te druk bezig met het bewonderen van Mao, Ho Chi Minh en Fidel Castro. Bookchin wees erop dat dat dictators waren; maar linkse mensen wilden die kritiek niet horen. Ecologie en democratie beschouwden ze als kleinburgerlijke ideeën. De enigen die luisterden waren anarchisten, omdat zijn ideeën tegen de staat waren. Feitelijk was hij een bekend anarchist geworden.

De enigen die naar Bookchin luisterden waren de anarchisten

Öcalan

Ondertussen vernamen we pas later dat Öcalan na zijn vlucht uit Turkije en tijdens zijn proces (hij werd door de staat beschuldigd van hoogverraad) een transformatie had ondergaan. En wel langs dezelfde lijnen als die van Bookchin zelf een halve eeuw daarvoor, en dat hij het marxisme-leninisme afwees en koos voor 'democratie'. Hij was tot de conclusie gekomen dat het marxisme autoritair en dogmatisch was en niet in staat hedendaagse problemen creatief te benaderen.[1] We 'moeten antwoorden op de eisen van het historische moment', vertelde hij zijn aanklagers. Om vooruit te gaan was het nodig 'de principes opnieuw te bekijken, het programma en de handelswijze'.[2] Dat was iets dat Bookchin zelf had kunnen zeggen in 1946.

Öcalan was tot de conclusie gekomen dat het marxisme autoritair en dogmatisch was

Vandaag, verklaarde Öcalan tegenover zijn Turkse aanklagers, storten rigide systemen in elkaar en 'worden nationale, culturele, etnische, religieuze, taalkundige en regionale problemen opgelost door het toepassen en toelaten van de breedst mogelijke democratische normen'.[3] De PKK, zei hij, moet een afzonderlijke Koerdische staat als doelstelling laten varen en voor heel Turkije een democratisch programma aannemen voor heel Turkije. Democratie, zei hij, is de sleutel voor het Koerdische vraagstuk, omdat in een democratisch systeem elke burger rechten heeft en een stem, en omdat iedereen gelijkwaardig meewerkt ongeacht de etnische achtergrond. De

Turkse staat zou gedemocratiseerd kunnen worden, zodat het voortbestaan van het Koerdische volk erkend zou kunnen worden, evenals hun taalrechten en cultuur.[4] Het was echter geen radendemocratie zoals Bookchin bepleitte; het was een aanpak van bovenaf met als doel 'een democratische republiek'.[5]

Democratie, zei hij, was ook de sleutel naar de toekomst van Turkije, want Turkije kan nooit echt een democratie zijn zonder de Koerden. Andere democratische landen hadden hun etnische problemen opgelost door eerder gemarginaliseerde groepen te integreren – en die inclusiviteit en diversiteit maakte hen sterker. De Verenigde Staten, India, vele andere plaatsen met etnische kwesties, die ingewikkelder waren dan die van Turkije, hadden op dat punt vooruitgang geboekt en waren er alleen sterker van geworden. Wat de Turkse aanklagers ook van deze boodschap dachten, ze bekommerden zich niet om de boodschapper. Ze veroordeelden hem ter dood, een straf die later werd omgezet in eenzame opsluiting.

Het dialectisch discours van Bookchin en Öcalan

Bookchin en Öcalan waren beiden sterk in het denken in termen van historische ontwikkeling. Ze schreven meeslepende historische relazen over beschaving, waarbij ze meer dan eens verschillende keren de dialectiek van overheersing en verzet beschreven, van staten en tirannieën, waarop met vrijheidsstrijd werd geantwoord. In tegenstelling tot de marxisten gebruikten ze de dialectiek niet om een of andere onontkoombare toekomstige revolte te voorspellen – ze wisten dat dat niet kon worden voorspeld. Ze gebruikten de dialectiek om mogelijkheden te zien, om potenties te identificeren, om de historische fundamenten te leggen voor wat zij zagen als de volgende politieke stap. Ze gebruikten haar – bewust of niet – voor de ethiek: om uit het verleden te destilleren wat zou *moeten* komen. Bookchin schreef twee grote beschavingsverhalen: *The Ecology of Freedom* (1982) en *Urbanization Against Cities* (1986).[6] Öcalan schreef er ook verschillende, zoals *The Roots of Civilization* en delen van *The PKK and the Kurdish Question* en zelfs het recentere *Road Map*.[7]

Beide mannen waren sterk in het denken in termen van historische ontwikkeling

Deze analyses staan ten dienste van het oplossen van eigentijdse politieke problemen. *The Ecology of Freedom* is onder andere een afrekening met de mainstream van reformistische ecologisten en een pleidooi voor een radicale sociale ecologie. Bookchin wou die voorzichtige progressieven laten zien dat ze konden streven naar meer dan wetswijzigingen; dat ze zouden moeten denken in termen van het opbouwen van een ecologische samenleving. Mensen hebben eerder in gemeenschappen geleefd en konden dat opnieuw gaan doen.

Hij benadrukte dat de vroege prehistorische samenlevingen, die hij de 'organische samenlevingen' noemde – tribaal, gemeenschappelijk en niet-hiërarchisch – in samenwerking met elkaar leefden. Hij wees op de specifieke eigenschappen die hiervoor zorgden: de levensmiddelen werden verdeeld volgens gewoonterecht, vruchtgebruik, wederkerigheid, complementariteit en het absolute minimum: het recht van allen op eten, onderdak en kleren.[8] 'Uit dit gevoel van eenheid tussen het individu en de gemeenschap ontstaat een gevoel van eenheid tussen de gemeenschap en haar natuurlijke omgeving', schreef hij; die organische samenlevingen leefden in harmonie met de natuurlijke wereld.[9] Hij bespeurde daarna een dialectische ontwikkeling: de schijnbaar op zichzelf voortbouwende ('immanente') opkomst van hiërarchie: patriarchaat en de onderdrukking van vrouwen, gerontocratie (macht van de ouderen), sjamanen en priesters; krijgers, gezagvoerders (*chiefs*, *Herren*) en staten, klassenmaatschappij.[10] Daarna werd de idee geboren van de menselijke heerschappij over de natuur, waarbij aan de natuur gedacht werd als een object dat uitgebuit kon worden. Maar ook nu is er nog steeds potentieel voor een dialectische omvorming van de overheersing naar een vrije samenwerkende samenleving die de mogelijkheid zou bieden op een samenwerkende relatie met de natuur.

Voor Bookchin werd de erfenis van hiërarchie tegengesproken door de oude tradities van vrijheid

Dat was in 1982. In een tweede beschavingsverhaal, *Urbanization without Cities*, probeerde hij een historische basis te leggen voor de radendemocratie. Hij toonde aan hoe (in tegenspraak met het marxisme) de invalshoek voor de revolutie niet de fabriek was maar de gemeente. *Urbanization* legde de dialectische fundamenten voor een municipalistische revolte voor vrijheid tegen de natiestaat.

Urbanization legde de dialectische fundamenten voor een municipalistische revolte voor vrijheid tegen de natiestaat

Öcalan

In eenzame opsluiting op zijn eilandgevangenis wijdde Öcalan zich aan studie en schrijven. In *Roots of Civilization* (2001) probeerde hij de noodzaak voor een Turkse democratische republiek aan te tonen om de Koerden mee te nemen in dat verhaal. Hij beschreef de historische macro-processen van de beschaving, waarvan de wortels in het oude Mesopotamië lagen, in Sumerië. Volgens hem was de Ziggurat – tegelijk tempel, administratief centrum en een productieplaats – 'de baarmoeder van de staatsinstellingen'.[11] De bovenste verdieping zou naar verluidt de woonplaats van de goden zijn geweest, maar de eerste verdieping diende voor de productie en opslag van goederen. De tempel deed op die manier dienst als centrum van economische productie. Heersers werd een goddelijke status toegedicht; de rest van de mensen moest werken in hun dienst, als arbeiders in een tempeleconomie.

De Ziggurats werden 'de laboratoria voor het coderen van menselijke geestesgesteldheid, de eerste eilanden waar het *onderworpen wezen* gecreëerd werd'. Ze waren 'de eerste patriarchale huishoudens en de eerste hoerenkotten'. De Sumerische priesters die ze oprichtten werden 'de vooraanstaande architecten van de gecentraliseerde politieke macht'. Hun tempels groeiden en werden steden, steden werden staten, en wereldrijken, en beschaving. Maar de aard van het fenomeen bleef onveranderd: 'De geschiedenis van beschaving berust louter op de voortzetting van een Sumerische samenleving, die uitgegroeid is, vertakt en gediversifieerd is zonder dat er iets aan haar grondslag is veranderd'.[12] We leven nog steeds in Sumerië, leven nog steeds in 'die ongelooflijke intellectuele vinding', die 'sinds die tijd onze hele geschiedenis heeft beheerst'.[13]

Als de Sumerische beschaving de these is, stelde hij dialectisch, hebben we behoefte aan een antithese, die we onder andere in de Koerdische kwestie kunnen vinden.[14] Etnisch verzet tegen de Sumerische stad is zo oud als die stad zelf. Vandaag de dag kan een overstijgen van de Sumerische stad uitmonden in een écht democratische republiek, die een 'thuis' is voor Koerden en Turken. Het is duidelijk dat Öcalan in 2002 intensief Bookchin begon te lezen.

Het is duidelijk dat Öcalan in 2002 intensief Bookchin begon te lezen

Daarna begon hij via zijn advocaten *Urbanization without Cities* aan te raden aan alle burgemeesters van Turks Koerdistan en *Ecology of Freedom* aan alle militanten.[15] In de lente van 2004 liet hij zijn advocaten contact opnemen met Murray. Hij vroeg om een gesprek met Murray en stuurde één van zijn eigen manuscripten. Jammer genoeg was Murray op zijn drieëntachtigste te ziek om op de uitnodiging in te gaan. Aarzelend maar respectvol sloeg hij die af.

Öcalans daaropvolgende geschriften tonen de invloed van zijn studie van Bookchin. Zijn werk uit 2004 *In Defense of the People* handelt over primaire gemeenschappelijke sociale vormen, parallel met Murray's 'organische samenleving', wat Öcalan 'natuurlijke samenleving' had gedoopt. Daarin leefden mensen 'als een deel van de natuur', en waren 'menselijke gemeenschappen onderdeel van de natuurlijke ecologie'. Hij presenteerde een verhaal over de opkomst van de hiërarchie dat in veel opzichten leek op dat van Bookchin: de staat 'dwong hiërarchie permanent af en legitimeerde de accumulatie van waarden en goederen'. 'In plaats van een onderdeel te zijn van de natuur' zag de hiërarchische maatschappij 'de natuur steeds meer als een hulpbron'. Öcalan vestigde de aandacht zelfs op de dialectische aard van het proces: 'de natuurlijke samenleving uit het begin van de mensheid vormt de thesis, gespiegeld in de antithese van de daaropvolgende hiërarchische en 'staatse' samenlevingsvormen'.[16]

Verschil tussen Bookchin en Öcalan

Öcalan benadrukte zoals gezegd dat Mesopotamië de geboorteplaats van de beschaving was. Bookchin was het daarmee eens en wees erop dat het schrift daar ontstond: 'het schrift vond zijn ontstaan in de nauwkeurig bijgehouden gegevens die de tempelklerken bijhielden over de producten die ontvangen en verder verdeeld werden'. Later 'werden die markeringen op kleitabletten verhalende manieren van schrijven', een voortschrijdende ontwikkeling.[17] Hij stemde in dat hiërarchie, priesterschap en staten ontstaan waren in Sumerië, maar hij dacht ook dat de oude Meso-Amerikaanse beschavingen een gelijklopende ontwikkeling kenden. Maar wat hem het meeste boeide waren de sporen van waren: in Sumerië 'werden de vroegste stadstaten bestuurd door egalitaire volksvergaderingen die ongewoon vrij waren.'[18] Na de opkomst van het koningschap 'is er bewijs van volksopstanden, mogelijk in een poging om de oude sociale rolverdeling te herstellen of om de autoriteit van de 'bala' of koning te verminderen.' Zelfs 'de regerende "ensi" of militaire bevelhebbers werden door de volksvergaderingen herhaaldelijk op hun plaats gezet'.[19]

En het fascineerde Bookchin dat het in Sumerië was dat het woord vrijheid ('amargi') voor het eerst in de geschiedenis werd vastgelegd: in een Sumerisch kleitablet dat het relaas doet van een succesvolle volksopstand tegen een koninklijke tirannie.[20] Öcalan stelde na het lezen van Bookchin ook het gebruik van het woord 'amargi' vast, maar daarop bouwde hij niet voort. Zelf vond hij echter neolithische sporen van de Koerdische samenleving terug: 'veel karakteristieken en trekken van de Koerdische samenleving', zei hij, in het bijzonder in de 'geestgesteldheid en de materiële basis, (…) lijken sterk op de gemeenschappen uit het Neolithicum'.[21] Zelfs de hedendaagse Koerdische samenleving vertoont nog de samenwerkende eigenschappen van de organische samenleving: 'Door hun hele geschiedenis heen hebben de Koerden clan-systemen en confederatieve stammen verkozen en gestreden tegen gecentraliseerde overheden'.[22] Zij zijn in potentie dragers van vrijheid.

De Koerden hebben doorheen hun geschiedenis clan-systemen en confederatieve stammen verkozen en gestreden tegen gecentraliseerde overheden

Zowel aan Bookchin als Öcalan was, als marxisten, gedoceerd dat de dialectisch-materialistische processen van de geschiedenis onverbiddelijk waren en zouden functioneren als wetten met onvermijdelijke uitkomsten als het ontstaan van de natiestaat en het kapitalisme. Maar in de *Ecology of Freedom* deed exmarxist Bookchin alle moeite om 'zulke ideeën van sociale wetmatigheid en teleologie' af te wijzen. Niet alleen waren die gebruikt 'om een genadeloze onderwerping van het individu af te dwingen aan bovenmenselijke machten die buiten de controle van de mensen vielen' – zoals in het stalinisme, ze ontkenden bovendien 'de mogelijkheid van de menselijke wil en de individuele keuze om het verloop van sociale gebeurtenissen vorm te geven en te sturen'.[23] Zij vangen ons met een geloof in 'een economisch en technisch onwrikbaar feit'. In feite, zo zei hij, was zelfs de opkomst van hiërarchie niet onvermijdelijk, en als we het idee opzijzetten dat dat wel zo zou zijn, kunnen we 'een visie ontwikkelen die ons beeld op een bevrijde toekomst behoorlijk wijzigt'.[24] We leef-

den ooit in gemeenschap en dat kunnen we opnieuw doen. De begraven herinnering aan de organische samenleving 'functioneert onbewust met een onuitgesproken betrokkenheid bij de vrijheid'.[25]

Ecology of Freedom geeft lezers wat Murray zelf 'een principe van hoop' noemde en dat vol betekenis moet zijn geweest voor Öcalan in zijn gevangenschap. 'De overwinning van het kapitalisme was niet simpelweg het lot', schreef Öcalan in *In Defense of the People*, 'een andere ontwikkeling was mogelijk geweest'. Het kapitalisme en de natiestaat als onvermijdelijk beschouwen 'levert de geschiedenis over aan de machtigen'. Integendeel, 'er is altijd slechts een zekere waarschijnlijkheid dat dingen een zeker verloop zullen kennen… er is altijd een optie op de vrijheid'.[26]

Er is altijd een optie op de vrijheid

De gemeenschapsaspecten van de 'natuurlijke samenleving' blijven bestaan in etnische groepen, klassenbewegingen en religieuze en filosofische groepen die strijden voor vrijheid. 'De natuurlijke samenleving heeft nooit opgehouden met bestaan', schreef hij. Door de hele westerse geschiedenis heen heeft een dialectische strijd tussen vrijheid en onderdrukking plaatsgevonden, 'een aanhoudende strijd tussen democratische elementen, die verwijzen naar gemeenschapsstructuren, en daartegenover diegenen die over macht en oorlog beschikken als wapens'. Want 'de gemeenschapssamenleving is in permanent conflict met de hiërarchische samenleving'.[27]

Door de hele westerse geschiedenis heen heeft een dialectische strijd tussen vrijheid en onderdrukking plaatsgevonden

Tot slot omarmde Öcalan de sociale ecologie. 'De kwestie van de sociale ecologie begint met de beschaving', schreef hij in 2004 omdat 'de wortels van de beschaving' te vinden zijn waar we ook 'het begin vinden van de vernietiging van de natuurlijke omgeving'. De natuurlijke samenleving was op een bepaalde manier een ecologische samenleving. Dezelfde machten die de samenleving schaadden van binnenuit, sneden ook de betekenisvolle band met de natuur door. Het kapitalisme, zegt hij, is anti-ecologisch en we hebben nood aan een specifieke ethische revolte ertegen, 'een bewust ethische inspanning', een 'nieuwe sociale ethiek die in harmonie is met de traditionele waarden'. De bevrijding van vrouwen is daarbij fundamenteel. En hij pleitte voor een 'democratisch-ecologische samenleving', waarmee hij bedoelde 'een op moraal gebaseerd systeem dat duurzame dialectische relaties met de natuur inhoudt, (…) waar gemene welvaart bereikt wordt via directe democratie'.[28]

Hoe paste dat allemaal in de Koerdische kwestie? Eens te meer benadrukte hij dat het bereiken van Koerdische vrijheid de vrijheid van iedereen veronderstelt. 'Elke oplossing zal opties in zich moeten dragen die niet enkel voor de Koerden waardevol zijn, maar voor alle mensen. Dat wil zeggen dat ik deze problemen tegemoet treed met het humanisme, één mensheid, één natuur en één universum'.[29] Maar nu, in plaats van door de democratische republiek willen we dat bereiken door de radendemocratie.

Koerdische vrijheid veronderstelt vrijheid voor iedereen

'Onze eerste opdracht', schreef hij, 'is aandringen op democratisering, op niet-staatse structuren en gemeenschappelijke organisatie'. In plaats van ons uitsluitend te richten op het veranderen van de Turkse grondwet wilde hij dat de Koerden lokale organisaties zouden opzetten: lokale dorpsraden, gemeentelijke administraties ook op niveau van de stadsdistricten, achterbuurten en dorpen. Ze zouden nieuwe lokale politieke partijen en economische coöperatieven moeten opstarten, burgerorganisaties, mensenrechtenorganisaties, groepen voor vrouwenrechten, kinderrechten, dierenrechten en alle andere mogelijke thematische groepen.

'Regionale verenigingen van gemeentelijke administratie' zijn nodig, dus die lokale organisaties en instituten moeten een netwerk vormen. Bovendien moeten ze vertegenwoordigd zijn in een 'Algemeen Congres van het Volk', dat bevoegd zou zijn voor alle zaken die verband houden met 'politiek, zelfverdediging, wet, moraal, economie, wetenschap, kunst en welvaart door institutionalisering, regels en controlemechanismen'. Geleidelijk, met het verspreiden van de democratische instellingen, zou heel Turkije een democratisering ondergaan. Ze zouden netwerken kunnen vormen over de bestaande nationale grenzen heen om de komst van de democratische samenleving te versnellen in de hele regio en zo niet enkel voor de Koerden vrijheid tot stand te brengen maar een geopolitieke en culturele vernieuwing. Uiteindelijk zou een democratische confederale eenheid het gehele Midden-Oosten omarmen. Hij noemde deze Koerdische versie van het libertair municipalisme 'democratisch confederalisme'.

In maart 2005 stuurde Öcalan een 'Verklaring van Democratisch Confederalisme in Koerdistan' de wereld in. Het riep op tot een '*grassroots* democratie (…) overeenkomstig de democratische structuur van de natuurlijke samenleving'. Die 'zal volksvergaderingen tot stand brengen op het niveau van het dorp, de steden en de grootsteden en hun afgevaardigden zullen belast worden met de echte besluitvorming waarin de mensen en de gemeenschap zullen beslissen'. Öcalans democratisch confederalisme vertoont zijn briljante inzicht om de bevrijding van de Koerden te koppelen aan de bevrijding van de mensheid. Het bevestigt de individuele rechten en vrij-

heid van uitdrukking voor iedereen, ongeacht de religieuze, etnische en klassenverschillen. Het propageert 'een ecologisch samenlevingsmodel' en ondersteunt de bevrijding van vrouwen. Hij drong bij de mensen aan op de uitvoering van dit programma: 'Ik roep jullie op in alle delen van de samenleving, in het bijzonder de vrouwen en de jongeren, om jullie eigen democratische organisaties op te richten en jullie zelf te besturen'. Toen ik in de herfst van 2011 in Diyarbakir op bezoek was ontdekte ik dat de Koerden in het zuidoosten van Anatolië inderdaad dit programma in praktijk brachten.[30]

Tegen 2004-2005 gaf Öcalan de strategie om te proberen de staat te hervormen door hem van bovenaf te veranderen prijs. 'De gedachte dat je de staat zou kunnen democratiseren', schreef hij in 2005, 'is misplaatst'. Hij was tot de conclusie gekomen dat de staat een onderdrukkingsmechanisme was – 'de organisatievorm van de heersende klasse' en als zodanig 'één van de meest gevaarlijke fenomenen in de geschiedenis'. Het is een gif voor het democratisch project, een 'ziekte', en waar het te vinden is 'zullen we niet in staat blijken om een democratisch systeem op poten te zetten'. Dus moeten de Koerden en hun sympathisanten 'onze inspanningen nooit richten op de staat' of op het vormen van een staat, omdat dat zou betekenen dat we de democratie zouden verliezen en 'in de kaart zouden spelen van het kapitalistisch systeem'.[31]

Öcalan: 'De gedachte dat je de staat zou kunnen democratiseren is misplaatst. Het is een gif voor het democratisch project'

Maar Öcalan gaf in hetzelfde boek ook een tegenstrijdige boodschap over de staat: 'Het is volgens mij niet juist dat de staat afgebroken moet worden en vervangen door iets anders'. Het is 'een illusie om naar democratie te streven door de staat af te breken'. Integendeel, de staat moet verkleind worden, beperkt worden in haar bereik. Sommige van haar diensten zijn noodzakelijk: publieke veiligheid bijvoorbeeld, sociale zekerheid en nationale verdediging. De congressen van de confederale democratie zouden zich moeten richten op problemen 'die de staat niet eenzijdig kan oplossen'. Een beperkte staat kan 'parallel samenleven met de democratie.'[32]

Deze tegenstelling lijkt Öcalan te hebben behekst, wanneer hij schijnbaar uitgeput toegeeft dat 'de staat een Janushoofd blijkt te hebben'. Ik heb het gevoel dat het onderwerp voor hem ambigu bleef, en heel begrijpelijk. Scherpzinnig observeert hij dat 'onze hedendaagse tijd een tijd van overgang is van staat naar democratie. In tijden van transformatie bestaan oud en nieuw vaak zij-aan-zij'.[33] Bookchins communalistische beweging kwam in praktijk nooit zo ver als de beweging van Öcalan, maar als ze dat wel had gedaan zou ze zeker voor hetzelfde probleem zijn komen te staan. Het concept van een overgangsprogramma dat Bookchin op zulke momenten inriep kan hier nuttig zijn. Hij maakte het onderscheid tussen een minimumprogramma (hervormingen inzake specifieke onderwerpen), een overgangsprogramma (als dat van Öcalan) en het maximumprogramma (socialisme, een staatloze radendemocratie). Dat onderscheid heeft een revolutionaire afkomst – Murray schreef het toe aan Trotski. Het is een manier om trouw te blijven aan je lange-termijndoelen en principes terwijl je leeft in de echte, niet-revolutionaire wereld.

In mei 2004 stuurde Bookchin deze boodschap naar Öcalan: 'Ik hoop dat de Koerden op een dag in staat zullen zijn een vrije, rationele samenleving op te bouwen die ze zal toestaan hun schittering eens te meer te doen bloeien. Ze hebben geluk dat ze een leider als meneer Öcalan hebben om ze te gidsen'.[34] Later hebben we vernomen dat deze boodschap luidop is voorgelezen op de Tweede Algemene Vergadering van het Koerdische Volkscongres in de bergen tijdens de zomer van 2004. Toen Bookchin stierf in juli 2006 eerde de vergadering van de PKK hem als 'een van de grootste sociale wetenschappers van de twintigste eeuw'. Bookchins 'these over de staat, macht en hiërarchie zal geïmplementeerd en gerealiseerd worden door onze strijd. We zullen deze belofte in de praktijk brengen als de eerste samenleving die een tastbaar democratisch confederalisme invoert.' Geen lofbetuiging zou hem gelukkiger gemaakt hebben; ik wou alleen dat hij het gehoord had. Misschien zou hij hun teruggegroet hebben met dat allereerste woord uit de geschiedenis, uit Sumerië: 'Amargi!'

Noten

1. Abdullah Öcalan, *Declaration on the Democratic Solution of the Kurdish Question* (London: Mespotamian Publishers, 1999). Vertaald door Kurdistan Information Centre. Hierna *Defense*; p. 106.
2. Ibid., p. 44.
3. Ibid., p. 55.
4. Ibid., p. 89-90.
5. Ibid., p. 114.
6. Murray Bookchin, *The Ecology of Freedom: The Rise and Dissolution of Hierarchy* (Palo Alto, California: Cheshire Books, 1982); *The Rise of Urbanization and the Decline of Citizenship* [later hertiteld *Urbanization Against Cities*] (San Francisco: Sierra Club, 1986).
7. Abdullah Öcalan, *Prison Writings: The Roots of Civilization*. Vertaald door Klaus Happel (London: Pluto Press, 2007); *Prison Writings: The PKK and the Kurdish Question in the 21st Century* (London: Transmedia, 2011). Vertaald door Klaus Happel. (Noch Bookchin, noch Öcalan waren archeologen of antropologen. Maar in hun bijdrages over de prehistorie gebruikten ze wel publicaties van zulke deskundigen.
8. Bookchin, *Ecology of Freedom*, hoofdstuk 2.
9. Ibid., pp. 46, 43.
10. Ibid., *Ecology of Freedom*, hoofdstuk 3.
11. Öcalan, *Roots*, p. 6.
12. Ibid., p. 53, 25, 98.
13. Öcalan, *PKK and Kurdish Question*, p. 96.
14. Anders dan Öcalan koos Bookchin ervoor nooit termen als *thesis*, *antithesis*, en *synthesis*, te gebruiken omdat ze volgens hem te grove simplificaties inhouden van Hegels drie-eenheid *an sich*, *für sich*, en *an und für sich*.
15. Dit is me verteld door een tussenpersoon van Öcalans advocaat en Bookchin, die verder anoniem wenste te blijven.
16. Abdullah Öcalan, *In Defense of the People* (unpublished), hoofdstuk 1.2, 'The Natural Society,' Engelse vertaling van het manuscript uit eerbetoon van *International Initiative Freedom for Öcalan, Peace in Kurdistan*. Dit boek is in Duitsland gepubliceerd onder de titel *Jenseits von Staat, Macht, und Gewalt* (Neuss: Mesopotamien Verlag, 2010).
17. Bookchin, *Ecology of Freedom*, p. 144.
18. Ibid., p. 129. Hij bouwt voort op het werk van Henri Frankfort en Samuel Noah Kramer.
19. Ibid., p. 95.
20. Ibid., p. 168.
21. Öcalan, *PKK and Kurdish Question*, p. 22.
22. Öcalan, "The Declaration of Democratic Confederalism," February 4, 2005, online te vinden: http://www.kurdmedia.com/article.aspx?id=10174.
23. Bookchin, *Ecology of Freedom*, pp. 23-24.
24. Ibid., p. 67.
25. Ibid., p. 143.
26. Öcalan, *Defense of People*, p. 41.
27. Ibid., pp. 51, 65, 60.
28. Ibid., hoofdstuk 4.
29. Ibid., p. 52.
30. 'Kurdish Communalism,' interview met Ercan Ayboga door Janet Biehl, *New Compass* (Sept. 2011), http://new-compass.net/http%3A//new-compass.net/article/kurdish-communalism.
31. Öcalan, *Defense of People*, pp. 177, 24, 104, 177.
32. Ibid., pp. 24, 106, 111, 106,
33. Ibid., pp. 27, 178.
34. Kopie in bezit van de auteur.

Deze speech is gepresenteerd op de conferentie 'Challenging Capitalist Modernity: Alternative concepts and the Kurdish Question,' in Hamburg, Duitsland, 5 februari 2012. Zie ook: http://www.networkaq.net/. Luister hier naar de toespraak: http://soundcloud.com/freiheitxxi/bookchin-calan-and-the.

Werking Solidariteitskas

A Elk lid van de Vrije Bond heeft bij stakingen, gedragen door de meerderheid van de werknemers, recht op een stakingsuitkering. In bijzondere situaties ook bij stakingen gedragen door een minderheid van de werknemers. Bij dit laatste gaat het om stakingen met een doelstelling die zeer verwant is aan de doelstelling van de Vrije Bond (VB). De uitkering bedraagt 75% van de vermindering aan inkomen, met een maximum van € 50,-* per werkdag.

B Financiële ondersteuning van acties van leden van de VB die werkloos zijn, met name wanneer de leden getroffen worden door sancties op hun uitkeringen. Bij dit laatste is het een voorwaarde dat het gaat om duidelijk aangekondigde collectieve of individuele actie. De doelstelling van de actie moet in de lijn van de doelstelling van de VB liggen. Het weigeren van werk valt hier ook onder, mits voldaan wordt aan eerder genoemde voorwaarde. De VB is namelijk tegen arbeidsplicht. De uitkering bedraagt 75% van de korting met een maximum van € 50,-* per werkdag.

C Het verstrekken van renteloze leningen voor het opstarten van bedrijven in zelfbeheer. Een bedrijf moet meer dan één werkende omvatten. Het uit te lenen bedrag is maximaal € 1.000,-* en moet binnen drie jaar worden terugbetaald.

D Het financieren van initiatieven/acties van (leden van) de VB die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal € 500,-*.

E Het financieren van initiatieven/acties waaraan, naast andere organisaties, (leden van) de VB deelneemt (nemen) en die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal € 500,-*.

F Het financieren van initiatieven/acties van organisaties waarvan leden van de VB lid zijn en die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal € 500,-*.

G Het ondersteunen van landelijke of regionale activiteiten welke georganiseerd worden door leden van de VB en een bijdrage kunnen leveren aan de groei en uitbouw van de organisatie; per activiteit maximaal € 500,-*.

H Minimaal 5% van de gelden die jaarlijks binnenkomen worden gereserveerd voor bijdragen aan (activiteiten van) buitenlandse organisaties waarmee de VB zich inhoudelijk verbonden voelt.

* Deze bedragen worden eens per drie jaar op de Algemene Landelijke Vergadering bijgesteld. Aanvragen worden schriftelijk ingediend bij de solidariteitskascommissie (bij voorkeur via solidariteitskas@vrijebond.nl of anders Postbus 1338, 3500 BH Utrecht. Gestreefd wordt naar een afhandelingstermijn van een week .

Uitgangspunten Vrije Bond

1 De Vrije Bond streeft naar een anarchistische samenleving waarin een mens zelf kan bepalen hoe het leven in te richten.

2 De Vrije Bond is een organisatie van anarchistische individuen en groepen gebaseerd op:
- de gelijkwaardigheid van alle mensen
- de autonomie van het individu
- zelfbestuur en zelfbeheer, vrije vereniging en federalisme
- een goed milieu en een vitale natuur
- de afschaffing van alle vormen van gezag: bijvoorbeeld economisch, politiek, sociaal, religieus, cultureel of seksueel.
- de opbouw van een vrije samenleving, zonder klassen, lidstaten, of grenzen, gebaseerd op anarchistische werkwijzen en wederzijdse hulp.

3 De totstandkoming van een vrije samenleving zal onmogelijk het werk van de Vrije Bond alleen zijn. Wij willen de anarchistische beweging uitbreiden, bekendheid geven aan onze ideeën en deze verwezenlijken. Directe actie in woord en daad is het belangrijkste middel van de Vrije Bond.

4 Aangezien onderdrukking, kapitalisme en uitbuiting wereldwijde fenomenen zijn, is onze strijd een internationale strijd. De Vrije Bond verwerpt elke vorm van nationalisme en stelt hier tegenover een federalistische organisatie van de maatschappij. Naast het verenigen van anarchistische groepen en individuen in onze directe omgeving, onderhoudt de Vrije Bond ook contacten met anarchisten en anarchistische federaties wereldwijd..

5 De samenleving waar de Vrije Bond naar streeft zal een pluriforme samenleving zijn. Verscheidenheid in anarchiserende ideeën en strategieën door aangesloten groepen en individuen zijn inherent daaraan.

6 De Vrije Bond biedt geen blauwdruk over hoe de toekomstige samenleving er precies uit moet zien. Alleen de praktijk kan dit uitwijzen. Wat de Vrije Bond wel biedt, is een organisatiestructuur waar op anarchistische wijze, mensen van allerlei schakeringen strijdbaar en solidair het debat kunnen aangaan, van elkaar leren en samenwerken.

7 De Vrije Bond initieert en ondersteunt activiteiten die de verwezenlijking van de uitgangspunten bevorderen..

JA, DIE BOND ZIE IK WEL ZITTEN!

Naam ____________________
Straat ____________________
Postcode _____ Plaats ____________ Land ____________
Telefoon ____________________
E-mail ____________________

❑ ik geef me hierbij op als lid van de Vrije Bond
❑ ik neem een abonnement op Buiten de Orde

Bon opsturen naar
Vrije Bond, Postbus 16521, 1001 RA Amsterdam, Nederland
of mail naar secretariaat@vrijebond.nl óf geef je op via www.vrijebond.nl

Contributierichtlijnen per maand:

Inkomen van 0 t/m 500 euro	€ 2,00	
Inkomen vanaf 500 euro t/m bijstand	€ 4,00	
Inkomen vanaf bijstand t/m minimum	€ 6,00	
Inkomen hoger dan minimumloon	€ 8,00	meer is ook welkom

Abonnement BdO per jaar (gratis voor leden)

Kostendekkend abonnement	€ 15,00	meer is ook welkom

Mijn bijdrage maak ik over op giro 5495473 van de Vrije Bond te Amsterdam
IBAN: NL80INGB0005495473 BIC/Swift: INGBNL2A

Achterop

Demasqué van mogelijkheden

In eerste aanzet wilde ik in deze column mijn gedachten laten gaan over het ritueel van jaarverslagen. Honderdduizenden bedrijven in BV Nederland kwijten zich jaarlijks vol overgave aan die dure tot wet verheven plicht en presenteren vervolgens de opbrengst van dat streven (o schande) in diffuse, verdoezelende cryptografie waarin belangrijke factoren zoals bijvoorbeeld de werkelijke kosten van milieuvervuiling, dierenmishandeling en mens- en grondstoffenmisbruik diep verborgen of zelfs niet vermeld zijn.
Zoals het gaat bij supersaaie onderwerpen dwaalden mijn gedachten al snel naar nut en noodzaak van persoonlijke jaarverslagen. Zou een mens niet op gezette tijden (minstens jaarlijks) rekenschap moeten afleggen over zijn daden en de motivatie daarachter? Sterker nog: is die verantwoording geen morele plicht? Je leven ordenen en betekenis geven door altruïstische en egoïstische daden tegen elkaar af te strepen? Rekenschap afleggen! Wie kan daar tegen zijn?
En zou het dan niet van nog veel meer verantwoordelijkheid getuigen als dat persoonlijk jaarverslag zou worden gepubliceerd? Volledige openheid en transparantie dus. Op straffe van een flinke boete zou je dit zelfs voor iedereen tot jaarlijkse verplichting kunnen maken, met als ultieme bekroning opname in een kakelvers op te richten Nationaal Biecht Instituut, het NBI, waarin alle persoonlijke jaarverslagen van alle bewoners van ons prachtige land op overzichtelijke wijze gerangschikt een plek zouden vinden. Zo zal iedereen die wil weten wat iemand het afgelopen jaar in sociaalmaatschappelijk opzicht aan ons land heeft bijgedragen op eenvoudige manier daarvan kennis kunnen nemen. Even de persoonsgegevens op je smartphone intikken en je hebt iemands kwaliteiten ter beschikking. 'O, u rijdt in uw vrijetijd een zware stankdiesel. Het onkruid rond uw huis wordt met Roundup bestreden; hoezo last van uw zenuwgestel? In de zomermaanden sociaal niksen op het strand? Verleent u geen mantelzorg in de winter? U durft!'
Tja, het zal de gesprekken op het werk en in de kroeg zeker een stuk levendiger en interessanter maken.
Natuurlijk weet ik wat notoire azijnpissers en reaguurders onder de lezers van Buiten de Orde zullen opmerken. Allereerst de dwarse riedel over aantasting van privacy. Als iedereen zijn hersenpan binnenstebuiten keert, blijft daarvan inderdaad niets over. Daarnaast zal de kritiek luiden dat die persoonlijke jaarverslagen al snel de weg zullen volgen van de jaarverslagen in het bedrijfsleven. Het Nationaal Biecht Instituut zal tot de nok gevuld zijn met ellenlange nepverslagen vol met leugens, verdraaiingen en onzinbeweringen. En die leugens, verdraaiingen en onzinbeweringen zullen temeer onleesbaar zijn door de kromme volkswijsheden, spelfouten en het krakkemikkig taalgebruik waar een groot deel van ons volk zich aan bezondigt. Want het opleidingsniveau waarmee jongeren onze scholen verlaten is zoals iedereen weet ook niet wat het zou moeten zijn.
Natuurlijk hebben de azijnpissers en reaguurders een punt. Al is het maar omdat niemand na het doorlezen van de eerste alinea van een dyslectische, leugenachtige apotheker nog de wil en energie zal hebben om de rest van dat NBI-letterbocht tot zich te nemen. Dat geeft de glorie van openheid en transparantie onmiddellijk een venijnige doornenkroon. Ik geef toe: sommige ideeën leiden linea recta naar de vuilnisbelt.

Uw vriend, Peter Lenssen

